

სამეცნიერო ჟურნალი

„Scripta manent“

საქართველო

№ 1(5)

2010

ჟურნალი დაფუძნებულია
ღია დიპლომატიის ასოციაციის მიერ

Scientific magazin

Научный журнал

„Scripta manent“

GEORGIA

ГРУЗИЯ

№1(5)б

2010

OPEN DIPLOMATIC ASSOCIATION

АССОЦИАЦИЯ ОТКРЫТОЙ ДИПЛОМАТИИ

ISSN 1987-7390
UDK (უაკ) 81+82
S-41

სარედაქციო კოლეგია:

მაია ჩხეიძე
მთავარი რედაქტორი
რუსუდან თაბუკაშვილი
მთავარი რედაქტორის მოადგილე
ია ჩიქვინიძე
პასუხისმგებელი მდივანი

რედაქციის წევრები:

ვიტალა ფურცელაძე, ჰანს რუდიგერ ფლუპი, კულპაუ ბეიბიტოვა, მარია მინაილოვა,
სილვა ბოტოვა, ტანია ბრისჰამერი, ქეთევან ბაბუნია, ია ბურდული, ტატიანა მებრელოშვილი

მისამართი:

საქართველო, თბილისი, 0175, კოსტავას 77, კორპუსი VI, სართული VIII
ტელ.: 36 51 76
E-mail.: r.tabukashvili@gmail.com

ტექნიკური უზრუნველყოფა: კარინა ხარაზიშვილი
E-mail.: k-kharazishvili@mail.ru

ჟურნალის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ღია დიპლომატიის ასოციაციის ვებგვერდზე:
www.odageorgia.ge

Editorial Board:

Maia Chkheidze, Viola Purtseladze, Rusudan Tabukashvili, Ia Chikvinidze,
Hans Rudiger Fluck, Kulpash Beibitova, Tania Grishammer, Ketevan Gabunia,
Ia Burduli, Marina Mikhailova, Sylvia Boteva, Tatiana Megrelishvili

Adress: Kostava str. 77, 0175, Tbilisi, Georgia
Tel.: (995 32) 36 51 76
E-mail: r.tabukashvili@gmail.com

Редакционная коллегия:

Маия Чхеидзе, Виола Пурцеладзе, Русудан Табукашвили, Ия Чиквинидзе,
Ганс Рудигер Флук, Кульпаш Бейбитова, Таня Грисхаммер, Кетеван Габуня,
Ия Бурдули, Мария Михайлова, Сильвия Ботева, Татьяна Мегрелишвили

Адрес: Ул. Костава 77, 0175, Тбилиси, Грузия
Тел.: (995 32) 36 51 76
E-mail: r.tabukashvili@gmail.com

Electronic version: www.odageorgia.ge
Электронная версия: www.odageorgia.ge

რედაქციისაბან

ჟურნალი აქვეყნებს როგორც ტრადიციულ, ისე თანამედროვე ლინგვისტიკისა და ლიტერატურათმცოდნეობის ყველა მიმდინარეობაზე დაფუძნებულ თეორიულ თუ პრაქტიკულ ნაშრომებს და ადგილს უთმობს აგრეთვე რეცენზიებსა და თარგმანებს.

პროფესიონალ ლინგვისტთა და ლიტერატურათმცოდნეთა ნაშრომების გამოქვეყნების გარდა ჟურნალი მიზნად ისახავს ფილოლოგიის, როგორც ერთ-ერთი ძირძველი ჰუმანიტარული მეცნიერების პოპულარიზაციას მომავალ თაობებში. ჟურნალის რედაქლეგია განსაკუთრებული ინტერესითა და ყურადღებით ეკიდება დოქტორანტთა, მაგისტრანტთა და სტუდენტთა ნაშრომებს.

სარჩევი

ნანა ადამია-ხურცილავა მსოფლიო ღამე ანუ „წმინდა ღამე“ ფრ. ჰოლდერლინის ელეგიაში „პური და ღვინო“.....	9
ციური ახელედიანი, ღია ყავლაშილი შვეიცარიული ფრანგულის რამდენიმე გრამატიკული თავისებურება.....	14
ნატალია ბასილაია პრეცედენტული გამონათქვამის ტექსტური რედუქცია სათაურში.....	18
ია ბურდული ფაუსტურ-მეფისტოფელური ხატების ფსევდოკარნავალობა გერმანულ მხატვრულ ტექსტში	27
ქეთევან გაბუნია, ქეთევან ქუსიკაშილი ფრანგული ენა გლობალიზაციის პროცესში.....	34
ქეთევან გაბუნია, ნანა თევდორაძე სტრუქტურული სავარჯიშოების ენობრივი და ფსიქოლოგიური ფაქტორები.....	41
თამარ ქაცანაშილი მასწავლებლის როლი უცხო ენათა შესწავლისას და ფრანგული ზეპირმეტყველების თანამედროვე მეთოდიკა	47
დარეჯან ლაბუჩიძე არტიკლის სემანტიკური მნიშვნელობა და მისი რეფერენცია.....	52
იანის მანუკიანი სამხედრო ენა როგორც გერმანული სამხედრო მოსამსახურის სამეტყველო პასპორტი – წარმოშობის პირველწყაროები – დისკურსი – აზროვნების სტერეოტიპი	60
ტატიანა მეგრელიშილი “სმენოვესოვსტვო“ და “ევრაზიისტვო“ – რუსული ემიგრაციის ჟურნალისტური სტრატეგიის ორი მიმართულება.....	71
მეგი მჭედლიშილი ფატიკური კომუნიკაციის ვერბალური ტიპები (ფრანგული, ესპანური და ქართული ენების მასალაზე).....	77
ხათუნა ტაბატაძე თ. სოლოგუბის რომანის „წვრილფეხა ეშმაკი“ მხატვრული სამყარო.....	84
გვანცა ჭანტურია ინტერაქციის როლი კომუნიკაციის პროცესში	95
მარინე ჯაში უპირობის ფენომენი ენაში.....	100
რუსუდან ჯობავა ისტორიულ-მემუარული ტექსტის ქრონოტოპი (მარგარეტ იურსენარის „ადრიანეს მოგონებების“ მიხედვით).....	106
გიორგი ყუფარაძე აფრო[-ამერიკული ხალხური ინგლისური (ებონიქსი) საწარმოთქმო თავისებურებები	111

Contents

Nana H. Adamia-Jhurtsiava Ecumenical Hight or „Holly Hight“ in Fr. Hölderlin’s elegy „Bread and Wine“	9
Tsiuri A. Akhvlediani, Lia K. Kavlashvili Some Grammer features of Swiss French Language	14
Natalia A. Basilaia text Reduction of Precedent Statements in Header	18
Ia M. Burduli Pseudo-Carnival of Faust-Mephistophelean Characters in German Artistic Text	27
Ketevan U. Gabunia, Ketevan L. Kusikashvili French language in Globalizations Process	34
Ketevan U. Gabunia, Nana M. Tevdoradze Lingual and Psychological Factors of Structural Exercises	41
Tamar D. Katsanashvili Le rôle de l’enseignant dans l’apprentissage des langues et la didactique contemporain de l’oral FLE	47
Yanis A. Manukyan Soldiers language as a speech passport of German military man: the beginnings of creation – discourse – stereotype of thoughts	60
Tatiana G. Megrelishvili „Smenovekhovstvo“ and „Evraziistvo“ – Two Branches of Journalistic Strategy of Russian Foreign Countries	71
Megi B. Mchedlishvili Verbal Types of Phatic Communication (on the materials of French, Spanish and Georgian Languages)	77
Khatuna Sh. Tabatadze Artistic World of Ph. Sologub in Novel „Little Devil“	84
Gvantsa V. Chanturia Interaction Role in Communication Process	95
Marina N. Djachy Phenomenon of Impersonality in the Language	100
Rusudan D. Djobava Chronotops of Historian-Memories Texts (by Margaret Unsenar Work „Adrian’s Memory“)	106
Giorgi N. Kuparadze African American Vernacular English (Ebonics) Pronunciation Peculiarities	111

Содержание

Нана Адамия-Хурцилава Вселенская ночь или „Святая ночь“ в эллегии Фр. Гёльдерлина „Хлеб и вино“	9
Циури Ахвледиани, Лия Кавлашвили Некоторые особенности швейцарского французского языка	14
Наталья Басилая Текстовая редукция прецедентных высказываний в заголовке	18
Ия Бурдули Псевдокарнавальность Фаусто-Мефистофольских образов в немецком художественном тексте	27
Кетеван Габуня, Кетеван Кусикашвили Французский язык в процессе глобализации	34
Кетеван Габуня, Нана Тевдорадзе Языковые и психологические факторы структуральных упражнений	41
Тамар Кацанашвили Роль учителя в обучении иностранных языков и современная методика устного французского	47
Дареджан Лабучидзе Семантическое значение артикля и его референция	52
Янис Манукян Солдатский язык как речевой паспорт немецкого военнослужащего: истоки возникновения – дискурс – стереотип мышления	60
Татьяна Мегрелишвили „Сменовеховство“ и „евразийство“ – две ветви журналистской стратегии русского зарубежья	71
Меги Мчедлишвили Вербальные типы фатической коммуникации (на основе материала грузинского, французского и испанского языков)	77
Табатадзе Хатуна Художественный мир Федора Сологуба в романе „Мелкий бес“	84
Гванца Чантурия Роль интеракции в процессе коммуникации	95
Марина Джаши Феномен безличности в языке	100
Русудан Джобава Хронотопы историко-мемуарного текста (по произведению „Воспоминания Адриана“ Маргареты Юрсенар)	106
Георгий Купарадзе Афро-Американский народный английский (Эбоникс). Особенности произношения	111

მსოფლიო ღამე ანუ “წმინდა ღამე” ფრ. ჰოლდერლინის ელეგიაში “პური და ღვინო”

ნანა ადამია-ხურცილავა
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დე-
პარტამენტი
კოსტავას ქ. 77, 0175, თბილისი, საქართ-
ველო
ტელ.: 898 115 665

რეზიუმე

ფრ. ჰოლდერლინის ელეგიაში “პური და ღვინო” ბიბლიური სისადავითაა წარმოდგენილი „წმინდა ღამის“ საკრალურობა და „ღია დაფარულობის“ პოეტური გაცხადება. საინტერესოა ქრისტესა და დიონისეს სახე, როგორც მითიური რეალობა. ეს არის კოსმიური მოვლენა, რომელიც მარადიულ სახეს იღებს ქრისტეში. აქვე ხაზს ვუსვამთ მამასა და „დროის სულს“ შორის დიდ რელიგიურ ტრაგედიას, ტრაგედიას „ისტორიული დღისა“ და „ისტორიული ღამისა“. აქვე საყურადღებოა ის, რომ ქრისტეს შობით დასრულდა ანტიკური ანუ პირველი საწყისის მითოლოგია, გაცხადდა ქრისტიანული რელიგია, შესაბამისად იწყება „ახალი მითოლოგია“.

საკვანძო სიტყვები:

„ღმერთების გაქრობა“, მითიური რეალობა, მსოფლიო ღამე, “წმინდა ღამე”, “ენების” შეფასება, “მომავალი ღმერთების” სახე, პანთეისტური ფორმულა “Hen kai pan“, Alles und Eins “ერთი და ყოველი“, „მწირო დრო“ და „ჭეშმარიტი დრო“.

შესავალი

ი. შელინგი ხელოვნების ფილოსოფიაში ამბობს – „ელეგია თავისი ბუნებით ისტორიულია“.

ფრ. ჰოლდერლინის ელეგია „პური და ღვინო“ არამარტო ელეგიაა, არამედ დითორამბი, რომელშიც დომინირებს ღმერთებისადმი სიყვარული და თავგანისცემა. ელეგიაში გაქდერებულია ღმერთების კოსმიური სახე და ნაღველი “ღმერთების გაქრობისა“, რომელშიც უმნიშვნელოვანესი მოვლენა იმლება ქრისტესა და დიონისეს სახით როგორც მითიური რეალობა. ხატოვნად და ბუნებრივად არის წარმოდგენილი ქრისტეს სახე თავისი მისტიკური რეალობით. მასში თაურსაწყისი თვლემს და ყოველი ცოცხალი გახსნილია “ერთი ყოველთან“ და ყოველი ერთში. “პური და ღვინო“-ში შემოდის “ღამე მეოცნებე“, რომელიც გადაიზრდება დიდ ისტორიულ შეაღდურ დროში ანუ მსოფლიო ღამეში. ფრ. ჰოლდერლინის პოეტური ერთ მსოფლიო ღამე წმინდა ფთაებრივი ღამეა. უფრო რომ ცხადვყოთ ეს უცნაურობა, მოვიშველიოთ ჰეგელის ლექსი “Eleusis“, რომელიც მისტიკური ზემის ღამეს ადარებს ქრისტიანულ შობას. მსოფლიო ღამის “წმინდა ღამეში“ დემეტრემ შვა “მომავალი ღმერთი“ – დიონისე, როგორც მარიამმა იესო ქრისტე.

მსოფლიო ღამე დიდია და ქრისტეს სახელთანაა დაკავშირებული, უფალმა იესო ქრისტემ ჩვენს გამო განიზრახა ნებაყოფლობითი სიკვდილის მიღება “იმ ღამით“. წმ. იოანე დამასკელის სწავლებით სწორედ ეს ღამეა მსოფლიო ღამე – “როდესაც მის-

ცა მან თავისი თავი, ახალი აღთქმა აღუ-
თქვა თავის წმინდა მოწაფეებს და მოცი-
ქულებს“.

ძირითადი ნაწილი

ფრ. ჰოლდერლინის მხატვრული მანერი-
სათვის დამახასიათებელია ბუნების ფე-
ნომენების ამალეობა. იგი ყველას თვალ-
წინ შლის ბერძნულ მითოსს. K.ph.Moritz-ი
„ღმერთების მოძღვრებაში“ ავითარებს ან-
ტიკური მითოსის უღრმეს აზრს, რომელიც
ფრ. ჰოლდერლინთან ასე გაშლილადაა წარ-
მოჩენილი. მორიცი აღნიშნავს, რომ „ღამე
და ფატუმი ღმერთებზე და ადამიანებზე
ბატონობს“. ღამეში მისი აზრით „შეფუთუ-
ლია“ (verhüllt sich) – „რაც მბრძანებლობა
ღმერთებზე და ადამიანებზე“, „რომელიც
მოკვდავთ მიერ შექმნილ ცნებებს აღე-
მატება“ – (das die Begriffe der sterblichen über-
steigt). ამ აზრის სისწორე ჩანს ელეგიაში
„პური და ღვინო“. „თვითონ ბრძენიც ვერ
მიხვდება, რას უმზადებს იგი“ – ანუ ღამე.
მორიცი აზრით, ესაა „უმაღლესი მბრ-
ძანებლობა“. ელეგიაში შესატყვისი აზრია
გატარებული: „თავად უმაღლესი ღმერთის
ნება“, რომელიც არის „das Unvermeidliche
Schicksal“ – „გარდაუვალი ბედისწერა“,
მასში ასეა გადმოცემული: (niemand weiß,
von wannen und was einem geschiehet von ihr).
„არავინ იცის, თუ როდის და რა მოხდება
მისგან“ (ანუ „ღამისაგან“).

„პური და ღვინო“-ში ფარულად „შე-
მოდის“ მსოფლიო ღამე, რომელიც „ცივია“
და „ჩვენს გამო ნაკლებ მწუხარებას იჩენს“. მსოფლიო ღამეში მოიაზრება იესო ქრისტეს
გაცემის ღამე.

ელეგიაში იშლება მითოლოგიური სუ-
რათი დიონისეს და ქრისტეს შესახებ. ახა-
ლი მითოლოგია, შელინგის აზრით, „გონის
მითოლოგიაა“. ფრ. ჰოლდერლინი ახალ მი-

თოლოგიას პოეტურად გარდათქვამს. ახა-
ლი მითოლოგია ქვეშეცნეულად გაიგე-
ბა როგორც რელიგიური ჭეშმარიტება.
ქრისტეს შობით დასრულდა ანტიკური ანუ
პირველი საწყისის მითოლოგია და გაც-
ხადდა ქრისტიანული რელიგია და, შესა-
ბამისად, იწყება ახალი მითოლოგია. „პური
და ღვინო“-ში მოცემული თრობა, ანუ დალ-
ევა აიხსნება როგორც „ღვთიური თრობა“.
მას მოსდევს „ენტუზიაზმი ანუ ღვთიური
მანია“. ეს „froholockende Wahnsinn“ არის მო-
ქმედი ღმერთის დიონისო – ბაკოსის მიერ
ექსტაზისა და ენთუზიაზმის საჩუქარი. ეს
დიონისური აღტკინება ასოცირდება ღვი-
ნოსთან. პური და ღვინო გარდაიქმნება
ღვთის სხეულად და სისხლად.

ფრ. ჰოლდერლინი წარმოაჩენს „მომავალ
ღმერთს“, რომელშიც მოიაზრება, ერთი
მხრივ თებესეული დიონისო, რომელიც
მითოსის თანახმად კულტურის შემოძე-
ნია აღმოსავლეთიდან საბერძნეთში, მეორე
მხრივ, იგი ყოველშემოქმედი ღმერთის დი-
ადი სახეა, რომელშიც „ერთი არს მტკიცე“
– („პური და ღვინო“). ესაა „უკანასკნელი
შთამომავალი“ ქრისტეს სახით. „პური და
ღვინო“-ში მიზანს აღწევს სულის კონცეფ-
ცია, რომელსაც „ერთსულოვნება“ (gemein-
schaftliche seele) ჰქვია. მითოლოგიურად „პუ-
რი და ღვინო“ დემეტრესა და ბაკოსის
საჩუქარია, რომელიც ქრისტიანულ სერო-
ბაში გადაიდნო. მათ ადამიანებისათვის
მოაქვთ „სულით ნეტარება“ ისტორიული
ღამის ეამს. იოანე დამასკელის სწავლე-
ბით, „სიცოცხლის პური“ ჩვენი უფალი
იესო ქრისტეა, რომელიც ციდან ჩამოვიდა”.
(იოანე 6.51) ფრ. ჰოლდერლინი „პური და
ღვინო“-ში ქრისტესთან მიმართებაში ეყრდ-
ნობა იოანეს სახარებას, სადაც ქრისტე
წარმოდგენილი ჰყავს როგორც „სიცოცხ-
ლის პური“, როგორც („wahre weinstock“)
„ნამდვილი ყურძნის მტევანი“. (Ioh 15.1.).

ფრ. ჰოლდერლინის აზროვნების მანერაზე უდიდესი გავლენა მოახდინა სპინოზას პანთეიზმმა, რამაც მის აზროვნებას ახალი ფილოსოფიური გეზი მისცა. ფრ. ჰოლდერლინის მიერ დედისადმი მიწერილ ბარათში ვკითხულობთ: “მე შევეისწავლე ფილოსოფიის ის ნაწილი, რომელსაც გონის მტკიცებით და მისი თვისებებიდან გამომდინარე ღმერთის არსებობა ჰქვია, რაც უნდა შევიცნოთ ბუნებიდან”. ელეგიაში ზომიერადაა ამტკველებული “ღმერთების გაქრობა”, რომელიც ადამიანურ შფოთვის იწვევს. ამით აიხსნება იდეა ახალი მითოლოგიისა და რელიგიისა. “პური და ღვინო“-ში გამოკვეთილია აზრი ღმერთების გაქრობის შესახებ, თითქოსდა ღმერთები მოკვდავის სახით ეცხადებიან ხალხს მთელი “ნუგეშით”. ძირითადი აზრი მაინც იქითკენ, მიდის რომ ღმერთები არ გამქრალან. ისინი ზემოთ არიან, “სხვა სამყაროში” (in anderer Welt) და “ჭეშმარიტ დროში დაბრუნდებიან”. აქვე უფრო სხვა გზა ჩანს და ყველაფერი ნათელ სამყაროშია აღქმული, რომ ეს იყო “დიდი ხნის წინ. ზეციურად ამაღლდა ყველა, ვინც სიცოცხლეს ღვთიურად ავსებდა”. განსაკუთრებული სიძლიერითაა მოცემული კოსმიური სულების დაკარგვა. მარტინ ჰაიდეგერის აზრით, არა მარტო ღმერთები გაქრნენ, არამედ ღვთიურობის “სხივი ჩაქრა” მსოფლიო ისტორიაში. მსოფლიო ღამის დრო “მწირი დროა”, “მწირ დროს” უპირისპირდება “ჭეშმარიტი დრო”!

დიდად საყურადღებოა ერთი ფრაზა, რომელიც უკან გვახედებს და პირველ ცოდვებზე მიგვანიშნებს. (Als der Vater gewandt sein Angesicht vor der Menschen) „როცა მამამ პირი იბრუნა ადამიანებისაგან“, „ღეღამიწაზე“ დაიწყო „სამართლიანი სევდა“ – „ბოლოს სახიერი გენია გამოჩნდა ზეციურ ნუგეშად, რომელმაც გვამცნო დღის აღ-

სასრული და დატოვა ნიშანი, იყო აქ და მოვა კვლავაც ზეციური მადლი“. (“პური და ღვინო“) და ადამიანები განიმსჭვალე-ბიან “სულიერი ნეტარებით“ (Freund mit Geist). „სამართლიან სევდაში“ მოიაზრება პირველ – მამის ცოდვა, ამიტომ ღმერთმა ადამიანებისაგან „პირი“ იბრუნა და მოგვეცა მეორე შობა, სულიერ შობას მდგარი შობა ამჯობინა. ამიტომ მივემსგავსეთ არა შემოქმედს, არამედ ადამს, ვიმემკვიდრეთ რა წყევლა და ხრწნილება, მაგრამ შემოქმედმა თავისი კეთილმოწყალე ღმობიერების გამო გაათავისუფლა ადამიანთა მოდგმა პირველი მამის ცოდვისაგან, – ის განკაცდა და უფალი იესოს სახით მოველი-ნა კაცობრიობას, შემდეგ ეწო და ჯვარს ეცვა. „პური და ღვინო“-ში წარმოდგენილია სერობის ხსოვნის ზეიმი, ღვთაებრივი ექპარისტია, სადაც ბიბლიური ფარდა უფლის წმინდა და უბიწო საიდუმლოს.

დასკვნა

ფრ. ჰოლდერლინის ელეგიაში „პური და ღვინო“ წარმოდგენილია „წმინდა ღამის“ საკრალურობა, „ღია დაფარულობის“ გაცხადება. უმნიშვნელოვანესია სერობის ხსოვნის ზეიმი – ღვთაებრივი ექპარისტია, სადაც ბიბლიური ფარდა ახება უფლის წმინდა და უბიწო საიდუმლოს. ელეგიაში გაუღებებულია ღმერთების კოსმიური სახე და ნაღველი, ნაღველი „ღმერთების გაქრობისა“. „პური და ღვინო“-ში შემოდის მსოფლიო ღამე, რომელიც „ცივიცაა“, „უცხოც“ და ამავე დროს „წმინდა“. „წმინდა ღამე“-ში, მარიამმა შვა იესო – „სახიერი გენია“. მსოფლიო ღამე მთელი მისი ბრწყინვალეობით წარმოგვიდგება, ის არის „უმაღლესი ღმერთის ნება“ („პური და ღვინო“).

ბიბლიური ტონით შესრულებულ სტრიქონებს ფრ. ჰოლდერლინი ხსნის იმით, რომ სურს სრული ჰარმონია დაამყაროს ღვთაებრივ და ადამიანურ განწყობას შორის, იგი უჩვეულო ოსტატობით, თითქოსდა ცოცხლად გვიჩვენებს და გვახედებს ბიბლიურ აწყობაში, წარსულსა და მომავალშიც.

ლიტერატურა

1. Fr. Hölderlin (1970): Brot und Wein. sämtliche werke und Briefe. Berlin und Wien.
2. შშ. იოანე დამასკელი (2000): მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნით გადმოცემა. თბილისი
3. K. ph. Moritz (1979): Götterlehre oder Mytologische Dichtungen der Alten. Frankfurt
4. M. Treu (1959): Achilochos sämtliche Fragmente. München

Ecumenical Night or „Holy Night“ in Fr. Hölderlin’s elegy „Bread and Wine“

*Nana H. Adamia-Khurtsilava
Georgian Technical University
Department of Foreign Languages and
Communication
Kostava str. 77, 0175, Tbilisi, Georgia
Tel.: 898 115 665*

Abstract

Fr. Hölderlin’s „Bread and wine“ offers, with biblical simplicity, the sacral nature of „the holy

night“ and poetic representation of „Open secrecy“ of interest is the image of Christ as well as that of Dionisus, conceived as mythical reality. It is cosmic phenomenon, taking on eternal appearance in Christ. We here underline the great tragedy of the father and „the spirit of Time“, the tragedy of historical „day“ and historical „night“.

Worthy of notice is the fact that Christ’s advent had brought to a close ancient mythology, that is, the primary origin mythology and the Christian religion had set in; accordingly, the „new mythology“ originated.

Keywords:

„Disappearance of gods“, mythical reality; ecumenical night; „Holy night“; „damage evaluation“. The image of the „future god“. Pantheistic formula; „only and Omnipresent“; its dialectical substantiation: „dire times“ and „true times“.

Вселенская ночь или „Святая ночь“ в элегии фр. Гёльдерлина „Хлеб и вино“

*Адамия-Хурцилава Нана Гамлетовна
Грузинский технический университет
Департамент иностранных языков
и коммуникаций
ул. Костава 77, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 898 115 665*

Резюме

В элегии Фр. Гёльдерлина „Хлеб и вино“ с библейской простотой представлена сакральность „святой ночи“ и дается поэтическое по-

нимание „Открытой сокровенности“. Интересны образы Христа и Дионисия, представленные как мифическая реальность. Это – космическое явление, принимающее вечный образ в Христе. Мы при этом подчеркиваем огромную трагедию Отца „Духа времени“, трагедию исторического дня и исторической ночи. Следует принять во внимание, что с пришествием Христа завершилась античная мифология, или – же мифология первоначальности и воцарилась христианская

религия. Соответственно начинается „Новая мифология“.

Ключевые слова:

„Исчезновение богов“, мифическая реальность, вселенская ночь, „Святая ночь“, оценка „вреда“, образ „будущего бога“, пантеистическая формула: „единственный и вездесущный“, „Ущербное время – истинное время“.

Quelques particularités grammaticales du français de Suisse

Tsiuri A. Akhvlediani
Université d'Etat de Tbilissi
Faculté des sciences humaines
36, av. Tchavtchavadze, Tbilissi, Géorgie
Tel. 899 508 607
E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

Lia K. Kavlashvili
Université d'Etat de Tbilissi
Faculté des sciences humaines
36, av. Tchavtchavadze, Tbilissi, Géorgie
Tel. 893 115 545
E-mail: liakavlashvili@yahoo.fr

Résumé

Cet ouvrage est consacré aux études de particularités morphologiques et syntaxiques du français de Suisse.

Au niveau de la morphologie : une grande quantité des mots construits avec le suffixe –ée ; la féminisation des mots – cheffe, policière, professeure etc.; le verbe «vouloir» se substitue au verbe «aller» dans la construction du futur proche ; l'antéposition de ça ; les constructions verbales traduites directement de l'allemand; les formes des articles, des adjectifs démonstratifs et possessifs.

Au niveau de la syntaxe: concurrence entre deux types de conjugaison; l'infinitif sous deux formes.

Mots clés:

français standard, français de Suisse, féminisation, morphologie, syntaxe, antéposition.

Introduction

La Constitution suisse reconnaît quatre langues nationales : l'allemand (64%), le français (20%), l'italien (7%) et le romanche (environ 0,5%). En-

viron 10% de la population parle d'autres langues, comme l'espagnol, le turc, le serbe, etc. Sur les 26 cantons que compte la Suisse, 17 parlent allemand uniquement, 4 sont francophones (Vaud, Neuchâtel, Genève, Jura), 1 est italophone (Tessin), 3 sont bilingues français-allemand (Valais, Berne et Fribourg), et 1 est trilingue allemand-italien-romanche (Les Grisons).

La langue de 4 cantons francophones est presque identique du français standard, mais tout de même il existe quelques particularités qui diffèrent le français de Suisse du français standard. Cet ouvrage est consacré aux études des particularités morphologiques et syntaxiques du français de Suisse.

Partie principale

I. Morphologie

Au niveau de la morphologie, on peut remarquer une grande quantité de mots construits avec le suffixe –ée pour dériver à partir de verbes exprimant le mouvement ou la sensation. On trouve par exemple des mots comme *crachée* de neige qui vient de cracher et qui signifie une chute de neige, *schlaguée* (germanisme, cf supra) qui vient de *schlagen* (frapper) et qui signifie une fessée, une volée de coups, *gonflée* qui signifie une grande quantité de boissons ingurgitées, pousser une *gueulée* qui signifie manifester son mécontentement.

Dans le domaine de la féminisation des mots, il y a une certaine liberté, mais les règles de grammaire sont appliquées à la lettre. Ainsi il n'est pas rare de trouver des mots comme *cheffe*, *colonelle*, *policière*, *pasteure*, *professeure* qui peuvent faire frémir les puristes de Paris, mais qui sont aussi recommandés au Québec par exemple.

On observe quelques phénomènes archaïques ou d'origine dialectale. Parmi les plus connus se trouve le verbe « vouloir » qui se substitue au verbe « aller » dans la construction du futur proche. Ainsi on trouvera plutôt « Il *veut* pleuvoir. » ou encore « Dépêche-toi, le train *veut* partir. » On remarque aussi un emploi assez fréquent de la construction verbe + adverbe dans des emplois comme « Il lui saute dessus » ou « il m'est venu contre ». L'adverbe loin a aussi des emplois inhabituels comme dans les expressions *être loin* (ne pas être là) ou *aller loin* (partir). Il s'agit probablement de germanismes. Il existe aussi l'antéposition de *ça* dans « tu veux *ça* manger ? ». Enfin les constructions verbales traduites directement de l'allemand sont assez

présentes dans des locutions comme « attendre sur qqn » (warten auf) ou « il faut lui aider » (du musst ihm helfen).

En ce qui a trait à la marque du genre en français de Suisse, les noms masculins ont la même voyelle finale au pluriel qu'au singulier, mais le féminin singulier en *-a* devient *-e* au pluriel (ce qui correspond aussi à une autre prononciation). D'autre part, contrairement au français, l'article défini a une forme différente au masculin (*los*) et au féminin (*les*).

On a donc *lo pouvr'(o) homo / los pouvros homos* («le/les pauvre/s homme/s»), mais *la povra fêna / les pouvres fênes* («la/les pauvre/s femme/s»).

Signalons encore que l'opposition entre «par» et «pour» n'existe généralement pas, mais que pour

masculin			féminin		
fr. st		fr. de Suisse	fr. st		fr. de Suisse
sing			sing		
le		lou, lo, lu	la		la, lo
du		dou, dau, déu	de la		de la, de lo
au		ou, au, éu	à la		à la, à lo
pl			pl		
les		lous :	les		lé, las
des		de lous	des		de lé, de las
aux		à lous	aux		à lé, à las

les démonstratifs, on distingue entre *celi* (correspondant au français «celui»), pour désigner quelque chose de proche, et *ceti* (correspondant à l'ancien français «cestui»), pour quelque chose de plus éloigné.

En français de Suisse les formes des adjectifs démonstratifs sont :

masculin singulier : quau, quou, iquau ; aquë, aquel, quelu ; cetui, cetu ; iquet, iquetou.

masculin pluriel : quelous, quetous ; aquelous, iquelous, iquetous.

féminin singulier : quella, aquella ; iquella, iquetta.

féminin pluriel : quelè, aquelas ; iquelé, iqueté.

Par ailleurs, l'un des phénomènes qu'on ne retrouve que dans cette langue romane est le possessif pluriel en *-on* (*noutron* et *voutron*, pour «notre», «votre»), construit sur le mode de *mon*, *ton*.

En français de Suisse les formes des adjectifs possessifs sont :

singulier : moun et ma

pluriel : mous ou mas et mé

II. Syntaxe

Concernant les modes et temps, le passé simple a pratiquement disparu, mais on trouve encore à la fois le présent et l'imparfait du subjonctif. Les deux systèmes coexistent toutefois rarement : certains parlent ont conservé le présent, d'autres l'imparfait, d'autres encore ont recomposé un système mixte. Par ailleurs, on a parfois concurrence entre deux types de conjugaison, en particulier à l'imparfait et à la 2e personne du pluriel du présent : *devîvo* ou *devê* («devais»), *desévo* ou *desé* («disais»), *bêde* ou *bevêd* («buvez»). Parfois c'est l'infinitif lui-même qui existe sous deux formes, y compris

dans un même dialecte : *sortir* ou *sörtre* («sortir»), *secoyer* ou *secorre* («secouer»), *bolyir* ou *boudre* («bouillir»).

Conclusion

On ne peut parler de *français romand* ni de français de Suisse, ce serait une absurdité, car comme dans toutes les régions de la francophonie, il existe un certain nombre de particularités linguistiques. On trouve des innovations linguistiques, mais le français parlé et écrit en Suisse est le français standard.

Littérature

1. Andrey Georges (2007): «Histoire de la Suisse». Perrin. Paris
2. Knecht Pierre (2004): «La Suisse Romande». Champion. Paris
3. Rey Alain (2007): «Mille ans de langue française». Perrin. Paris
4. Chaurand Jacques (1999): «Nouvelle histoire de la langue française». Seuil. Paris

შვეიცარიული ფრანგულის რამდენიმე გრამატიკული თავისებურება

ციური ახვლედიანი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ.: 899 508 607
E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

ლია ეაკლაშვილი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ.: 893 115 545
E-mail: liakavlashvili@yahoo.fr

რეზიუმე

ნაშრომი ეძღვნება შვეიცარიის ფრანგული ენის მორფოლოგიური და სინტაქსური თავისებურებების შესწავლას. ეს თავისებურებანია: სიტყვათა დიდი რაოდენობა სუფიქს – *ée*-ით; მამრობითი სქესის სიტყვების ფემინიზაცია – *cheffe*, *policière*, *professeure* და ა. შ., რაც სტანდარტული ფრანგულისათვის მიუღებელია; ზმნა «*vouloir*»-ით ზმნა «*aller*»-ის ჩანაცვლება უახლოესი მომავალი დროის წარმოებისას; *ça* ნაწილაკის პრეპოზიცია; ზმნური კონსტრუქციების კალკირება გერმანული ენიდან ; არტიკლების, ჩვენებითი და კუთვნილებითი ზედსართავების სტანდარტული ფრანგულისაგან განსხვავებული ფორმები; კონკურენცია უღლების ორ ტიპს შორის ორფორმიანი ინფინიტივები.

საკვანძო სიტყვები:

სტანდარტული ფრანგული, შვეიცარიული ფრანგული, ფემინიზაცია, მორფოლოგია, სინტაქსი, პრეპოზიცია.

Некоторые грамматические особенности швейцарского французского языка

Ахвледiani Циури Александровна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. Чавчавадзе 36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 899 508 607
E-mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

Кавлашвили Лия Константиновна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. Чавчавадзе 36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 899 115 545
E-mail: liakavlashvili@yahoo.fr

Резюме

В статье рассмотрены морфологические и синтаксические особенности французского языка швейцарии: огромное количество слов с суффиксом – ée; феминизация слов мужского рода -- cheffe, policière, professeure и т. п., не-

допустимое в стандартном французском языке; замена глагола « aller » глаголом «vouloir» в образовании ближайшего будущего времени; препозиция частицы -ça; калькирование глагольных конструкций из немецкого языка; различные формы артикля, указательных и притяжательных прилагательных; конкуренция в спряжении; инфинитивы с двумя формами.

Ключевые слова:

стандартный французский, швейцарский французский, феминизация, морфология, синтаксис, препозиция.

Текстовая редукция прецедентных высказываний в заголовке

Басилая Наталья Андреевна

Тбилисский государственный университет

Факультет гуманитарных наук

Пр. И. Чавчавадзе №1, 0179, Тбилиси, Грузия

Телефон: 893 909 807

E-mail: natabasilaia@rambler.ru

Резюме

Данная статья посвящена рассмотрению явления текстовой редукции так называемых прецедентных высказываний - цитат, фразеологизмов, пословиц, поговорок, крылатых выражений и других устойчивых речевых формул, выступающих в качестве заголовков к текстам в глянцевых журналах. Представленное в глянцевых журналах (Glamour, Vogue, Harper's Bazaar, GQ, Elle и др.) единство заголовка, выраженного прецедентным высказыванием, и текста, который, на первый взгляд, не соответствует теме, заявленной в заголовке, в статье рассматривается как метафорическая бинарма, состоящая из метафоризируемого и метафоризирующего компонентов. Выступая в качестве метафоризируемого компонента, прецедентные высказывания в заголовках глянцевого журнала переосмысляются при обращении читателя к тексту, который по отношению к заголовку играет метафоризирующую роль, способствуя этому переосмыслению. При этом читатель вовлекается в языковую игру, разгадывая метафору, построенную на использовании различных языковых тактик и стратегий. Различные языковые тактики и стратегии построения заголовков к текстам в глянцевых журналах получили отражение в составленной автором данной статьи картотеке, состоящей из 10300 единиц

заголовков, каждый из которых был отнесен к определенной группе трансформации; сформирована классификация из 14 групп и установлено, что наиболее частотными являются группы «Цитирование» и «Квазицитация», распадающиеся на ряд подгрупп. В статье обосновывается вывод, что заголовки и тексты в глянцевых журналах построены на принципе, создающем эффект обманутого ожидания.

Ключевые слова:

прецедентные высказывания, текстовая редукция, заголовки, глянцевого журнала, ассоциации, эффект обманутого ожидания.

Введение

Одной из наиболее часто встречающихся закономерностей в глянцевого журнала является текстовая редукция прецедентных высказываний в заголовке. Исследование прецедентных высказываний в современном языкознании относится к проблеме отражения публицистическим стилем цитат, фразеологизмов, пословиц, поговорок, крылатых выражений и других устойчивых речевых формул в качестве заголовка к тексту, который, на первый взгляд, не соответствует теме, заявленной в заголовке.

Эта проблема рассматривается в трудах Ю.Н. Караулова [5,1987], В.Г. Костомарова и Н.Д. Бурвиковой [6, 2001], Е.А. Земской [4, 1996], В.В. Красных, [7, 2003] и некоторых других.

В данной работе, посвященной детальному рассмотрению типов текстовой редукции прецедентных высказываний в заголовках к тек-

стам в глянцевах журналах, преследуется цель выявить и описать потенциальные особенности номинаций, реализованных в качестве названий журнальных статей, в особых условиях рекламно-публицистического текста, а также показать, каким образом реализация потенциальных свойств языка в области ассоциативного восприятия переносного значения слова способствует языковой игре, повышению экспрессивности нарочито трансформированных прецедентных высказываний.

Текст и заглавие в глянцевах журналах представляют собой целостное содержательное единство: заглавие, благодаря своей сильной позиции в тексте, органически входит в его художественную структуру, занимая в тексте особую синтаксическую позицию: оно выступает как неотъемлемая часть текста, особь, «выдвинутый», ключевой его компонент. Основное требование к заголовку – соответствие содержанию публикации. Его контактная функция, рассчитанная на привлечение внимания читателя, не должна входить в противоречие с функцией информационной» [2, 1974: 29]. Однако основное требование к заголовку – **соответствие содержанию** публикации – не выполняется в глянцевах журналах; наоборот, основным требованием к заголовку в них является **нарочитое несоответствие содержанию** публикации. «Еще одна особенность слова должна быть описана для того, чтобы лучше представить себе многогранность возможной информации, - это способность слова реализовать в высказывании не одно, а два и более значений одновременно» [2, 1974: 96]. Игра смыслов, реализуемая в единстве заглавия и текста, обыгрывание многозначности слова, – визитная карточка многих глянцевах журналов, по своему решающих проблему информативности единиц языка и речи дискурса СМИ. Материалом для исследования послужили глянцевые

журналы: Glamour, Vogue, Harper's Bazaar, GQ, Elle и др. за 2006-2009 годы.

Основная часть

Презентация заглавий в глянцевах журналах построена на ассоциациях.

Возникновение ассоциаций у читателей глянцевах журналов при восприятии заголовков намеренно предусматривается «расщеплением» смыслов слова. При этом при первоначальном предъявлении нарочито закодированные заглавия в оглавлении могут быть восприняты согласно возникающему ассоциативному ряду в одном смысле, благодаря содержащимся в заглавии скрытым цитатам, аллюзиям. Эти скрытые цитаты, аллюзии, намеки, ореолы и смыслы, заданные в заглавиях, в тексте не подтверждаются, поскольку, и это тактика глянцевах журналов, читатель должен получить определенное эстетическое удовольствие от игры в «загадку» и разгадку значения заглавия, при восприятии текста в соотношении с этим заглавием. В этом – их сходство с поэзией, где «эффект обманутого ожидания не менее силен, чем подтвержденного» [3, 1979: 208].

Между заголовками и рекламными текстами в глянцевах журналах наблюдается контраст ассоциаций, вызываемых заголовками, предъявленными изолированно от озаглавленных ими текстов, и ассоциаций, вызываемых заголовками и текстами как единым содержательным целым. Взаимоотношение заголовка и текста определяет экспрессию, эмоциональный эффект «столкновения» двух направлений ассоциативного осмысления содержания информации - предполагаемого и реального: *«Боевые подруги» – Жакет в стиле милитари уместен везде* (Glamour, 10.2009, с. 148); *«Стрелка с совестью» – Золотые часы к любому наряду*

(Glamour, 10.2009, с.117); «**Низкие истины**» - *С чем носить шорты* (Glamour, 6.2008, с.124); «**Сказки на ночь**» - *Яркий лак, бронзовые тени и другие атрибуты любой вечеринки*(Glamour, 10.2009, с.240); «**Еще хоть разок!**» – *Самые известные пары расстанутся, чтобы опять сойтись* (Glamour, 6.2008, с.32).

Студентам направления журналистики социально-политического факультета ТГУ имени И. Джавахишвили было предложено написать эссе по заголовкам из журнала Glamour, без предъявления связанного с ними текста. В результате под заглавием «**Стрелка с совестью**» было написано эссе, в котором слово «**стрелка**» употреблялось в значении «свидание» (студенческий жаргонизм): «... Я думаю, что вопрос о человеческой совести смело можно отнести к числу вечных и всегда актуальных вопросов... Как можно понять словосочетание «**стрелка с совестью**»? Ведь бывает так, что очень трудно признать себя виноватым в чем-либо, и мы пытаемся подавить в себе нашу совесть. Но совесть – как второе «я», которое пытается указать нам на наши ошибки и промахи. Люди часто сопротивляются и вызывают свою совесть «на стрелку». Однако она практически всегда остается победительницей и продолжает напоминать нам о себе...» (Марика Кавтарадзе). Эссе «**Еще хоть разок**» было посвящено любви к матери, которая далеко: «...Вот бы прижаться к ее теплой груди и долго не отпускать. Она опять потеряет мне волосы, пройдетя кончиком пальца по щеке и нежно поцелует в лоб. Вот и мой рецепт счастья» (Нино Бершвили).

Эти и другие, имеющиеся у нас, образцы студенческих эссе свидетельствуют о том, что большинство заглавий из глянцевого журналов, взятые в отрыве от текстов, к которым они относятся, понимаются адресатами совершенно не так, как в контексте, заданном журнальным

текстом. Так, наблюдается переосмысление литературных цитат, крылатых слов, устойчивых выражений, клише и стереотипов: **По цепи кругом** – ювелирные украшения; **С цепи сорвались** (цепочки к карманным часам); **Мороз и солнце** – Новое поколение кремов выбирает холод. Почему, объясняет Екатерина Павлова; **Кесарю кесарево** – Невесомые сандалии на плоской подошве, украшенные камнями или позолотой, - сочетание удобства и роскоши, достойной **римских патрицеев**; **Медом намазано** – Сегодня мед используют и косметологи, и диетологи, и парфюмеры. **Сладкое золото**, известное целебными свойствами, пробует Мария Кржижановская; **Сердца четырех** - о четырех бутиках; **Дела сердечные** – Особую ценность нынешним летом приобретает **символ любви**. **Очки в форме сердца**, тонкая цепь **из сердечек на шее**; **Моя железная леди** – Эсте Лаудер удалось то, что не удалось ни одной женщине XX века. Она создала империю. Весь мир знает ее имя. Но даже ее сыновья не знают год ее рождения; **Девушка в цвету** – В новой драме «Везунчик» актриса Дрю Берримор попадает в мир большого азарта и больших денег. Выиграть все – и все проиграть – героиней этого сюжета она уже была. Не в кино, а в жизни; для друзей она не Дрю, а Дейзи, по-нашему «**маргаритка**»; **Ваше сиятельство** – Тонкое **сияние** кожи – не роскошь, а способ следовать модным тенденциям с помощью новейших средств; **Рыбное место** – ресторан «Буйабес». **Мокрое место** – Если вы планируете купаться в океане или рыдать на свадьбе у лучшей подруги, вам понадобится особенно **стойкий макияж**; **Венец творенья** – ободки из замши; **Чувство наполненности** - С возрастом каждое лицо теряет свой «идеальный размер». Мягкие контуры, упругую кожу и молодое сияние способны вернуть инъекции красот; **Море цветов** – Яркие нарциссы или пионы

на бикини с игривыми завязками или поясом на бедрах – вы способны вызвать волнение даже у стихии ...

Часты случаи перефразирования, замены слов в известных литературных цитатах – *Горе от ума - Горе от труда; Смелые духом - Свежие духом* (о парфюме); переосмысление собственного имени: *Валентинов день – о дизайнере Валентино Гаравани...* Некоторые заголовки построены на номинации предикативных или предикативных признаков описываемого объекта: *Гранатовые грани – красный цвет флакона; Глазу приятны – средства для век; Где останавливают время* – (реклама отдыха в Греции). Встречаются случаи нарушения семантической сочетаемости, например, употребление эпитета *ироничные* по отношению к деталям платья: *Ироничные вставки из пестрого шелка на маленьком черном платье – вы достигли идеального равновесия между экстравагантностью и классикой.*

Какие компоненты значения слова сохраняются при осмысливании заголовка по отношению к тексту, а какие обычно изменяются? Почему одни слова в заголовке сразу рождают у читателя «правильные» ассоциации, а другие нет? Какими критериями руководствуется автор при выборе заголовка? Каким преобразованиям подвергается метатекст при включении читателя в игру смыслов, заявленную в заголовке? Для ответа на эти и другие вопросы были исследованы глянецовые журналы; составлена картотека, состоящая из 10300 единиц заголовков, каждый из которых был отнесен к определенной группе трансформации; по модели, предложенной в (8, 2007), сформирована классификация из 14 групп и установлено, что наиболее частотными являются группа «Цитирование» и «Квазицитация», распадающиеся на подгруппы.

Так, в группе «Цитирование» отмечены две

большие подгруппы «Трансформация прецедентных текстов-названий известных произведений».

К первой подгруппе относятся случаи, когда прецедентный текст не изменен, но отнесен к иной ситуации. Так, название известной повести Аркадия Гайдара «Тимур и его команда» отнесено к другому Тимуру – *Бекмамбетову и к другой команде – съемочной группе* (Elle 2009:160-166), т.е. изменена ситуация, которая изначально была связана с исконным гайдаровским текстом; заглавие известной русской сказки - «Аленький цветочек» используется как заголовок к тексту *о яркой одежде для путешествия в тропики* (Glamour 2009:15); название вокальной группы «Блестящие» предваряет текст *о бижутерии* (Elle 2009: 153). Отмечено также использование в роли заголовков известных стихотворных строк: «С любимыми не расставайтесь» - *о вещах из прошлых сезонов* (Elle 2009:76); «И вечный бой» - *о часах с репетиром* (GQ 2009:235); «Солнце мое» - *о средствах восстановления кожи после отпуска* (GQ 2009:247) и др.; терминологических словосочетаний: «Гибриды поздних сортов» - *о моделях автомобилей* (GQ 2009:18); «Класс позвоночных» - *о репетире для часов* (GQ 2009:237) и др.

Ко второй подгруппе относятся заголовки, в которых прецедентный текст переосмыслен и отнесен к иной ситуации посредством перестановки или пропуска одной или двух букв в словах: название известной сказки «Кот в сапогах» превращается в рекламу модной обуви: «*Кто в сапогах*» (Glamour, 2009:73); названия кинофильмов «Огни большого города», «Смелые духом», «Один дома» трансформируются в заголовки текстов *о выставке в Барселоне - «Они большого города»* (Glamour, 2009:176), *о дезодорантах – «Свежие духом»* (GQ 2009:123) и *о новых тенденциях в моде - «Одна дома»*

(Elle 2009: 115); название пьесы Шекспира «Укрощение строптивой» превратилось в заголовок к тексту о ювелирных украшениях для мужчин - «Украшение строптивых» (Vogue 2008: 43); «Горе от ума» - в «Горе от труда» (Vogue 2006: 87) и под.

Во второй группе «Квазицитация» выделены разнообразные подгруппы прецедентных текстов - пословиц и поговорок, цитат из известных литературных произведений, названий различных предприятий и организаций, устойчивых словосочетаний и фраз. Отмечено, что наиболее широко представлена подгруппа «Тематическое замещение»: пословица «Цыплят по осени считают» превращена в заголовок к тексту о модной одежде для загородной прогулки: *Ребят по осени считают – на загородной прогулке с бойфрендом надо выглядеть «на все сто»* (Glamour 2009: 238); название известной кондитерской фабрики «Рот-фронт» выступает в качестве заголовка к тексту о правильном уходе за губами (Vogue 2008:59); фраза о выпивке «Давай дернем» использована в заголовке текста о новых эпиляторах (Glamour, 2009: 266); выражение о некорректном поведении кого-то «Совсем распустились» выступает в качестве заголовка к тексту о босоножках, украшенных цветами (Glamour, 2009: 109); разговорное выражение, осуждающее несвоевременность какого-либо действия, «Нашли время» – использовано как заголовок к тексту о возвращении стиля хиппи (Glamour, 2009: с.122); строчкой из кулинарного рецепта «Смешать и взболтать» озаглавляется текст о создании эклектичного интерьера (Glamour, 2008: 246); устарелое разговорное клише, означающее представление абонента «У аппарата» выступает в качестве заголовка к тексту о салонных процедурах, проводимых в домашних условиях (Glamour, 2009: 94).

Следующей по частотности употребления в группе «Квазицитация» выделена подгруппа «Контекстуально-ситуативное замещение», когда прецедентный текст, в результате пропуска или замены букв в компоненте устойчивого словосочетания или известной фразы, становится обозначением иной ситуации: «Топкадр» - *Модель Дарья Вербова знает цену дорогим вещам* (Glamour, 2008: 266); «Панковский кредит» – *Панк-рок жив в макияже, причёске и одежде* (Glamour, 2009: 140); заголовок «Парк скульптур» презентует текст о платьях со строгими формами (Elle 2009:136); устойчивое словосочетание, произносимое при брачном обряде, «в горе и в радости» в разных номерах глянцевого журнала Glamour трансформировалось дважды: «В горах и в радости» – об альпинистском снаряжении (Glamour, 2009: 89); «В море и радость» – о купальниках (Glamour, 2008: 251), в результате налицо переосмысление по двум разным ассоциативным направлениям. Сравним также: «Вещные ценности» – *о 16-ти нарядах, необходимых в осенний период* (Glamour 2009: 175); «Группа брови» – *о моде на широкие брови* (Glamour 2009: 246); «Волос совести» – *о средствах для укладки* (Glamour 2009: 153); «Министерство внутренних тел» – *о способах поддержания формы* (Glamour 2009:321); «В одной постели» – *оттенки самого актуального макияжа* (Glamour 2009:200); «Кожа да гости» – *об обуви Jurla* (Glamour 2009: 167); «Фуксируем взгляд» - *об одежде цвета фуксии* (Glamour 2009: 357); «Собраться с пухом» – *о пуховиках* (Glamour 2009: 179) и др.

Встречаются и случаи некорректной цитации строк известных поэтов или неудачного использования устойчивых словосочетаний в роли заголовка. Так, не повезло известным пушкинским строкам *Мой дядя самых честных правил и Чистойшей прелести чистойший образец*: видоизменяя их посредством замены букв или

вырывая из контекста, авторы используют их в качестве заголовков к текстам о *лекарстве от угрей* - «Самых чистых правил» (Glamour 2009: 129) и о *средствах интимной гигиены* - «Чистейший образец» (Glamour, 2009:147). Неудачно и использование в качестве заголовка словосочетания *метать бисер*, при восприятии которого читатель вспоминает фразеологизм *метать бисер перед свиньями*: *Ко Дню святого Валентина марка Sergio Rossi выпустила лимитированную линию обуви и сумок MONKEY-BIZ – так называемый некоммерческий проект в Южной Африке, в рамках которого социально ущемленные женщины развивающихся стран получают работу вышивальщиц бисером. Для Sergio Rossi африканские художницы вышили сердца* (Elle 2009:80). Контекст позволяет по отношению либо к *Sergio Rossi*, либо к *ущемленным женщинам развивающихся стран* отнести слово *свиньи*, в любом случае всплывающее в памяти читателей при восприятии заголовка «*Метать бисер*», что, естественно, не входило в задачу автора рекламного текста.

Среди других приемов преобразования заголовка встречаются:

а) Морфологическая трансформация», например, субстантивация прилагательного во множественном числе: *Чернокожие* (Знаменитые девушки носят кожаные жакеты поверх платьев (Glamour 2009:31); образование имени прилагательного посредством трансформации порядкового числительного «многообразный» - *Многорозовый* – о *Street Fashion* (Glamour 2009: 162) и др.;

б) «Добавление», например, фразеологизм *садиться на шею* претерпевает модификацию: опускается глагол и добавляется притяжательное местоимение – модифицированный фразеологизм *На свою шею* дается в качестве заголовка к тексту о *новых ароматах* (Glamour 2009:215) и др.;

в) «Упоминание», когда, например, заголовок «*Уиллисы: Орешек и скорлупка*» в трансформированном виде напоминает о названии кинофильма «*Крепкий орешек*» (GQ 2009: 185) и др.

Большую группу составили заголовки, построенные на метафорическом переносе прецедентных текстов. При этом в роли метафоризируемого, т.е. изменяющего свое значение, компонента выступает прецедентный текст-заголовок, выраженный устойчивым словосочетанием, а в роли метафоризирующего компонента, т.е. способствующего данному изменению значения, выступает непосредственно текст, располагающийся под заголовком. Так, в декабрьском номере журнала Elle за 2009 год метафоризируются выражения *красные идут* (о *туфлях и парфюмерии красного цвета*); *своя ноша* (о *сумках*); *возвращение на землю* (об *обуви на низком каблук*); *в ночное* (о *ночном креме*); *ваши сиятельства* (о *мерцающих средствах макияжа*); *слезы счастья* (о *туши со слезной жидкостью*); *тонкие миры* (о *процедурах для похудения*); тот же процесс метафоризации прецедентных текстов в роли заголовков наблюдается и в журнале Glamour: «*Сказки на ночь*» - о *средствах вечернего макияжа* (Glamour 2008: 242); «*Низкие истины*» - с *чем носить шорты* (Glamour 2008:124); «*Ваша светлость*» – о *теплой, мягкой и белой демисезонной одежде* (Glamour 2009:270); «*Раздел имущества*» – что *убрать в шкаф, а что стоит оставить на новый сезон* (Glamour 2009:202); «*Солнечная активность*» – *новый клип Кристины Орбакайте* (Glamour 2009: 34); «*Высокий пост*» – как «*слепить*» *красивый бюст* (Glamour 2009:172); «*Водят за нос*» – *парфюмеры о новых ароматах* (Glamour, 2009: 154).

Внутри рассмотренной классификации различных приемов построения заголовков проведена также тематическая классификация лек-

сики, задействованной в заглавиях. Например, выделена тематическая группа слов с негативно заряженным содержанием (*захватчики, банда*), которые в контексте приобретают положительную коннотацию: «*Сияющие захватчики*»: *Окрыленные своей популярностью стразы вынашивают планы по установлению мирового господства. Сложно найти предмет, на котором не оставила бы след эта блестящая банда. На флаконах парфюма прочно обосновались сияющие захватчики* (Elle 2009:312).

Приведенный материал и проанализированные приемы обыгрывания многозначности слов, служащих для построения заголовков к текстам в глянцевах журналах, подтверждают мнение о нарочитом несоответствии заголовка содержанию публикации, являющемся одним из приемов привлечения внимания читателя, приглашения его к языковой игре.

Выводы

Заголовки и тексты в глянцевах журналах построены на принципе «нарушения» предсказуемости появления следующего элемента, на эффекте обманутого ожидания.

Нарочитое несоответствие заголовка содержанию публикации, достигаемое использованием различных языковых стратегий, используемых для трансформации прецедентных текстов, является одним из приемов привлечения внимания читателя, приглашения его к языковой игре (*Венец творенья* – об ободках для волос; *Лето на носу* - о солнцезащитных очках). Прецедентные высказывания - цитаты, фразеологизмы, пословицы, поговорки, крылатые выражения и другие устойчивые речевые формулы, выступая в качестве заголовков к текстам в глянцевах журналах (*Glamour, Vogue, Harper's Bazaar, GQ, Elle* и др.), пред-

ставляют собой метафорической бинармы, состоящей из метафоризируемого и метафоризирующего компонентов. Выступая в качестве метафоризируемого компонента, прецедентные высказывания в заголовках глянцевах журналов переосмысляются при обращении читателя к тексту, который по отношению к заголовку играет метафоризирующую роль, способствуя этому переосмыслению. При этом читатель вовлекается в языковую игру, разгадывая метафору, построенную на использовании различных языковых тактик и стратегий.

Литература

1. Гальперин И.Р. (1974): Информативность единиц языка. Наука, Москва
2. Гужова И.К., Молибоженко Р.А., Накорякова К.М., Сурикова Т.И. (2000): Литературное редактирование. Материалы для занятий. Учебное пособие. Изд. Московского университета. Москва
3. Джанджакова Е.В. (1979): О поэтике заглавий // Лингвистика и поэтика. Наука, Москва
4. Земская Е.А. (1996): Цитация и виды ее трансформации в заголовках современных газет // Поэтика. Стилистика. Язык и культура. Наука, Москва
5. Караулов. Ю.Н. (1987): Русский язык и языковая личность. Наука, Москва
6. Костомаров В.Г., Бурвикова Н.Д. (2001): Старые мехи и новое вино. Из наблюдений над русским словоупотреблением конца XX века. Златоуст, Санкт-Петербург
7. Красных В.В. (2003): «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? Гнозис, Москва
8. Чигирин Т.Ю. (2007): Заголовки в советских и постсоветских газетах в аспекте интертекстуальности и лингвокультурологии: автореферат диссертации на соискание ученой

степени кандидата филологических наук. Воронежский государственный университет, Воронеж

Примеры заголовков в данном сообщении даны по следующим изданиям:

8. Glamour (2008): декабрь
9. Glamour (2009): октябрь 2009.
10. Vogue (2006): июнь
11. Vogue (2007): июль
12. Vogue (2008): сентябрь
13. Harper's Bazaar (2007) май
14. GQ (2009): ноябрь
15. Elle (2009): февраль
16. Elle (2009): декабрь

Text reduction of precedent statements in header

Natalia A. Basilaia
Tbilisi State University
Humanitarian science faculty
Chavchavadze Av., 0179, №1, Tbilisi, Georgia
Phone: 893 909 807
E-mail: natabasilaia@rambler.ru

Abstract

This article deals with the phenomenon of text reduction of the so-called precedent statements - quotations, phraseology, proverbs, aphorisms and other stable speech formulas, used as headings to the texts in the glossy magazines. Presented in glossy magazines (Glamour, Vogue, Harper's Bazaar, GQ, Elle, etc.) unity of title, as expressed by precedent statement, and a text which, at first glance, does not correspond to the theme stated in the headline, are described in the article as a metaphoric binary, consisting of metaforizing and meta-

forized components. Being as metaforized component, precedent statements at the headings of glossy magazines are reinterpreted when the reader addresses to the text, which plays metaforizing role towards headline contributing to this redefinition. Thus the reader is drawn into the language game, guessing the metaphor, built on the use of different linguistic tactics and strategies. Various linguistic tactics and strategies for creating the headers to the texts in glossy magazines have been reflected in the file cabinet created by the author of this article, consisting of 10,300 units of titles, each of which was attributed to a certain group of transformation, to form a classification of 14 groups and found that most interactions occur are the group ~Citation~ and ~Kvazicitation~, broken down into several subgroups. The article substantiates the conclusion that the headers and text in glossy magazines are based on the principle that creates the effect of false expectations.

Keywords:

Precedent statements, text reduction, headers, glossy magazines, associations, the effect of false expectations.

პრეცედენტული გამონათქვამების ტექსტური რედუქცია სათაურში

ნატალია ბასილაია
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ი. ჭავჭავაძის გამზირი №1, 0179, თბილისი, საქართველო
ტელეფონი: 893 909 807
E-mail: natabasilaia@rambler.ru

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ეგრეთ წოდებული პრეცედენტული გამონათქვამების ტექსტური რედუქციის მოვლენა, რომელიც მოიცავს ციტატებს, ფრაზეოლოგიზმებს, ანდაზებს, ფრთიან გამონათქვამებს და სხვა მდგრად მეტყველების ფორმულებს, რომლებიც გამოიყენება სათაურებად პრიალაყდიან ჟურნალების ტექსტებისთვის. პრიალაყდიან ჟურნალებში (Glamour, Vogue, Harper's Bazaar, GQ, Elle და სხვა) წარმოდგენილი პრეცედენტული გამონათქვამებით გამოსატული სათაურისა და ერთი შეხედვით სათაურის შეუსაბამო ტექსტის ერთობლიობა სტატიაში განიხილება როგორც მეტაფორული ბინარმა, რომელიც შედგება მეტაფორიზირებადი და მამეტაფორიზირებადი ელემენტებისაგან. მეტაფორიზირებადი კომპონენტის სახით გამოსული პრეცედენტული გამონათქვამები პრიალაყდიან ჟურნალებში სხვანაირად მოიაზრება მკითხველის მიერ ტექსტის კითხვისას, რომელიც სათაურთან მიმართებაში მამეტაფორიზირებელ როლს თამაშობს და ხელს უწყობს სხვანაირად გააზრებას. ამასთანავე მკითხველი ერთვება ენობრივ თამაშში

სხვადასხვა ენობრივი ტაქტიკისა და სტრატეგიის გამოყენებით შექმნილი მეტაფორის ამოსაცნობად. პრიალაყდიან ჟურნალებში ტექსტებისთვის სათაურების შექმნის სხვადასხვა ენობრივი ტაქტიკა და სტრატეგია აისახა მოცემული სტატიის ავტორის მიერ შექმნილ კარტოთეკაში, რომელიც შედგება 10300 ერთეული სათაურისგან. ამათგან თითოეული მიეკუთვნა ტრანსფორმაციის განსაზღვრულ ჯგუფს; შეიქმნა 14 ჯგუფისგან შემდგარი კლასიფიკაცია და დადგინდა, რომ ყველაზე ხშირია „ციტირებისა“ და „კვაზიციტირების“ ჯგუფები, რომელიც რიგ ქვეჯგუფებად იყოფა. სტატიაში გამოყვანილია დასკვნა, რომ პრიალაყდიან ჟურნალებში ტექსტები და სათაურები აგებულია ეფექტზე, რომელიც გაცრუებული მოლოდინის პრინციპს ეფუძნება.

საკვანძო სიტყვები:

პრეცედენტული გამონათქვამები, ტექსტური რედუქცია, სათაურები, პრიალაყდიანი ჟურნალები, ასოციაციები, გაცრუებული მოლოდინის ეფექტი.

ფაუსტურ-მეფისტოფელური ხატების ფსევდოკარნავალობა გერმანულ მხატვრულ ტექსტში

ია ბურდული

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დე-
პარტამენტი

კოსტავას 77, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ.: 899 688 991

E-mail: ia.burduli@gmail.com

რეზიუმე

საკარნავალო სიცილი, უპირველეს ყოვლისა, კარნავალის მსგავსად საყოველთაოა. ეს სიცილია სამყაროზე. მეორე მხრივ, ეს სიცილი უნივერსალურია, ის მიმართულია ყველასა და ყველაფერზე – თვით კარნავალის მონაწილეებზე. მთელი სამყარო სასაცილოდაა წარმოდგენილი, აღიქმება და განიხილება სიცილის ასპექტში თავისი მხიარული დამოკიდებულებით და მესამეც, ეს სიცილი ამბივალენტურია: ის მხიარულია, ამადლეკებელი და ამავდროულად დამცინავი, გამამასხარავებელი, ის უარყოფს და თან ამტკიცებს, მარხავს და თან აღორძინებს.

სწორედ ასე, ურთერთწინააღმდეგობრივი შეხედულებებისა და განმანათლებლობის კარნავალობით, ფაუსტურ-მეფისტოფელური მხატვრული ხატების ირონიული იმიტირებით წარმოჩნდება თანამედროვე ყოფა პოსტმოდერნისტულ ტექსტში როგორც სამყაროს საყოველთაო ფსევდოკარნავალური დისკურსი.

საკვანძო სიტყვები:

საყოველთაო სიცილი, ფსევდოკარნავა-

ლი, სამყაროს წრებრუნვის დისკურსი, ნი-
დაბი, ფაუსტურ-მეფისტოფელური ხატები,
პაროდული თამაში, ფიურერის ხატი.

შესავალი

კულტურის განვითარების საკმაოდ ადრეულ სტადიაში სამყაროსა და ადამიანური ცხოვრების აღქმის ორმაგი ასპექტი არსებობდა: სერიოზული თავყანისცემის კულტის გვერდით სიცილის კულტი ჩამოყალიბდა (რიტუალური სიცილი), სერიოზულ მითებთან ერთად სიცილის მითები და საომარი მითები იქმნებოდა, გმირების გვერდით კი მათი პაროდული ორეულები – დუბლიორები.

აღორძინების ფარსებში სატანის ნაცვლად ხშირად გამოყვანილი იყო ბოროტი, ენაკვიმატი თავხედი, მხიარული და მატყუარა მეფისტოფელური პერსონაჟი. საგულისხმოა, რომ სატანის მეფისტოფელური სახე არაბიბლიურია, იგი რენესანსის პერიოდში გავრცელდა, როცა სახალხო საკარნავალო მსვლელობები განსაკუთრებულად აქტუალური გახდა და საკარნავალო სიცილი სწორედ იმისკენ იყო მიმართული, ვინც იცინოდა.

ზოგადად საკარნავალო დისკურსში ხალხი საკუთარ თავს არ გამორიცხავს მთლიანი არსებული ყოფიდან, რაც სახალხო-სადღესასწაულო სიცილს არსებითად განასხვავებს სარკასტული ხასიათის სიცილისგან.

წმინდა სატირიკოსი თავის თავს არასასაცილო მოვლენით წარმოაჩენს და საკუთარ თავს ამ მოვლენის საპირისპი-

როდ აყენებს. ამით კი სამყაროს სიცილის ასპექტის მთლიანობას არღვევს. საყოველთაო ამბივალენტური სიცილი კი მთელი სამყაროს თვალსაწიერს გამოხატავს.

ასეთი კარნავალობით, პაროდიული თამაშით აღიქვამს საკუთარ თავს გერმანელი თანამედროვე მწერალი პატრიკ ზიუსკინდი მთლიან სამყაროსთან მიმართებაში. მწერლის შემოქმედებითი ირონიული მზერა საყოველთაობისკენაა მიმართული, რომელშიც იგი საკუთარ თავს ხელოვანის თვითირონიის კონტექსტში მოიაზრებს.

ძირითადი ნაწილი

ზიუსკინდი თავის რომანში „სუნამო“ უან ბატისტ გრენუსის პერსონაჟით ისეთ კარნავალურ, ცვალებად სახეს ქმნის, რომლის რეალური სახის აღქმა შეუძლებელი და შეუმჩნეველია; რაც მიმალულია „გულისგულში“, რასაც თავად სქესის შეგრძნება არ გააჩნია და ერთნაირად ითრევის ყველას ვნებების თამაშში, ფსევდოსაკარნავალო თვითდავიწყების ექსტაზში. საყოველთაო კარნავალში თავად ცხოვრება თამაშობს, ხოლო თამაშში საზოგადოებისთვის დროებით თავად ცხოვრება ხდება, რასაც ვირტუოზი მენელსაცხებლე და მკვლელი გრენუი უჩვეულო ოსტატობით ახერხებს.

გრენუსის მიერ შექმნილი სუნამოთი თავდავიწყებული საზოგადოების ორგია ამბივალენტურად შეიძლება აღვიქვათ – ნიღბების ჩამოსხნად, ანდა პირიქით, დროებით თავდავიწყებულ თამაშად – შინაგანი სურვილებისათვის შესაბამისი ნიღბის მორგებად, რაც რეალურად რომანში ერთმანეთშია შეჭრილი, რომლის ტრაგიკომიკურ სახეს გრენუი, როგორც „es“-ი („უსქესო“), ისე წარმოადგენს.

გროტესკულ სამყაროში შემოსული ყოველგვარი „es“-ი თვით რომანტიკულ გროტესკშიც კი „სასაცილო საფრთხობელად“ გარდაიქმნება, რაც პოსტმოდერნიზმისთვის ერთ-ერთ მთავარ ინტერტექსტუალურ წყაროდ მოიაზრება. ამ თვალსაზრისით, გოეთეს „ფაუსტის“ გაურკვეველი სქესის პერსონაჟებიც – ქაჯები, ნახევრად ქაჯები, „ვალპურგის ღამის“ კარნავალურ მსვლელობაში პაროდიული რაკურსით აღიქმებიან, რადგან აღსანიშნავია, რომ კარნავალი, სახალხო კულტურის მეორე ცხოვრება, მეორე სამყარო ისე ყალიბდება, როგორც ჩვეულებრივის პაროდია ანუ „ფაუსტი“ პაროდიაა არასადღესასწაულო ყოფაზე, არაკარნავალურ ცხოვრებაზე, როცა ყოველდღიურობის ნიღაბი ყოფის მუდმივი, არასადღესასწაულო ატრიბუტი გამხდარა. ზიუსკინდთან კი პაროდია პოსტმოდერნისტულია – „სუნამო“ აღიქმება პაროდიად „ჩვეულებრივის“ პაროდიაზე, იგი პაროდიის პაროდიაა. ეს რომანი სწორედ კარნავალურობის პაროდიად – ფსევდოკარნავალად მოჩანს, რის გამოსახატავადაც თავად კარნავალობაა გამოყენებული. ეს იმიტაციაა იმიტაციაზე.

„სუნამოში“ ირონიულად იმიტირებულია თომას მანის „ჯადოსნური მთის“ ჰერმეტიკულად დახურული მიკროკოსმოსი, რომელშიც თავის მხრივ, უკვე იმიტირებულია გოეთეს „ფაუსტის“ – „ვალპურგის ღამის“ კარნავალური სცენა – კუდიანებისა და ჯადოქრების ზეიმი გამოქვაბულში, რის ინტერტექსტუალობაზეც თომას მანთან სექტემბრინი გოეთეს ციტატით მიანიშნებს [1].

„ვალპურგის ღამის სიზმრის“ კარნავალში, სადაც „კოლოებისა და ბუხების“ ორკესტრი უკრავს, ერთმანეთს უპირისპირდებიან დოგმატიკოსი, რეალისტი, სუპერნატურალისტი, თუ სკეპტიკოსი. აგრეთვე

შნოიანის, უშნოს, მოწყვეტილ ვარსკვლავთა, გასივებულთა და ცთომილ ალთა ნიღბებით ერთმანეთს ხედებიან მონარქიის მსახურნი, რომლებიც შემდეგ რევოლუციის შემდეგდროინდელ წესებს ადვილად მოერგნენ, ბრწყინავენ დაკარგული ფრანგი არისტოკრატი ემიგრანტები, ისინიც, ვინც პოლიტიკური არეულობის დროს ადვილად გაიკაფა გზა.

„ნიღაბი“ – თავის ვინმედ გასაღება, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ვალპურგის ღამეს ბროკენზე ასვლისას და იქ გამართულ ბაზრობაზე, როცა ფაუსტი ეკითხება მეფისტოფელს, თუ ის რად აპირებს თავის გასაღებას – ეშმაკად თუ ჯადოქრად.

„Faust: Willst du dich nun, um uns hier einzuführen, Als Zauberer oder Teufel produzieren?.. (Walpurgisnacht)“ [2].

შემოქმედის ფორმირებისას შეუმჩნეველად ყოფნა და შემდეგ “ნიღბის შერჩევის” მეფისტოფელური ირონია იმიტირებულია ზიუსკინდთან გრენუის სახეში, როცა ის ადამიანებისთვის შეუმჩნეველია მკვლელობისას და არც აღიარებას ეძებს შეგირდობისას. მხოლოდ მაშინ, როცა საზოგადოების ყურადღების მიპყრობას განიზრახავს, მოირგებს ადამიანის სუნს – საქონლის ნეხვისა და კეთილ სურნელთა ნაზავს და კეთილშობილური სახით, ხელში ბავშვაყვანილი გრენუი საზოგადოების გულისხმიერებას დაიმსახურებს.

გრენუის სახეში პაროდირებულია და გაერთიანებული ფაუსტური შემოქმედებითი სიღრმისეული ძიება და ასევე მეფისტოფელური ზიზღი თუ ირონია ადამიანების მიმართ. მართალია, გოეთეს მეფისტოფელი აღნიშნავდა, რომ ღმერთმა უბოძა ადამიანს განსჯის ნაპერწკალი, მაგრამ ამისგან არანაირი სარგებელი არ არის,

რადგან ადამიანი ცხოველზე უარესად იქცევა და მეფისტოფელი აქ მოჩანს, როგორც თავად ირონია საზოგადოებაზე და პესიმიზმით შეპყრობილ ფაუსტზე – მკვლევარზე, რომელიც საზოგადოებასა და ხალხს უიმედობის გამო გაურბის, მოგვიანებით მკვლელობის მონაწილე ხდება და ამ თვალსაზრისით ინტერტექსტუალურად გრენუის სახეში ირეკლება. გრენუისათვის, როგორც მეფისტოფელისათვის აშკარაა ღმერთის არსებობა, მაგრამ ის თავის თავს “აქოთებულ საბრალოზე” მადლა აყენებს როგორც სურნელთა მბრძანებელი. ხოლო რაც შეეხება მეფისტოფელს, მართალია, მას სჯერა, რომ ფაუსტის სულს ხელში ჩაიგდებს და ღმერთზე გაიმარჯვებს, მაგრამ გრენუისგან განსხვავებით, ის მხოლოდ ადამიანებს დასცინის, რადგან უკანასკნელნი თავად ცდილობენ გაუმკლავდნენ ბოროტებას და იმდენად გარყვნილნი არიან, რომ სატანას არ ჭირდება მიწაზე განსაკუთრებული ბოროტების შექმნა, რადგან ამას ადამიანებიც მშვენივრად ასერხებენ.

მეფისტოფელური კარნავალური მრავალსახოვანების იმიტირებას ზიუსკინდი გრენუის სახეში ასევე თამაშ-თამაშით ახორციელებს. გარეგნულად მას მეფისტოფელური სატირის სახე აქვს – დამახინჯებული ფეხი და ნაყვავილარი სახე. შინაგანად კი იგი ასევე უჩვეულო, არაადამიანური და ჯადოქრულია – მისი გენიალურობა „კვალს არ ტოვებს“. „ის თავიდანვე ურჩხული იყო“, „გენიალური ურჩხული“ და მისი ურჩხულობა მოუხელთებელი იყო – “ის იყო უფრო პატარა, ვიდრე არაფერი“ [3].

გრენუი ადამიანურ შემოქმედებით სამყაროსა და ბუნებას, ანუ შეგროვებებს შორისაა, რაც ინსტინქტებს ამძაფრებს, იგი ირონიულად ირაციონალური და ზემორა-

ღურია. გრენუი ფაუსტისა და მეფისტოფელის გამთლიანებულ პაროდიულ სახეს წარმოადგენს, ხოლო მისი დისტანციურობა და აღსასრული მოდერნისტული ფაუსტური ყოფის იმიტაციად იკვეთება. ის ყველაზე მეტად თომას მანის ადრიან ლევერკიუნს ჰგავს, „რომლის ხასიათშიც ყოველთვის რაღაც იკითხება „Noli me tangere“-დან. „ის იყო ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით, გადახრის მქონე, განზე მდგომი, დისტანციური ადამიანი“ – წერდა რომანში კომპოზიტორის შესახებ მისი მეგობარი ცაიტბლუმი. [4].

გრენუის როგორც ფაუსტური სულის ხელოვანის სახე პაროდიას მოდერნში უკვე ირონიზირებულ ფაუსტურ მხატვრულ სახეზე და ამ თვალსაზრისით, კიდევ უფრო უახლოვდება ის ადრიან ლევერკიუნს. თომას მანი ფაუსტური განცდის პაროდირებასა და ირონიზირებას ახდენს. იგი თავის ნაწარმოებს “ერთ-ერთი რომანის რომანს“ უწოდებდა [5]. მწერალი ფაუსტის ისტორიით თამაშობს ამბივალენტურ თამაშს და არ ცდილობს, რომ ემპირიული სინამდვილე შექმნას, რისი ხელახალი გადათამაშებაც ხდება ზიუსკინდთან. თუმცა, “დოქტორ ფაუსტუსისგან“ განსხვავებით, “სუნამოში“ ფაუსტური გერმანული ლიტერატურული ტრადიციებისთვის დამახასიათებელი ემმაკთან ხელშეკრულების გაფორმების აქტი მოცემული არ არის, მაგრამ გრენუის შემოქმედებითი მისწრაფება აშკარად ფაუსტური პაროდიას. ბოროტებისადმი ირონიზირებულად “ნაივური“ დამოკიდებულება კი, ანუ დანაშაულის ცხოვრებისეულ ჩვეულებებზე მოვლენად აღქმა, გამოკვეთილად მეფისტოფელურ ელემენტს ატარებს.

ამ აზრს აშკარად ეხმიანება XIX საუკუნის მიწურულის მოდერნის ფაუსტის – კლავდიოს სევდა, რომელიც ასევე პარო-

დიულ კოდად იკვეთება გრენუიში გერმანელი მწერლის ჰუგო ფონ ჰოფმანსტალის პიესის “შლეგი და სიკვდილი“ ანალოგიურად. ეს პიესაც გოეთეს ფაუსტის თავისებური პაროდიული იმიტაციაა. – აქ სიკვდილი ესთეტიზირებულია.

კლავდიო ხვდება, რომ მან არ იცის, რა არის სიყვარული, რაც კიდევ უფრო მასშტაბურად და ირონიულადაა ხაზგასმული ზიუსკინდთან. სიყვარული, გრენუისთვის უცნობი, უსუნო გრძნობაა. მოდერნიზმის ეს ტრაგიკომიკური ფაუსტური ხატი ძალაუფლების ნების ერთ-ერთ კოდად იკვეთება აქოთებულ ყოფაში შობილი გრენუისთვის და ეს ნება პაროდიულად ვრცელდება მასაში. თუ საკუთარი ბედი და სიკვდილი კლავდიოსა და ლევერკიუნის ხელში აღარ არის, ხოლო ფაუსტისთვის იგი მაინც იცვლება, რადგან მას თავიდანვე კეთილშობილური გრძნობები ამოძრავებდა, “სუნამოში“ თავად გრენუია საკუთარი სიკვდილ-სიცოცხლის ბატონ-პატრონი. გრენუის მიერ დადგმული საკუთარი სიკვდილის სცენა პაროდიას ფაუსტურ პერსონაჟებზე – ის ისევე მარტორჩება სიკვდილის დროს, როგორც იყო მთელი ცხოვრება. ადამიანებისთვის უცხო და საბოლოოდ “გაბრწყინებული“ შემოქმედი, “ეხმარება“ მონუსხულ საზოგადოებას, რომ ის მკვლელზე შურისძიებიდან გათავისუფლდეს, ბრბოს კი კანიბალიზმის ცოდვით გამოწვეული სინანულისგან ათავისუფლებს. მკვლელებმა და ყაჩაღებმა მიიჩნიეს, რომ გრენუის ნაწილთა შეჭმით ზებუნებრივს ეზიარნენ. სინამდვილეში კი სურნელთა ჯადოქარი მეფისტოფელური ელემენტებით არის შენიღბული.

მნიშვნელოვანია, რომ სატანის რენესანსის პერიოდის იუმორისტულ-კარნავალური და მეფისტოფელური გამომსახველობა და

სახელი ძველი ევროპული, შუა საუკუნეების ვერსიით mefuz – „გამავრცელებელს, განსაზღვრავს“ გულისხმობს, ხოლო mofel – „ცოდვას, ბიწიერებას“ ნიშნავს, ერთ-ერთი განმარტებით კი „სიმყრალის მოყვარულს“. თითოეული მათგანი ირონიულად კოდირებულია ზიუსკინდთან.

ბრბოს მომაჯადოებელი სუნამოთი მონუსხვას მაწანწალების მიერ გრენუის სხეულის დაგლეჯა მოჰყვა. კანიბალიზმის საშინელი ქმედებით გრენუიმ საკუთარი სხეული – ცოდვის ნაწილი გადასცა თითოეულ მათგანს, რითიც, შეიძლება ითქვას, გააძლიერა ბოროტმოქმედი ბრბო და ამით აიხდინა თავის ერთადერთი ოცნება – საკუთარი შემოქმედების გვირგვინი დაედგა და ადამიანებზე გაბატონებულიყო როგორც “es“-ი და როგორც ცოდვის კვალი. ცხოვრება თავის გზით გაგრძელდა თავისი წრებრუნვით, თავისი ავ-კარგით, ფუთფუთით, რაც გოეთესთან დაბრმავებულმა ფაუსტმა გაიღვალებულად აღიქვა, იგი ხომ ისედაც, მეფისტოფელთან შეხვედრამდეც, ადამიანების კეთილდღეობისთვის იღვწოდა.

საგულისხმოა, რომ გრენუის მიერ გონებაშეზღუდულობისა და გენიალური ტალანტის ურთიერთშერწყმით განვლილი პაროდიული გზა ფიურერობამდე, შტეფან გეორგეს ლექსების „ზეკაცის“, ახალგაზრდა ბელადის სახეს ირონიულად ემსგავსება. [6].

გრენუის ეს, ასე ვთქვათ, ამბივალენტურობა შტეფან გეორგეს წარმოდგენაში შექმნილი პოეტის გამოსახულების იმიტაციაა, სადაც ერთმანეთში შერწყმულია ურთიერთსაწინააღმდეგო ხატები – გეორგესთვის ხელოვანის სულში ერთმანეთთანაა შერწყმული ქალური და მამაკაცური საწყისი, დამნაშავესა და მსხვერპლის კომპლექსი, მსხვერპლის მიღებისა და გაცემის მზაობა.

გრენუის მეფისტოფელურ-ფიურერული და ამავდროულად ხელოვანის ფაუსტური ელემენტის და ამ უკანასკნელის დეგრადაციის ერთ-ერთ ლიტერატურულ კოდად მოჩანს კლაუს მანის რომანი „მეფისტო – რომანი კარიერაზე“, რომლის ირონიული იმიტირება სათაურშივე მქლავდება ზიუსკინდთან რომანში „სუნამო. ერთი მკვლელის ამბავი“, რომელშიც კარიერამ მსხვერპლი მოითხოვა.

კლაუს მანის რომანი მეოცე საუკუნის 30-იანი წლების ნაციონალ-სოციალიზმის პერიოდს და ამ პერიოდში მოღვაწე მსახიობ – ჰენდრიკ ჰოფგენს ეხება. ეს უკანასკნელი რომანში მესამე რაიხის ამომავალი ვარსკვლავი იყო და მის პროტოტიპს რეალური პიროვნება – გუსტავ გრუნდგენსი წარმოადგენდა [7]. იგი გერმანელ ნაციონალ-სოციალისტ ძალოვანთა არენის “მსახიობად“, სადომაზოხიზმში ჩაფლულ მეფისტოდ იქცა და საბოლოოდ “ნილაბი“ ველარ მოიხსნა [8].

დასკვნა

ზიუსკინდის XVIII საუკუნის სურნელთა შემოქმედი თეატრალური ნიღბის ორივე მხარეს ატარებს. ზიუსკინდი ფაუსტურ-მეფისტოფელურად, ტრაგიკომიკურად ხატავს ადამიანურ სამყაროში მიმალულ შეუმჩნეველ მარადიულ ბნელ ნიჭს, რომელიც თავის ფსევდოკარნავალში დროის შესაბამისად ნიღბებს ირგებს და ყოფის მარადიულ წრებრუნვაში იფანტება.

საგულისხმოა, რომ კარნავალი წარმოადგენდა ორი სამყაროს განსაკუთრებულ სახეს, რომლის გათვალისწინების გარეშე ვერც შუა საუკუნეების კულტურული ღირებულებები, ვერც აღორძინების კულტურა ვერ იქნება სწორად აღქმული. შუა საუკუნეების საყოველთაო სიცილის უარ-

ყოფა, ან არასათანადოდ შეფასება ამასინ-
ჯებს როგორც არსებულ სურათს, ასევე
ზოგადად, ევროპული კულტურის შემდგომ
ისტორიულ განვითარებას. კარნავალში
მნიშვნელოვანია საყოველთაო, სახალხო-
სადღესასწაულო სიცილის ნიშანდობლივი
თავისებურება, რაც ინტერტექსტუალურად
კოდირებულია ზიუსკინდის თანამედროვე
ტექსტში.

ლიტერატურა

1. Mann Th. (2002): Der Zauberberg, Fischer, F.am M. თომას მანი (1978): ჯადოსნური მთა. საბჭოთა საქართველო. თბილისი. 531
2. Goethe.J.W (1986): Ein Lesebuch für unsere Zeit Faust. I Teil. Walpurgisnacht. Berlin und Weimar. S.259
3. Süskind P. (2004): Das Parfüm die Geschichte eines Mörders. Diogenes. Zürich. S.129
4. Mann Th. (1989):Doktor Faustus. Fischer. Taschenbuch Frankfurt am Main. Манн Т. (1960): собр. соч. Худ. лит. Москва. 288
5. Mann Th. (2001): Die Entstehung des Doktor Faustus Roman eines Romans. Frankfurt am Main. Fischer Taschenbuch., S. 14.
6. George S. (1987): Gedichte. Nietzsche. Reclam. Leipzig. S.89
7. Balzer B. (1990): Volker M. Literatur im Dritten Reich (1933–1945) und Exilliteratur. Deutsche literatur in Schlaglichtern. Meyers Lexikonverlag. Manheim/ Wien/ Zürich. S. 404 – 413.
8. Führer Partei und Volk – Massenerliteratur im Nationalsozialismus. (2000): S.413 – 415 Mann K. Mephisto. Roman einer Karriere. Sekundärliteratur.Rowohlt. Reinbek. Neuausgabe

Pseudo-Carnival of Faust-Mephistophelean Characters in German Artistic Text

Ia M. Burduli

Georgian Technical University

Department of Foreign Languages and communication

Kostava str. 77, 0175, Georgia, Tbilisi

Tel: 899 688 991

E-mail: ia.burduli@gmail.com

Abstract

First of all, carnival laughter is the universal phenomena. From other side, this laughter is universal since it relates to all and simultaneously to each of the participants of the carnival, which entire universe appear in the laughable form, it receives and examines the dependence of merriment itself on the laughter aspect. The third, this laughter is ambivalent. It is a merry and rousing mocking, witty, it simultaneously denies, asserts, inters and revives at the same time.

Keywords:

Universal laughter, pseudo-carnival, the universe round, mask, the Faust-Mephistofeleian characters, parody play, Fuhrer's character.

Псевдокарнавальность Фаусто-Мепистофельских образов в немецком художественном тексте

Бурдули Ия Михайловна

Грузинский технический университет

Департамент иностранных языков и коммуникаций

ул. Костава 77, 0175, Тбилиси, Грузия.

Тел.: 899 688 991

E-mail: ia.burduli@gmail.com

Резюме

Карнавальный смех – это, в первую очередь, вселенский смех. С другой стороны, этот смех универсален, так как относится ко всем и одновременно к каждому из участников карнавала, на котором вся вселенная предстает в смехотворном виде, воспринимается и рассматривается в зависимости самого веселья от смехового аспекта. В третьих, этот смех

амбивалентен. Веселый и воодушевляюще насмешливый, шуточный, он, одновременно отрицая, утверждает и, хороня, возрождает.

Ключевые слова:

вселенский смех, псевдокарнавал, дискурс вращения вселенной, маска, Фаусто-Мефистофельские образы, пародийная игра, образ Фюрера.

ფრანგული ენა გლობალიზაციის პროცესში

ქეთევან გაბუნია

*თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ.: 899 201 099
E-mail: keti_gabunia@yahoo.com*

ქეთევან ქუსიკაშვილი

*თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ.: 893 243 123
E-mail: kh.khoussikachvili@yahoo.fr*

რეზიუმე

სტატიაში შეფასებულია ლინგვისტური გლობალიზაციის მნიშვნელობა და მისი შედეგი. თავდაპირველად განსაზღვრულია ორი ტერმინის, “გლობალიზაციისა” და “მონდიალიზაციის” საერთო და განმასხვავებელი ნიშნები, გადმოცემულია ის მოსაზრებები, რომელებიც ამ ტერმინების ირგვლივ არსებობს.

სტატიაში განხილულია ფრანგული ენის დღევანდელი მდგომარეობა საფრანგეთსა და სხვა ფრანკოფონურ ქვეყნებში, რასაც თან ერთვის ფრანკოფონიის წარმომადგენელთა შეხედულებები, იდეები და სამომავლო გეგმები ენის “გადარჩენასთან” დაკავშირებით. საუბარია ენათა აღრევაზე, ბილინგვიზმზე, ენათა ურთიერთობებზე, ერთი ენის დომინანტურობასა და მის ირგვლივ არსებული ენების მდგომარეობაზე.

საკვანძო სიტყვები:

გლობალიზაცია, მონდიალიზაცია, ბილინგვიზმი, გრაფიტაცია, ვერტიკალური და ჰორიზონტალური ორენოვნება.

შესავალი

“გლობალიზაცია“ თანამედროვე ტერმინია და ასახავს ცვლილებებს საზოგადოებასა და მსოფლიო ეკონომიკაში, რომელიც გამოწვეულია საერთაშორისო ვაჭრობისა და კულტურული გაცვლის ზრდით. ის ასევე ასახავს ვაჭრობისა და ინვესტიციების მატებას ბარიერთა რღვევისა და ქვეყანათა ურთიერთდამოკიდებულების ინტენსიფიკაციის შედეგად.

გლობალიზაციის პარალელურად იხმარება მეორე ტერმინი, “მონდიალიზაცია“, რომელიც რამდენიმე ასპექტს მოიცავს და გულისხმობს სხვადასხვა სახის ინფორმაციის გაცვლას.

ტერმინი “მონდიალიზაცია“ საფრანგეთში 1980 წელს ეკონომიკურ და გეოპოლიტიკურ ასპექტებზე მუშაობისას განჩნდა. ამ ტერმინმა საზოგადო მნიშვნელობა შეიძინა მხოლოდ 1990 წლიდან, რაც Marshall McLuhan-ის (მასწავლებელი, ფილოსოფოსი, სოციოლოგი) სახელს უკავშირდება. ამ ფაქტმა ინგლისელ და სხვა ევროპულენოვან მეცნიერებს შორის აზრთა სხვადასხვაობა გამოიწვია. ინგლისელებისათვის არსებობდა ტერმინი “გლობალიზაცია“, ხოლო დანარჩენი ევროპისათვის – “მონდიალიზაცია“.

აკადემიკოსებს შორის დღესაც გრძელდება დავა ტერმინებთან დაკავშირებით, ისინი ერთმანეთისაგან განასხვავებენ გლო-

ბალიზაციას და მონდიალიზაციას. ფრანგულისათვის უცხო არ არის ამ ტერმინების ერთმანეთისაგან გარჩევა. ამოსავალი სიტყვა არის ინგლისური **GLOBALIZATION** (ინგ. გლობალიზაცია), სემანტიკური თვალსაზრისით, მოიცავს თითქმის იმ თემებს, რასაც ფრანკოფონული გლობალიზაცია. ეტიმოლოგიურად, სიტყვა **MONDE (UNIVERS)** და სიტყვა **GLOB** ფრანგულ ენაში იმდენად ახლოს არის ერთმანეთთან მნიშვნელობის მხრივ, რომ შეიძლება სინონიმიზაცია ვისაუბაროთ, თუმცა ინგლისურ ტერმინთან სიახლოვის გამო ეს გარკვეულ სირთულეებთან არის დაკავშირებული. ფრანგულ ენაში ტერმინი “გლობალიზაცია” აღნიშნავს განვითარებას და ეკონომიკურ ზრდას, რაც, თავის მხრივ, მიწიერებასთან არის დაკავშირებული, ხოლო ტერმინი “მონდიალიზაცია” – განვითარებას, მატებას, რომელიც ზოგადად პლანეტასთან არის დაკავშირებული; ის მოიცავს კულტურას, პოლიტიკას, ეკონომიკას, კლიმატურ პირობებს და სხვა სფეროებს. ამასთანავე სიტყვა **MONDE** გულისხმობს არა მხოლოდ დედამიწას, არამედ იმ სივრცესაც, რომელიც დედამიწასთან არის ახლოს. ამრიგად, ზოგადად, გლობალიზაცია გულისხმობს განვითარების იმგვარ ფორმას, რომელშიც კავშირების დამყარება დედამიწის მასშტაბით შეიძლება.

ძირითადი ნაწილი

მონდიალიზაცია არ გულისხმობს უნიფორმიზაციას, მაგრამ ამავედროულად ის დაკავშირებულია ერთი ენის დომინანტურობის პრინციპთან. ასეთი ენა დღეს არის ანგლო-ამერიკული. ამ ენის დომინანტურობა ძირითადად ინტერნეტზე იყო დამოკიდებული. 1996 წელს საიტების 75% შექმნილი იყო ინგლისურ ენაზე, 2003 წლისათვის ამ რიცხვმა იკლო და 45%-მდე შემცირდა.

ინგლისური ენის ასეთი პოპულარობა დამოკიდებულია ამერიკის შეერთებული შტატების პოლიტიკაზე. დღეს აშშ-ს საკმაოდ დიდი გავლენა აქვს მსოფლიო ეკონომიკაზე, პოლიტიკურ და კულტურულ ცხოვრებაზე, კინოსა და მუსიკის სფეროებში.

ინგლისური ენის გავრცელებასთან ერთად სხვადასხვა ენაში შედის და მკვიდრდება ანგლიციზმები. IONESCO-ს ცნობით, 2500 ენა დღეს საფრთხეში იმყოფება.

თითოეული ენა, რომელზეც რაიმე მნიშვნელოვანი შექმნილა, იმსახურებს არსებობის უფლებას. ისინი უნდა არსებობდნენ, რათა უფრო გამდიდრდნენ და გაამდიდრონ სხვათა კულტურა. ფრანკოფონულმა სამყარომ ეს კარგად შეითვისა. დღეისათვის ფრანგულად ხუთი კონტინენტის 47 ქვეყანაში ლაპარაკობენ, ის ოფიციალური ენაა 33 სახელმწიფოში. მიუხედავად ამისა, ფრანგულმა ენამ წამყვანი როლი დაკარგა სხვადასხვა სფეროში, როგორცაა ფინანსური, სამეცნიერო, ინფორმატიკული და აუდიოვიზუალური სამყარო. ფრანკოფონიამ იგრძნო ეს საფრთხე და გადაწყვიტა ემოქმედა, ფრანგულმა არ დაკარგა მნიშვნელობა საკუთარ ქვეყანაში და ამავედროულად ის მსოფლიო მასშტაბით გარკვეული ინფორმაციის გავრცელებასაც ემსახურება, რითაც ცდილობს ადგილის დამკვიდრებას და გამყარებას მსოფლიოში. ფრანკოფონიის წარმომადგენლები აცხადებენ, რომ “ეს გაერთიანება ერთგვარი შანსია საფრანგეთისათვის (...), ცოტაა მსოფლიოში ისეთი ქვეყანა, რომლის ლინგვისტიკა და კულტურული დონე ფრანკოფონული ქვეყნებისას უტოლდება. ამ მხრივ, მონდიალიზაცია კოზირია ფრანკოფონიისათვის“.¹

1. La mondialisation, une chance pour la francophonie. colloque au sénat, 27 et 28 avril 2006.

გაბრიელ ბროგლის აზრით (Académie Française-ის წევრი), ისეთი დიდი ერების ენები, როგორცაა ინგლისური, ფრანგული, ესპანური, პორტუგალიური, რუსული, ჩინური – აუცილებლად განვითარდება და მათ საფრთხე არ ემუქრება. ბროგლის ასეთი დამოკიდებულების მიუხედავად ფრანგების უმეტესობა უარყოფით დამოკიდებულებას იჩენს გლობალიზაციის მიმართ; ისინი თვლიან, რომ ეს პროცესი საფრთხეს შეუქმნის მათ ენასა და კულტურას. მართლაც, ყოველდღიურად იკლებს ფრანგულ ენაზე მოლაპარაკეთა რიცხვი. ივ. მონტენის (მათემატიკოსი) კვლევების მიხედვით, ისეთი ორგანიზაცია, როგორცაა ფრანკოფონია, საკმარისი არ არის ენის გადასარჩენად.

იმისათვის, რათა კარგად დავინახოთ ფრანგული ენის როლი დღევანდელ საზოგადოებაში, მონტენი პატარა ექსკურსს გვთავაზობს შორეულ წარსულში: ფრანგული ენის ევოლუცია ლათინურის ფუძეებთან იწყება. ძველი რეჟიმის პერიოდში ელიტარული საზოგადოება ფრანგულ ენაზე ლაპარაკობდა; ფრანგული იყო ხელოვნებისა და დიპლომატიის ენა. მაგრამ ეკონომიკურმა და ინდუსტრიულმა ძვრებმა ფრანგული ენის მნიშვნელობისა და გავლენის დაკარგვა გამოიწვია მსოფლიო ბაზარზე. მონტენი მიიჩნევს, რომ საჭიროა ფრანკოფონია უფრო ახლობელი გახდეს მსოფლიოსთვის და არ დარჩეს განკერძოებულ ორგანიზაციად, აქტიურად ჩაებას მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებში და იქცეს ინფორმაციის წყაროდ როგორც მეცნიერების, ასევე კულტურის დარგში.

ძალზე მნიშვნელოვანია ნეოლოგიზმების საკითხი. თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებას, რომ ინგლისური ენა ერთ წელიწადში ოთხიდან ათი ათასამდე ნეოლოგიზმს ქმნის, ამ ენის წარმატება გასაკვირი აღარ იქნება. ნებისმიერი ენისათვის მნიშ-

ვნელოვანია ნეოლოგიზმების შექმნა, რადგან მეცნიერება წინ მიდის და ახალი ტექნოლოგიებისათვის ახალი ლექსიკის შექმნაა საჭირო. ზოგადად, მონდიალიზაცია საფრთხეს უქმნის სხვადასხვა ენასა და კულტურას იმ შემთხვევაში, თუ ამ პროცესს განვიხილავთ როგორც უნიფორმიზაციას და თუ სხვა ენებზე მოლაპარაკე საზოგადოება არ იფიქრებს მშობლიური ენის დახვეწაზე და მათ შემდგომ ევოლუციაზე.

უნდა აღინიშნოს, რომ ფრანკოფონიამ სწორად გაიგო მონდიალიზაციის მოთხოვნები და მზადაა პასუხი გასცეს მის გამოწვევებს. ფრანკოფონიის წარმომადგენლებმა მიზნად დაისახეს ეს ორგანიზაცია აქციონ ერთგვარ “ლაბორატორიად“, რომელიც დიალოგს აწარმოებს სხვადასხვა ქვეყნის კულტურებს შორის. რა თქმა უნდა, ეს არ უნდა იყოს სხვისი ენის ან კულტურის დაცვა. ამგვარი დიალოგი აზრთა გაზიარებას უნდა ემსახურებოდეს და ფრანკოფონიამ სხვადასხვა ქვეყნის საზოგადოებებს ერთმანეთის გაცნობის საშუალება უნდა მისცეს. ამასთან უნდა დაამტკიცოს, რომ ის ანტი-ანგლოფონია არ არის. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, ის მნიშვნელოვანი ადგილის დამკვიდრებას შეძლებს თანამედროვე გლობალიზაციის პროცესში.

არ უნდა დაგვავიწყდეს ის ფაქტი, რომ რამდენიმე ათეული წლის წინაც არსებობდა გლობალიზაციის ელემენტები და მას კოლონიზაცია ეწოდებოდა. ამ პროცესის საშუალებით ფრანგულმა ენამ რამდენიმე ქვეყანასა და რეგიონში შეაღწია და დღესაც ინარჩუნებს თავის ადგილს. კოლონიზაციის წყალობით დღეისათვის საფრანგეთის საზღვრებს გარეთ დაახლოებით 6-ჯერ მეტი ადამიანი ლაპარაკობს ფრანგულად, ვიდრე თვით ქვეყნის შიგნით. ანრი ლოპესის (კონგოს ელჩი საფრანგეთში, მწერალი)

ვარაუდით 2015 წლისათვის ყოველი მეორე ფრანკოფონი აფრიკელი იქნება. ის აცხადებს, რომ აფრიკელები ფრანგულად ცუდად ლაპარაკობენ, უამრავ შეცდომას უშვებენ; თუმცა იგივე მდგომარეობაშია ინგლისურიც. ბრიტანეთის, ამერიკის და ავსტრალიის ინგლისური განსხვავდება ერთმანეთისაგან, მაგრამ ეს ფაქტი პრობლემას არ ქმნის ენისათვის.

ლინგვისტები აცხადებენ, რომ თითოეული ენა განიცდის ცვლილებებს და აღრევებს სხვა ენებთან, ან დიალექტებთან. ეს ფაქტი ნათლად დასტურდება აფრიკის კონტინენტზე. აქ ვხვდებით “აფრიკულ ფრანგულს“, რომელიც მკვეთრად განსხვავდება ფრანგული სალიტერატურო ენისაგან. აფრიკის კონტინენტის ფრანგული, თავის მხრივ, რამდენიმე ჯგუფად იყოფა: français de quartier (კამერუნი), petit français (ჩადი), français façon (ბურკინა), français métissé (აბიჯანი). აფრიკელები მხოლოდ ოფიციალურ შეხვედრებზე იყენებენ სკოლაში შესწავლილ აკადემიურ ფრანგულ ენას.

ცნობილია ასევე კოტ-დ’ივუარის მაგალითი, სადაც ფრანგული იქცა წყარო ენად, საიდანაც შეიქმნა “ივუარული“ და სალაპარაკო ფრანგული (français populaire). სალაპარაკო ფრანგული იმ მაცხოვრებლებისათვის არსებობს, რომელთაც ვერ ახერხებენ სკოლაში სიარულს. ამ ვარიანტში დამახინჯებულია ფრანგული სალიტერატურო ენის გრამატიკული და ორთოგრაფიული ნორმები.

მაგ: Moi, jé vé fais. – Moi, je vais faire.

Ti as compris? – Tu y as compris?

Bon, faut fait! – Bon ! Il faut faire!

ამ მაგალითებში ვხვდებით ზმნური ფორმების შემოკლებას, ფლექსიების ჩავარდნას და ფონეტიკურ დეფორმაციას.

“ივუარულში“, პირიქით, ფრანგულის ფორმები შენარჩუნებულია, მაგრამ იცვლება გამოთქმების ფორმა.

მაგ: Tu as versé ma figure par terre. (ივუარული–შენ ფეხქვეშ გათელე ჩემი სახელი).

Tu as porté atteinte à ma réputation. (ფრანგული– შენ ჩრდილი მიაყენე ჩემს რეპუტაციას).

კიდევ უფრო მძიმე მდგომარეობაა კამერუნში, სადაც ახალგაზრდების სალაპარაკო ენა სამი ენისგანაა შექმნილი და მას CAM_FR_ANGLAIS ეწოდება, ანუ “კამერუნული, ფრანგული და ინგლისური“.

მაგ: Je te telli que mes cops me falla pour la ngui que j’ ai talh. Gib moi d’ abord le toch pour que je te tolli

bien les affs...

Je te dis que les camarades me cherchent noise à cause de la fille dont je t’ ai parlé. Donne_moi d’ abord un bâton de cigarette pour que je te raconte ce qui s’ est passé...

ამ ფრაზებში შეგვიძლია ამოვიცნოთ ფრანგული ენის ფორმები და რამდენიმე ფრანგული სიტყვა, რომელიც ადგილობრივი ენით, ვოლოფით, არის შევსებული. ახალგაზრდები შეხვედრისას ასე იწყებენ საუბარს Wassup ? (რაც ამერიკული What’s up?_იდან წამოიღეს და ფრანგულად ნიშნავს _Quoi de neuf?).

თანამედროვე ცხოვრებაში ენათა შერევა კომუნიკაციის ერთგვარ მოდად იქცა. გამონაკლისი არც ალჟირია, რომელიც სალაპარაკო ენას რამდენიმე ენის შერევით ქმნის. ის იყენებს ჰიბრიდულ სიტყვებს, რომელთა ფუძე ალჟირული ენიდანაა აღებული და რომლებსაც ერთვის ფრანგული ნომინალური სუფიქსები: _iste, _isme, _age.

მაგ.: b’ it_iste, b’ it ალჟირულში ნიშნავს “კედელს“.

მსგავსი მეთოდით მიღებული სიტყვები ზოგჯერ ფრანგულში ნეოლოგიზმების სახით შედის და მკვიდრდება.

მაგ.: b' um_iste / b' uma –უბანი, b' umiste_ ის ვინც მიჯაჭვულია თავის უბანზე.

საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ ამგვარი მეტყველება წერილობითი სახით დასტურდება, რადგან მას თანამედროვე ფრანკოფონი ავტორები იყენებენ. ანრიეტა ვალტერი (ენათმეცნიერი) ამბობს, რომ არც ერთი ენა არ არსებობს წმინდა სახით, რადგან გამორიცხულია რაღაც დონეზე ენას ურთიერთობა არ ჰქონდეს სხვა ენებთან. მაშასადამე, ფრანგების მოთხოვნა საკუთარი ენის პირველსაწყისის შენარჩუნებასთან დაკავშირებით სხვა ფრანკოფონულ ქვეყნებში შეუძლებელი და ყოველად უსაფუძვლოა. შეიძლება ითქვას, რომ ერთადერთი ენა, რომელმაც უძველესი ფორმები შემოინახა, ისლანდიურია. მასში შენარჩუნებული გერმანიკული ფორმები არ ემთხვევა არც გერმანულს და არც დანიურს.

დაახლოებით იგივე მდგომარეობაა კვებეკურ ფრანგულსა და საფრანგეთის ფრანგულს შორის. კვებეკმა შეინარჩუნა ის ნაზალური ხმოვნები, რომლებიც დღეს აღარ გამოიყენება. ეს ფაქტი შეიძლება ენის ისტორიისათვის საინტერესო იყოს, მაგრამ კომუნიკაციისათვის უარყოფითი შედეგის მომტანია.

თუმცა სოციოლინგვისტი ლუი-ჟან კალვე ამბობს, რომ ენები მხოლოდ კომუნიკაციისათვის არ არსებობენ, ისინი თავის თავში მოიცავენ მოლაპარაკეთა მსოფლმხედველობასა და წარმოდგენებს გარემომცველ სამყაროზე. იმისთვის, რომ ენათა შორის ურთიერთობები ნათელი გახდეს, კალვე გვთავაზობს გრავიტაციის მოდელს, რომლის თანახმად, ენები ერთმანეთს ორენოვნებით (bilinguisme) უკავშირდებიან. ამას-

თანავე, აქ ისტორიული კავშირიც მიიღება მხედველობაში. მაგ.: ვიგოსა და გალისიაში, გვექნება ასეთი მოდელი: გალისიური/ესპანური, ხოლო აღ ირისათვის ეს მოდელი ასე გამოიყურება: არაბული/ფრანგული. ბილინგვიზმის ასეთი სისტემა საშუალებას გვაძლევს ენებს შორის ურთიერთობა შემდეგი სახით წარმოვიდგინოთ: ჰიპერცენტრალური (ინგლისური) ენის გარშემო გრავიტაციას ახდენს ათამდე სუპერცენტრალური ენა (ფრანგული, ესპანური, არაბული, ჩინური, ჰინდი და ა. შ.). სუპერცენტრალურ ენაზე მოლაპარაკე ინდივიდები მეორე ენის არჩევისას მიყვებიან ვერტიკალურ ბილინგვიზმს, ირჩევენ ინგლისურს, ან ჰორიზონტალურ ბილინგვიზმს, ანუ ირჩევენ იმავე დონის ენას, რომელზეც უკვე საუბრობენ. ათი სუპერცენტრალური ენის გარშემო არსებობს ორასზე მეტი ცენტრალური ენა, რომელიც თავის თავში 5000-მდე პერიფერიულ ენას მოიცავს.

დასკვნა

გლობალიზაციის ერთ-ერთ შედეგად შეიძლება ჩაითვალოს, როგორც ზემოთ აღნიშნულ მაგალითებში ვიხილეთ, ენის დეკონსტრუქცია, ენების აღრევა. ეს პროცესები ენის ისტორიული კვლევის დონეზე საინტერესო და მნიშვნელოვანია, მაგრამ საფრთხეს წარმოადგენს ნებისმიერი ენისათვის. თუ ენათა აღრევა ასეთივე ტემპით გაგრძელდა, მაშინ რამდენიმე წელიწადში შეიძლება სხვადასხვა ქვეყანაში მცხოვრებმა ინდივიდებმა, რომლებიც სინამდვილეში ერთსა და იმავე ენაზე ილაპარაკებენ, ვერ დაამყარონ კომუნიკაცია.

ენებს შორის ურთიერთობების განსაზღვრა ისტორიას უკავშირდება: ეს არის სოციალურ-ეკონომიკური პროცესების შედეგი, რომელიც მთელი XX საუკუნის

მანძილზე მიმდინარეობდა და კვლავაც გრძელდება. დღეს ინგლისური ჰიპერცენტრალური ენაა, ისევე როგორც ლათინური იყო ევროპისათვის საუკუნეების წინ, მაგრამ შეუძლებელია იმის ცოდნა, თუ რომელი ენა შეითავსებს ამ ფუნქციას ხუთი ან ათი საუკუნის შემდეგ.

ლიტერატურა

1. კონფერენცია (2006): "La mondialisation, une chance pour la francophonie". Colloque au sénat. 27 et 28 avril 2006. Paris
2. ბაილი, კეიტი, კონანი(2005): Notre librairie «Langues, languages, inventions». N159/ juillet/septembre 2005. Paris
3. ბაშლერი, კამრანი (2003): Aspects de la mondialisation politique (sous la direction de Jean Baechler et Ramine Kamrane, édition: Presses universitaires de la France UNIVERSITAIRES DE LA FRANCE/2003,avril), Paris
ინტერნეტ რესურსები:
http://www.cafe-geo.net/article.php3?id_article=488
<http://www.apprendrel langue.com/langue-minoritaire-mondialisation/>
http://www.cafe-geo.net/article.php3?id_article=700
<http://fr.wikipedia.org/wiki/Mondialisation>

French language in globalizations process

Ketevan U. Gabunia
Tbilisi State University
Humanitarian Science faculty
Chavchavadze av. №36, 0179, Tbilisi, Georgia
Tel. : 899 201 099
E-mail : keti_gabunia@yahoo.com

Ketevan L. Kusikashvili
Tbilisi State University
Humanitarian Science faculty
Chavchavadze av. №36, 0179, Tbilisi, Georgia
Tel. : 893 243 123
E-mail: kh.khoussikachvili@yahoo.fr

Abstract

In this article we touch upon the meaning of linguistic globalization and its results. At the beginning had been viewed the common and different sings of such two terms: „globalization“ and „mondialization“, also examine the different views around these terms.

The article prepresents the today's state of French language in France and francofonic countries and it represents the different ideas and francofony representatives future plans with the purpose of saving language.

This article examines a question about merging languages, bilingvism, languages correlation, one language domination and other languges position arond this dominated language.

Keywords:

Globalization, internationalization, modialization, bilingvism, gravitation, vertical and horizontal bilingualism.

Французский язык в процессе глобализации

Габуня Кетеван Учаевна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел. : 899 201 099
E-mail : keti_gabunia@yahoo.com

Кусикашвили Кетеван Левановна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел. : 893 243 123
E-mail: kh.khoussikachvili@yahoo.fr

Резюме

В этой статье упоминается значение лингвистической глобализации и её результаты. В начале рассмотрены общие и различительные признаки таких двух терминов как: «Глобализация» и «Мондиализация», исследованы различные взгляды вокруг этих терминов.

В статье описывается сегодняшнее состояние французского языка во Франции и в других

странах Франкофонии, представлены разные соображения, мнения и будущие планы представителей Франкофонии с целью «сохранения» языков.

В статье рассматривается вопрос о смешивании языков, билингвизме, взаимоотношении языков, доминировании одного языка и положении других языков, существующих вокруг него .

Ключевые слова:

Глобализация, мондиализация, билингвизм, гравитация, вертикальный и горизонтальный билингвизм.

სტრუქტურული სავარჯიშოების ენობრივი და ფსიქოლოგიური ფაქტორები

კეთევან გაბუნია

*თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი,
საქართველო*

ტელ : 899 201 099

E-mail: keti_gabunia@yahoo.com

ნანა თედორაძე

*თბილისის საბანკო-საფინანსური ინსტი-
ტუტი*

ავლაძის ქ. 25, თბილისი, საქართველო

ტელ.: 822 953 956

რეზიუმე

სტრუქტურული სავარჯიშოები პრაქტიკული მეცადინეობის ბუნებრივი ნაწილია, სწავლების ერთ-ერთი საშუალებაა. იგი დიდ დახმარებას გაუწევს ენის შემსწავლელებს იმ შემთხვევაში, თუ სავარჯიშოების შედგენისას გამოყენებული იქნება ენის სწავლებასთან დაკავშირებული ენობრივი და ფსიქოლოგიური ფაქტორები, მხედველობაში იქნება მიღებული ფრანგული ენის ქართველ შემსწავლელთა მიერ დაშვებული ტიპური შეცდომები და ზოგადად ქართული გარემო. ამ თვალსაზრისით შედგენილი სტრუქტურული სავარჯიშოები სიძნელეების დაძლევის ერთ-ერთი საშუალებაა. მისი გონივრული გამოყენება – სხვა მომენტებთან ერთად ხელს შეუწყობს ერთი ენის კონსტრუქციის მეორე ენაში უმართებულო გადატანის აღმოფხვრას, უზრუნველყოფს ინტერფერენციის ნეიტრალიზაციას და შესასწავლი მასალის სწორ გამოყენებას მეტყველებაში.

საკვანძო სიტყვები:

ფსიქოლინგვისტიკა, ინდუქცია – დედუქცია, ექსპერიმენტი, სტრუქტურული სავარჯიშოები, ენობრივი მოდელები, სტრუქტურათა ფიქსაცია, ინტერფერენცია.

შესავალი

სტრუქტურული სავარჯიშოების შერჩევის პრინციპი სისტემატიზირებული იქნა თავდაპირველად ინგლისელი და გერმანელი გრამატიკოსების მიერ სახელწოდებით Pattern drills, შემდეგ კი საფრანგეთში – exercices structuraux. დღეს იგი ფართოდაა გავრცელებული უცხოური ენების სწავლების მეთოდიკაში.

სტრუქტურული სავარჯიშოები გრამატიკული წესების დამახსოვრების ტექნიკაა, რომელიც ზეპირმეტყველების სათანადო უნარისა და ჩვევების გამომუშავების საფუძველია. ისინი გამოიყენება როგორც ფორმა წინადადების შესადგენად. ნაშრომში განვითარებულია დებულება, რომ წინადადება არის გამოთქმული აზრი, რომელიც შეიცავს მუდმივ და ცვალებად ელემენტებს. მუდმივი ელემენტი არის სიტყვის ფორმა, აღებული მისი კონკრეტული ლექსიკური მნიშვნელობისა და ინდივიდუალური მორფოლოგიური სტრუქტურისაგან განყენებით. მუდმივი ელემენტებია ზოგადი გრამატიკული ფორმები, პარადიგმის შიგნით არსებული ურთიერთობანი, წინდებულები, კავშირები და სხვა. წინადადების ცვლადი ელემენტებია ცალკეული გრამატიკული ფორმების ინდივიდუალური ლექსიკური მნიშვნელობა და მორფოლოგიური შედგენილობა. წინადადების მუდმივი და ცვალებადი

ბადი ელემენტების ერთიანობა ქმნის კონკრეტულ წინადადებას. ენობრივი მოდელი განიხილება, როგორც მუდმივი ელემენტების კანონზომიერი კავშირი, რომელიც გარკვეული სემანტიკური მნიშვნელობის გამოხატვას ემსახურება ზეპირმეტყველების გამომუშავების მიზნით.

ძირითადი ნაწილი

სტრუქტურული სავარჯიშოებით სწავლება უკავშირდება სისტემატურ ვარჯიშს ენობრივი მოდელების ნიმუშებზე. მოდელებით, სტრუქტურული სავარჯიშოებით სწავლება სასურველია იმდენად, რამდენადაც იგი სწავლების კონკრეტული წინადადების ანალოგიით შედგენის საუკეთესო ნიმუშია. იგი სხვა საშუალებებთან ერთად (ახსნა-მიწოდება, ინდუქცია-დედუქცია, ტექნიკური საშუალებების გამოყენება) უზრუნველყოფს შესასწავლი გრამატიკული მასალის მეტყველებაში სწორ გამოყენებას.

ლინგვისტური ანალიზის შედეგად მიღებულმა ზუსტმა მონაცემებმა უცხოური ენის სწავლება უფრო ეფექტური გახადა. დღეს აღიარებულია ის ფაქტი, რომ ლინგვისტიკამ გავლენა იქონია ენის სწავლებაზე, რადგან ლინგვისტიკის მონაცემებზე დაყრდნობით დამუშავდა სხვადასხვა სახის სტრუქტურული სავარჯიშოები, რომლებიც მოცემულია სტრუქტურის ფიქსაციისათვის [რ. მიშეა. 1963:2; ჟ. გენო. 1964:90]. სტრუქტურული სავარჯიშოები, რომლებიც სავარჯიშოების განსაკუთრებული სახეა, დამოკიდებულია ენობრივი მასალის ფუნქციურ ანალიზზე, რომელსაც ისინი ეყრდნობიან. მათი პრაქტიკაში გამოყენებისათვის საჭიროა იმ პრინციპებისა და მეთოდების გაცნობა, რომლებიც ლინგვისტიკმა შეიმუშავეს.

გამოყენებითი ენათმეცნიერება, რომელსაც ენის სწავლება ეყრდნობა, ყურადღებას ამახვილებს უფრო ხშირად ხმარებულ სტრუქტურებზე და იმ კავშირზე, რომელიც გრამატიკულ და ფონეტიკურ მოვლენებს შორის არსებობს. მაგ: *L'enfant était dans la cour*; მრავლობითში *Les enfants étaient dans la cour*. მეორე წინადადების გრაფიკული გაფორმება შეიცავს ზოგიერთი წევრისათვის მრავლობითი რიცხვის განმასხვავებელ ნიშანს. გამოთქმისას კი მხოლოდ არტიკლი მიუთითებს მრავლობით რიცხვზე და განასხვავებს მეორე წინადადებას პირველისაგან. მხოლობითი და მრავლობითი რიცხვის დაპირისპირება გამოხატულია ორი ხმოვნით, რაც წარმოადგენს მთავარ განსხვავებას ამ ორ გამოთქმას შორის.

სტრუქტურული სავარჯიშოების შედგენის ერთ-ერთი პირობაა რომელიმე სიტუაციის ამსახველი ამა თუ იმ გრამატიკული მოვლენის შემცველი კონტექსტის აგება. ამ შემთხვევაში საჭიროა შეპირისპირებითი ანალიზის მეთოდის გამოყენება, რომლის საშუალებითაც ხერხდება მოცემული ფორმის თავისებურების ახსნა ფრანგულსა და ქართულში.

სტრუქტურული ანალიზის მეორე პრინციპს წარმოადგენს ერთი სტრუქტურის ხმარების ახსნა მეორე სტრუქტურასთან შეპირისპირებით, რომლის დროსაც ვლინდება ენის შინაგანი ხასიათი, განსაკუთრებით თვალსაჩინო ხდება ის თავისებურება, როელიც ერთ ენას განასხვავებს მეორისაგან. ამ სხვაობიდან გამომდინარე სირთულეების დასაძლევად საჭიროა სათანადოდ შედგენილი სავარჯიშოთა სისტემა, რომლის გამოყენებას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, რადგან ჩვევის გამომუშავებისათვის გადამწყვეტია ცნობიერი საწყისის მონაწილეობა მის ფორმირებაში და სისტემატური გააზრებული ვარჯიში.

ფსიქოლინგვისტიკების მონაცემებით, იმისთვის, რომ რომელიმე სტრუქტურა აქტიურად იქნეს ათვისებული, ე.ი. გამოიყენებოდეს კონკრეტულ სიტუაციაში, საჭიროა სტრუქტურების წარმოდგენა მსგავს სიტუაციაში და მისი არაერთხელ გამეორება. ასე მაგალითად, ფრანგული დამოკიდებული პირის ნაცვალსახელის მიწოდებასთან ერთად, მივუთითებთ, რომ მხოლოდითი და მრავლობითი რიცხვის მესამე პირში ფრანგულ დამოკიდებულ პირის ნაცვალსახელებს გააჩნიათ ფორმები *le, la, les*, რომლებიც ცვლიან არსებით სახელს მოცემულ მოდელში კუთვნილებითი და ჩვენებითი ზედსართავებით. სტრუქტურულ სავარჯიშოებს ვაწოდებთ პირდაპირ წინადადებაში:

Modèle

PR: Je fais **mon devoir**

ET : Je **le** fais

PR : Je récite **cette poésie**

ET : Je **la** récite

PR : Je fais **mon travail**

Est-ce que je **le** fais ?

Non, je ne **le** fais pas

PR : Tu as reçu **sa lettre** hier soir.

Vous avez beaucoup aimé **ce film**.

Tu feras **ce voyage** avec nous.

Souvent il regrette **ces heures** perdues.

როგორც მოცემული მაგალითიდან ჩანს, კონტექსტი ხელს უწყობს ახალი ფორმის გამოვლენას. ფსიქოლინგვისტიკების მიხედვით შეცდომის გასწორება ან დასტური დადებითად იმოქმედებს მაშინ, როცა იგი უშუალოდ მოსდევს ენის შემსწავლელის რეაქციას. ყველასათვის ცნობილია ის ფაქტი, რომ თუ შეცდომა მაშინვე არ იქნა გასწორებული, შესაძლოა იგი განმტკი-

ცდეს მოსწავლის ცნობიერებაში. მასალის შეთვისებისას საჭიროა მოსწავლე დაეყრდნოს სწავლისათვის აუცილებელ ფსიქო-ფიზიკურ ძალებს და განეწყოს ისე, რომ შეძლოს ფრანგული ენის შემსწავლის მნიშვნელობის შეფასება. მეთოდური, ფსიქოლოგიური ლიტერატურის ანალიზის, ჩვენი დაკვირვებისა და ექსპერიმენტის საფუძველზე დავადგინეთ, რომ უცხოური ენის შეთვისების პროცესში შემსწავლელის ფსიქიკაში გარკვეული ცვლილებები ხდება. იმისათვის, რომ ეს ცვლილებები მიზანდასახული სასურველი გზით წარემართოს, საჭიროა ფსოქლოგიური მონაცემების გამოყენება, რომელთა საფუძველზეც შესაძლებელია ავაგოთ სწავლების ეფექტური სისტემა [უზნაძე დ. 1957; ფრანგიშვილი. ა. 1969].

გონებრივი მოქმედების ეტაპური ფორმირების თეორიაზე დაყრდნობა (პ. გალპერინი 1960) საშუალებას იძევა ჩამოყალიბდეს ფრანგული ენის ზოგიერთი გრამატიკული მოვლენის მეტყველებაში გამოვლენის მექანიზმი.

ეტაპური ფორმირების თეორიის არსი ისაა, რომ ფსიქიკური მოქმედება წარმოადგენს გარეშე მატერიალური ზემოქმედების გადატანის შედეგს – ასახვის, აღქმის, წარმოდგენისა და გაგების პლანში. ასეთი გადატანის პროცესი ხდება გარკვეული ეტაპების გავლით და ყოველ საფეხურზე წარმოებს ახალი ზემოქმედების ასახვა და მისი სისტემატური გარდაქმნა.

ეს სტადია წარმოადგენს მასალაზე წინასწარი შეხედულების შექმნის გარკვეულ ეტაპს ; მასალა შეიძლება წარმოდგენილი იყოს მოდელისა და სტრუქტურული სავარჯიშოების სახით.

გონებრივი მოქმედების ეტაპური ფორმირების თეორია შეიცავს მოქმედების საორიენტაციო საფუძვლის 3 ძირითად ტიპს :

I ტიპის საორიენტაციო საფუძველი შედგენილია მხოლოდ მოქმედების ნიმუშებისაგან. მოცემულ მასალაზე წარმოდგენის შექმნა ამ ეტაპზე მხოლოდ წინასწარია, ამიტომ, ეს საფუძველი აღინიშნება, როგორც მასალის წინასწარი ზეპირი დამუშავების ეტაპი, რომლის დროსაც შეცდომები უნდა აღმოიფხვრას ზეპირი გამეორების გზით.

II ტიპის მოქმედების საორიენტაციო საფუძველი შეიცავს არა მხოლოდ მოქმედებებს, არამედ მითითებებსაც – როგორ შესრულდეს მოქმედება სწორად ახალი მასალის გამოყენებით. აქ უკვე ხდება დავალების სწორი გაცნობიერებული შესრულება, ამდენად შეცდომებიც ნაკლებია. აუდიტორიას შესასწავლი მასალა ეძლევა მზა ფორმით და ენის შემსწავლელებს უმუშავდებათ მოქმედების თანამიმდევრულად შესრულების ჩვევა; მაგრამ, ამ ეტაპზე ჯერ კიდევ არ შეუძლია თვითონ რომ გამოეყოს მოქმედების საორიენტაციო საფუძველი.

მოქმედების საორიენტაციო საფუძველის III ტიპი უპირატეს ინტერესს შეიცავს, რადგან იგი აიგება ცოდნის ამ დარგისათვის დამახასიათებელი ძირითადი ერთეულების გამოყოფის ბაზაზე. აქ წინა პლანზე გამოდის ახალი დავალების გეგმაზომიერი სწავლება, რომელიც საშუალებას იძლევა გამოიყოს საყრდენი წერტილები – დავალების სწორი შესრულების აუცილებელი პირობა. ამ მითითების თანახმად ხდება მოქმედების ფორმირება.

აქ უკვე შეიძლება მოცემული მასალის სისტემატიზაცია, მისი კლასიფიკაცია რომელიმე ნიშნის მიხედვით. იგი ახალ ენობრივ სიტუაციაშია, რომელიც მას ხდის აქტიურ, უშუალო მონაწილედ მოქმედების შექმნასა და მის შესრულებაში. ე.ი. სიტუაციური სავარჯიშო ხელს უწყობს მასალის დამახსოვრებას. ეს მეთოდური კონცეფცია

დადასტურდა ფსიქოლოგიური მონაცემებითაც. როგორც ა.სოკოლოვი (1956) აღნიშნავს, ენობრივი მასალის გადმოცემა წინადადებაში ამყარებს კავშირს არა მარტო საგნებს შორის, არამედ მათ შესატყვის სიტყვებს შორისაც, რაც იწვევს შესაბამის ასოციაციებს და ხელს უწყობს მის დამახსოვრებას.

ექსპერიმენტულად დამტკიცებულია, რომ სიტყვის დამახსოვრება წინადადებაში უკეთ ხდება, ვიდრე იზოლირებულად [ვ. ლეშე 1980].

დასკვნა

ყოველივე ზემოთქმულიდან ცხადია, რომ სტრუქტურული სავარჯიშოები პრაქტიკული მეცადინეობის ბუნებრივი ნაწილია, სწავლების ერთ-ერთი საშუალებაა. იგი დიდ დახმარებას გაუწევს ენის შესწავლას იმ შემთხვევაში, თუ სავარჯიშოების შედგენისას გამოყენებული იქნება ენის სწავლებასთან დაკავშირებული ენობრივი და ფსიქოლოგიური ფაქტორები, გაანალიზებული იქნება ფრანგული ენის ქართველ შემსწავლელთა მიერ დაშვებული ტიპური შეცდომები და გათვალისწინებული იქნება ზოგადად ქართული გარემო. ამ თვალსაზრისით შედგენილი სტრუქტურული სავარჯიშოები სიძნელეების დაძლევის ერთ-ერთი საშუალებაა. მისი გონივრული გამოყენება სხვა მომენტებთან ერთად ხელს შეუწყობს ერთი ენის კონსტრუქციის მეორე ენაში უმართებულო გადატანის აღმოფხვრას, უზრუნველყოფს ინტერფერენციის ნეიტრალიზაციას და შესასწავლი მასალის სწორი გამოყენებას მეტყველებაში.

ლიტერატურა

1. უზნაძე დ. (1957): ენობრივი განწყობის შესახებ: ენის შინა ფორმა. ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის შრომები. თბილისი. ტ. IV. თბილისი
2. ფრანგიშვილი ა. (1969): სწავლების ფსიქოლოგიის საკითხები. თბილისი. 1969
3. Гальперин П.Я. (1960): Несколько разъяснений к гипотезе умственных действий. Вопросы психологии
4. Леше. В. (1980): Некоторые положения филологии и психологии и их отношение к обучению языкам. Киев
5. Соколов А. Н. (1956): О речевых механизмах умственной деятельности. Известия АПН РСФСР. вып. 81. Москва
6. Guénot J. (1964): Clefs pour les langues vivantes. Paris
7. Michéa. (1963): Les structures – Etudes de linguistique appliquée. Paris. Vol. 2
8. Pندانx, Michèle (1998): Les activités d'apprentissage en classe de langue. Paris. Hachette

Lingual and Psychological Factors of Structural Exercises

Ketevan U. Gabunia

Tbilisi State University

Humanitarian Science faculty

Chavchavadze av. №36, 0179, Tbilisi, Georgia

Tel. : 899 201 099

E-mail : keti_gabunia@yahoo.com

Nana M. Tevdoradze

Tbilisi Institute of Banking and Finances

Agladze str. №25, Tbilisi, Georgia

Tel. : 822 953 956

Abstract

The article deals with teaching French pronouns through structural exercises, that appears to be the natural part of practical work. Structural exercises are the means better to remember grammar rules and they, in the cooperation, with other methods (explanation-conveying; induction – deduction) provide correct usage of this grammar material in the process of speaking.

Linguistic study has shown that the latter has greatly influenced upon the language teaching, as after the research various exercises for fixing the language structures have been worked out.

On the basis of methodological, language and psychological analysis, and also on behalf, of undertaken experiment, it has been stated that in the psychics of learners of FL some changes have undergone in the process of its acquisition. In order, to develop these changes in the challenging way, it is necessary to use those data of psychologists on what the effective teaching system stands on. The theory of step by step formation of brain activity has enabled us to establish the correct usage mechanism of french pronouns in connected speech.

Structural exercises will be a great help only, if in their compiling process language and psychological factors, closely connected with the language acquisition, are used. This, on its turn, will provide to neutralize interference and will manage to develop adequate speaking skills.

Keywords:

psycholinguistics, induction-deduction, experiment, structural exercises, language models, fixing of structures, interphrence

Языковые и психологические факторы структуральных упражнений

Габуня Кетеван Учаевна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел. : 899 201 099
E-mail : keti_gabunia@yahoo.com

Тевдорадзе Нана Мелентьевна
Тбилисский банковско-финансовый институт
Ул. Агладзе №25, Тбилиси, Грузия
Тел.: 822 953 956

Резюме

В статье рассматривается вопрос французских личных местоимений со структуральными упражнениями – как составные и естественные части метода обучения. Значимость таких структур зависит от функциональной стороны того анализа, на котором они основаны.

Структуральные упражнения с другими методами (индукция-дедукция, объяснение), а также с учетом психологической теории поэтапного формирования умственных действий, способствуют правильному использованию грамматического материала в устной речи.

Методический, лингвистический и психологический, а также проведенный эксперимент способствуют более динамичному и эффективному обучению языка, так как вслед за исследованием обработаны разные виды упражнений для фиксации языковых структур.

Структуральные упражнения, устная тренировка в понимании и воспроизведении структур, способствуют нейтрализации интерференции и развитию грамматических умений и навыков, как авторизованные компоненты развития устной речи.

Ключевые слова:

Психолингвистика, индукция-дедукция, эксперимент, структуральные упражнения, языковые модели, фиксация структур, интерференция.

Le rôle de l'enseignant dans l'apprentissage des langues et la didactique contemporain de l'oral FLE

Tamar Katsanachvili

Université d'Etat de Tbilissi

Faculté des sciences humaines

Tchavtchavadzé av. №36, 0179, Tbilissi,

Géorgie

Tél : 895 22 37 23

E-mail t_katsanashvili@yahoo.com

Résumé

Dans la vie quotidienne de chacun d'entre nous, nous sommes en contact permanent avec des machines. Mais également dans notre vie professionnelle, depuis maintenant plusieurs décennies, le robot remplace de plus en plus la main-d'œuvre. L'omniprésence de l'électronique ne se fait-elle pas non plus dans la vie de nos apprenants ? N'est-elle pas présente lors de leur étape de formation ? Voyons par exemple, l'apprentissage du français langue étrangère (FLE), et dans le cas présent, de l'oral.

Dans l'apprentissage des langues vivantes, le multimédia occupe une place de plus en plus importante. Avec l'apparition des réseaux numériques, les outils informatiques ont acquis une nouvelle qualité : l'interactivité. Dès lors, une question présente : est-ce que l'intervention de l'enseignant est obligatoire dans l'apprentissage d'une langue vivante ? Les avis des linguistes se diffèrent sur ce sujet.

Dans cet article nous essayons de répondre aux questions suivantes : Pourquoi il faut employer des outils numériques dans l'apprentissage de l'orale FLE ? Qu'est-ce que les apprenants de nos jours désirent ? Quel est le rôle le l'enseignant contemporain ?

Mots clé:

Multimédia, FLE, oral, enseignant.

Introduction

Certains chercheurs trouvent qu'apprendre une langue étrangère en autonomie est possible. Les autres pensent que le rôle de l'enseignant est primordial dans la didactique des langues. Quoiqu'il en soit, il est incontestable que des outils multimédias aident considérablement les apprenants dans l'apprentissage des langues, surtout quand il s'agit de l'oral.

Divergences d'opinions sur l'apprentissage des langues vivantes en autonomie.

Partie principale

Est-ce possible apprendre une langue étrangère en totale autonomie ? Certains linguistes pensent qu'apprentissage d'une langue étrangère sans enseignant est tout à fait possible. Par exemple, Holec (1988) trouve qu'un apprenant, qui est capable de «consommer» à guise un apprentissage préconstruit, qui peut prendre des décisions concernant son apprentissage et qui sait apprendre, peut acquérir la langue étrangère en autonomie.

Les autres ne partagent pas cette opinion et pensent que l'acquisition d'une langue vivante en totale autonomie est impossible. Ils trouvent qu'une autonomie complète revient à laisser à l'apprenant l'entière responsabilité des décisions dans ces domaines. Ils considèrent que sur le plan pratique, on s'aperçoit qu'assumer une trop grande autonomie peut être déstabilisant pour beaucoup d'apprenants,

encore peu préparés à cet exercice (Annot & Bertin, 1997).

Ce groupe d'auteurs déclarent que la machine ne doit pas être déconnectée du projet pédagogique : «[...] la machine ne doit pas remplacer l'homme dans le processus d'apprentissage, ni même lui faciliter pas trop la tâche, mais susciter sa réflexion et ses capacités [...]» (Bertin, 2001, p. 40).

Tous les enseignants n'emploient pas des outils multimédias d'une même manière.

Certains enseignants sont loin de voir en technologie une solution de leurs problèmes. Bertin explique ce cas par une certaine crainte devant les nouvelles technologies :

«Parfois perçue comme une frilosité vis-à-vis de l'innovation qu'elle représente, il s'agit plutôt d'une crainte compréhensible [...], de la peur de la panne [...]» (p. 90).

Une autre partie d'enseignants n'imaginent plus leurs projets pédagogiques sans des ressources informatiques et disent que leur rôle dans la réalisation de ces projets est définitif.

Selon Janitza : «La réalisation de ces projets entraîne [...] des types de tâches et des activités de nature diverse, qui devront [...] être initiées par l'enseignant auprès de ses élèves, pilotées et coordonnées par lui» (2002, p. 63).

Pourquoi l'emploi des outils informatiques est incontournable dans l'apprentissage des langues de nos jours ? Comment sont les apprenants contemporains et qu'attendent-ils de leurs enseignants ? Essayons de répondre à ces questions.

Pourquoi il faut employer des nouveaux outils informatiques?

- Avant de commencer à discuter sur ce sujet, montrons une anecdote, citées par Janitza:
- Une actrice (jeune): ~J'ai fait allemand première langue au lycée, et jamais d'anglais... ~.

- L'animateur (visiblement ravi de cette aubaine pour «placer», avec une prononciation approximative) :
- «Sprechen Sie Deutsch ?»
- L'actrice : “Not at all.” (rires)¹ (p. 58).
- Il est dommage que cet exemple s'étend sur le français aussi et même quand il s'agit des leçons particulières. Très souvent, l'apprenant qui acquiert des cours particuliers du FLE pendant longtemps (parfois pendant des années (!)), est loin de posséder une langue d'une manière parfaite.
- Parmi d'autres raisons (les capacités restreintes de l'apprenant, la manque du professionnalisme chez certains professeurs), cette situation peut être provoquée par la démotivation de l'apprenant, causée par une monotonie des activités dans la didactique des langues.

Les exigences des apprenants de nos jours ont beaucoup évolué. Louis Porcher (1981) a appelé «les nouveaux apprenants de langue» aux personnes qui :

- sont pragmatiques;
- préfèrent une confrontation rapide avec la réalité;
- sont démotivés par des approches scolaires;
- désirent des outils pédagogiques portables;
- souhaitent que ces outils soient faciles d'emploi;
- recherchent un savoir atomisé en unités indépendantes;
- sont favorables à l'autoévaluation / correction;
- sont sensibles à l'insécurité langagière.

Pour que ces apprenants soient motivés, on parle souvent d'une redéfinition du rôle de l'enseignant. Yalden déjà en 1987 disaient que: «[les nouvelles stratégies pédagogiques] requièrent évidemment une redéfinition du rôle de l'enseignant, qui doit

chercher à promouvoir un environnement offrant le matériau linguistique approprié et dans lequel l'apprenant se trouve engagé dans une interaction créative ~ (Yalden, 1987, cité par Bertin, 2001, p. 41).

Dans la stimulation des apprenants contemporains, les outils multimédias jouent un rôle incontestablement positif. L'effet de leur utilisation dépend aux capacités professionnelles des enseignants.

Didactique contemporaine de la compréhension orale FLE

Pour que la leçon de la compréhension orale soit intéressante, l'enseignant du FLE doit élaborer sa propre démarche pédagogique en insérant des outils multimédias dans ces activités usuelles. Ces activités inventives portent le nom de *scénarios pédagogiques*.

Mangenot et Louveau (2006) définissent un scénario pédagogique comme équivalent à une tâche à laquelle s'ajoute un scénario de communication. Sous le terme de tâche, les auteurs sous-entendent des activités de l'apprentissage divisées en deux parties : des tâches fermées et des tâches ouvertes. Des tâches fermées sont associées aux exercices informatisés correspondant à un usage tutorial de l'ordinateur. Ce sont des exercices assez traditionnels, comportant des activités d'appariement, de textes lacunaires, QCM etc. Les tâches ouvertes sont liées aux activités libres et sont particulièrement effectives dans l'apprentissage des langues. Mangenot et Louveau (2006) accordent un rôle primordial aux tâches ouvertes et trouvent que seulement elles sont capables de réellement pratiquer la langue.

Alors que des exercices informatisés sont déjà employés pendant plusieurs années, l'utilisation des ressources multimédias authentiques est une initiative assez récente. Il s'agit d'insérer des films, chansons, bandes dessinées, publicités, annonces, etc., dans l'apprentissage du FLE. L'emploi de ces produits est particulièrement utile pour la compréhension orale. Pourquoi l'insertion de ces produits

est tellement nécessaire pour l'oral ? Il existe plusieurs raisons pour expliquer leur utilité.

Tout d'abord, les outils multimédias motivent beaucoup des apprenants. Bien sûr qu'ils aiment regarder des films, écouter des chansons, différents types d'information etc. On peut nommer les activités qui présentent la combinaison d'utile et agréable, l'apprentissage en relaxant.

Deuxième raison de l'utilisation des produits authentiques est liée aux enseignants étrangers. Ayant maintenu la plupart d'eux leurs propres accents, ces outils pourront donner à leurs apprenants la possibilité d'apprendre le français des natifs. Il faut aussi tenir compte d'une chose très importante, qu'il existe le français littéraire, standard ou normé et le français parlé ou de tous les jours. Ces deux types du français se distinguent considérablement. Selon Allaire (1973) : «Le français moyen d'aujourd'hui se trouve dans une situation hautement bizarre : il n'écrit pas la langue qu'il parle et ne parle pas la langue qu'il écrit» (p. 179).

Bien que ces propos soient un peu excessifs, c'est pourtant la caractéristique essentielle du français de nos jours. L'enseignant, à l'aide du multimédia, peut habituer ses apprenants à écouter différents types de français : le haut français, le français familier, l'argot, etc.

L'enseignant de l'oral ne doit pas rester indifférent aux mimiques et à la gesticulation propres aux français, car il est très important que les apprenants aient des compétences pragmatiques de la langue cible. Avec le multimédia, l'enseignant peut résoudre ce problème.

Ainsi, à l'aide du multimédia, l'enseignant est capable d'enseigner le français avec toutes ces particularités, ce que permettra aux apprenants de se sentir à l'aise dans n'importe quelle situation en contactant la langue cible.

Bien que l'enseignant de l'oral est assez libre dans ces démarches, il est quand même soumis aux certaines restrictions.

L'enseignant ne doit pas négliger la qualité du vidéo (surtout la qualité du son), la présence du bruit en arrière fond (il n'en faut pas trop), la durée de l'enregistrement, le délit des locuteurs.

Il faut éviter les questions avec les réponses trop longues, les questions qui amènent à un processus de traduction implicite, les questions sans aucun intérêt communicatif, etc.

Avant que l'enseignant mette en marche le document, il doit rappeler aux apprenants qu'il s'agit de comprendre globalement. Il n'est pas question de tout comprendre parfaitement. On peut rentrer dans les détails des documents en jonction du niveau de l'apprenant.

Dans le cas d'une fausse réponse, l'enseignant ne doit pas corriger soi-même, il doit faire réécouter le document à l'apprenant pour qu'il puisse trouver une réponse correcte lui-même.

Il est important de varier des activités orales afin de ne pas ennuyer les apprenants. Des différents types d'activités stimulent leurs esprits.

Conclusion

Ainsi, avec la vogue du multimédia et surtout Internet, les ressources pour la compréhension orale sont abondants. Se documenter sur le sujet de son choix pour construire un projet pédagogique n'est pas difficile. Pour tout document, c'est l'enseignant qui juge en prenant compte de son apprenant et de l'objectif à atteindre.

Bibliographie

1. Allaire S. (1973). La subordination dans le français parlé devant les micros de la radiodiffusion. Paris: Klincksieck
2. Annot E. & Bertin J.-C. (1997): L'intégration des nouvelles Technologies dans les Formations en Langue de spécialité (Rapport du CITRAI). Uni-

versité de Havre.

3. Bertin J.-C. (2001): Des outils pour des langues. Paris. Ellipses
4. Holec H. (1998): Autonomie et Apprentissage Auto-Dirigé: terrains d'application actuels. Strasbourg. Conseil de l'Europe
5. Janitza J. (2002, janvier): L'enseignement des langues vivantes étrangères. [Numéro spécial]. Le français dans le monde. 58-65
6. Porcher L. (1981): Incertitudes subjectives sur la linguistique et la didactique. Description, présentation et enseignement des langues. Paris. CR-EDIF / Hatier. Collection L. A. L.
7. Yalden J. (1987): Principles of Course Design for Language Teaching. C.U.P. Cambridge

მასწავლებლის როლი უცხო ენათა შესწავლისას და ფრანგული ზეპირმეტყველების თანამედროვე მეთოდთა

თამარ ქაცანაშვილი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ი. ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ: (+995) 95 223 723
E-mail: t_katsanashvili@yahoo.fr

რეზიუმე

თითოეული ჩვენთაგანის პირადი ცხოვრება აქტიურად არის დაკავშირებული ტექნოლოგიებთან. პროფესიულ ასპარეზზე უკვე რამდენიმე ათწლეულია, რაც რობოტი თანდათანობით ცვლის ხელით შრომას. დაისმის შეკითხვა: ელექტრონიკის ესოდენი გავრცელება ესემა თუ არა ჩვენი მოსწავლეების ცხოვრებას, მათ განათლებას? ამ შემთხვევაზე პასუხის გაცემის მიზნით განვიხილოთ ფრანგული ენისა და მოცემულ

შემთხვევაში, ზეპირმეტყველების შესწავლის მაგალითი.

უცხო ენის სწავლებისას მულტიმედია სულ უფრო და უფრო მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს. ციფრული ქსელების გავრცელებასთან ერთად ინფორმატიკულმა საშუალებებმა შეიძინა ახალი თვისება – ინტერაქტიულობა, რამაც წამოჭრა შეკითხვა: არის თუ არა საჭირო პედაგოგის ინტერვენცია უცხოური ენის შესწავლის დროს? აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ლინგვისტებს სხვადასხვა აზრი აქვთ.

მოცემულ სტატიაში არის მცდელობა ვუპასუხოთ შემდეგ შეკითხვებს: რატომ უნდა მიემართოთ მულტიმედიურ რესურსებს ფრანგულ ზეპირმეტყველებაზე მუშაობისას? რა სურთ თანამედროვე მოწაფეებს? რა როლს თამაშობს თანამედროვე მასწავლებელი უცხოური ენის სწავლების პროცესში?

საკვანძო სიტყვები:

მულტიმედია, ფრანგული ენა, ზეპირმეტყველება, მასწავლებელი.

Роль учителя в обучении иностранных языков и современная методика устного французского

*Кацанашвили Тамара Демуриевна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
пр. Чавчавадзе, 36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел : 895 223723
E-mail : t_katsanashvili@yahoo.fr*

Резюме

Новые технологии с каждым днём всё активнее внедряются как в быту, так и в профессиональную жизнь. Последние десятилетия робот все больше и больше заменяет рабочую силу. Касается ли вездесущность электроники жизни наших студентов? их образования? Рассмотрим это на примере обучения устного французского языка.

В обучении иностранных языков, мультимедиа играет все более и более важную роль. С появлением цифровых сетей, информационные средства приобрели новое качество: интерактивность. С тех пор возник вопрос: обязательно ли вмешательство преподавателя в обучении иностранного языка или возможно его изучение самостоятельно? По этому вопросу мнения лингвистов расходятся.

В данной статье мы попытаемся ответить на следующие вопросы: Почему надо использовать цифровые средства в обучении устного французского языка? Чего желают в наши дни ученики? Какова роль современного преподавателя?

Ключевые слова:

мультимедиа, FLE – письменный французский язык, устный французский язык, преподаватель.

არტიკლის სემანტიკური მნიშვნელობა და მისი რეფერენცია

დარეჯან ლაბუჩიძე

*ვრ. რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი
ქართული და უცხოეთის ფილოსოფიის*

ისტორიის განყოფილება

ბაგრატიონის ქ. №1, თბილისი,

საქართველო

ტელ: 891 605 948

E-mail: dodolaboutchidze@mail.ru

რეზიუმე

ფრანგულ ენაში არტიკლით გადმოიცემა იმ მრავალფეროვან აზრობრივ ნიუანსთა პალიტრა, რომელსაც მოიცავს განუსაზღვრელი თუ განსაზღვრული ფორმა სახელისა როგორც კატეგორია. სიტყვა – გარკვეული ლექსიკურ-გრამატიკული მთლიანობა – თავის სემანტიკურ და ემოციურ შეფერილობას კონტექსტისაგან სესხულობს, მასში აღწევს თავის საბოლოო დაკონკრეტებას და მის ფონზე უნდა იქნეს განხილული, რადგან აზრის ნიუანსი გაცილებით მეტია, ვიდრე სიტყვა და გრამატიკული ფორმა. არტიკლით ბევრად მეტი ნიუანსი იგულისხმება, ვიდრე ეს ერთი შეხედვით ჩანს. ამა თუ იმ კონკრეტული კონტექსტის საფუძველზე მათი დიფერენცირებულად გადმოტანა თარგმანში, ქართული კონტექსტისათვის შესაბამისი სემანტიკური და სტილისტური გამართულობის ინტერესით უნდა იყოს ნაკარნახევი. მნიშვნელობისა და რეფერენციის საკითხი კვლავაც რჩება ენის ფილოსოფიის ერთ-ერთ აქტუალურ საკითხად.

საკვანძო სიტყვები:

რეფერენცია, არტიკლი, კონტექსტი, ადეკვატურობა, ნიუანსი, ეკვივალენტი, ლოგიკური მახვილი, სემანტიკა, განსაზღვრული, განუსაზღვრელი.

შესავალი

ენათა ნაირგვარობა “აზროვნებისა და სულის სხვადასხვაობას მოწმობს მრავალგზით“ (5, 157). უცხოური ენის სტრუქტურის ნათლად წვდომა, ტექსტის ადეკვატური გაგება და წინადადების აზრის ზუსტად გადმოცემა თარგმანის ენაზე გრამატიკაზე დაყრდნობითაა შესაძლებელი. თუმცა, ფაქტობრივ, “ყოველი ერთი ენის გრამატიკული კატეგორიები, როგორც წესი, მსოფლმხედველობრივია“ (2, 160). ცხადია, ეს გასათვალისწინებელია ნებისმიერი სახის ტექსტის ფრანგულიდან ქართულად თარგმნის დროს ანუ როდესაც თარგმნა ერთმანეთს უკავშირებს ორი ენის ისეთ ფორმებს, რომლებიც ერთმანეთს არ ემთხვევა.

გრამატიკული კანონზომიერებები ენის ინდივიდუალობას განსაზღვრავს. ფრანგულისათვის ერთ-ერთ სპეციფიკურობათა რიგს განეკუთვნება გრამატიკული კატეგორია არტიკლი ანუ ნაწევარი ან, უკეთ რომ ვთქვათ, მთელი სისტემა იმ დამაზუსტებელი სართებისა, რომელთაც ლემურსიე “კონკრეტიზატორებს“ ან “აბსტრაქტიზატორების მომხსნელ“ ნიშნებს უწოდებდა (8: 63-65), ქართული კი არტიკლის არმქონე ენაა.

სიტყვა ლექსიკურ და გრამატიკულ მნიშვნელობათა შინაგანი, კონსტრუქციული ერთიანობაა. ნებისმიერი სახის ტექსტის ფრანგულიდან ქართულად თარგმნისას გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ ფრანგულ ენაში თავისებური მეშველი სიტყვა არტიკლი გრამატიზაციის მაღალი ხარისხით ხასიათდება; ეს ვითარება სათანადოდ აისახება ფრანგულენოვან ტექსტში. კონტექსტში არტიკლის ფორმათა მონაცვლეობა შეპირისპირებისა და დიფერენცირების მკაფიო საშუალებას იძლევა. ასე რომ, განსაზღვრულობა/განუსაზღვრელობა ერთ რთულ კატეგორიაში შემავალი კორელატიური მოვლენაა.

ა.შანიძის აზრით, “ეს განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობა აჩენს კატეგორიას, რომელსაც არ იცნობდა და არც სახელი აქვს ჯერ-ჯერობით გრამატიკაში, თუმცა ამ კატეგორიის ქვე-სახეები – განსაზღვრული და განუსაზღვრელი სახე სახელისა – კარგადაა ცნობილი იმ ენებში, რომლებსაც ნაწევარი გააჩნიათ“ (6, 642).

ობიექტურ სინამდვილეში საგანი ყოველთვის განსაზღვრულია, მაგრამ იგი სხვაგვარადაა წარმოდგენილი ცნობიერებაში. საგნის განსაზღვრულობა/განუსაზღვრელობა განპირობებულია იმ მიმართებით, რომელშიაც ექცევა სუბიექტი სხენებული საგნის მიმართ ურთიერთობის პროცესში, რაც თავისებურ ასახვას პოულობს ენაში, რომელიც ცნობიერების რეალიზაციის ფორმაა. არტიკლის დიფერენცირებული გამოყენებით დასტურდება ის, თუ როგორ არის ასახული საგანი ცნობიერებაში. ფაქტობრივ სწორედ წარმოდგენის სახეა გამონათქვამის საზრისი. მნიშვნელობასა და საზრისს შორის განსხვავება დღეს საყოველთაოდ აღიარებულია: მნიშვნელობაში იგულისხმება ის, რასაც ფრეგე საზრისს უწოდებდა.

ერთი და იგივე საგანი, მიუხედავად იმისა, ყოფილა იგი ჩვენს განცდასა და გამოცდილებაში თუ პირველად ჩნდება მხედველობის არეში, იცვლის ჩვენთვის იერს იმის მიხედვით, თუ რამდენად იქცევა იგი ჩვენი დაკვირვების ობიექტად. საგანი, რომელიც შორეულ ფონზე ჯერ კიდევ მკრთალი სილუეტით მოჩანს და გაურკვეველია, შეიძლება გაირკვეს ან უკვე ნაცნობი და გარკვეული აღმოჩნდეს იმის მიხედვით, თუ რამდენად გადმოდის იგი პერიფერიიდან ყურადღების ცენტრში და იქცევა დაკვირვების მთავარ და თვალსაჩინო ობიექტად. კონტექსტის ღირებულება სწორედ ისაა, რომ ერთი და იმავე საგნის აღმნიშვნელი სიტყვა ერთ მთლიან ენობრივ კონიუნქტურაში სხვადასხვა სახითაა წარმოდგენილი: ჯერ შეიძლება “გაფორმებული“ იყოს განუსაზღვრელი არტიკლით, ანუ წარმოდგენილი იყოს როგორც აქამდე უცნობი, ახალი ფენომენი, რომელიც არ შეადგენდა მანამდე მსჯელობის მასალას, შემდეგ კი განსაზღვრულით, ანუ წარმოდგენილი იყოს როგორც ნაცნობი, სუბიექტის გამოცდილებაში ნამყოფი და გარკვეული რამ, რომელზედაც მიპყრობილია იმავე სუბიექტის მთავარი ყურადღება.

ქართული ენის გრამატიკული სისტემა ფრანგული არტიკლის ფუნქციითაა გრამატიკული კატეგორიითვე გამოხატვის საშუალებას არ იძლევა; თუმცა ენათა გრამატიკულ სისტემათა სხვაობა არ გახლავთ დაუძლეველი ბარიერი აზრობრივი ეკვივალენტობის შესანარჩუნებლად. აღნიშნული ვითარების წარმატებით დასაძლევად და თარგმანის ენაზე სათანადო ეკვივალენტების მოსაძიებლად მთარგმნელს დიდ დახმარებას უწევს დინამიკური ეკვივალენტურობის პრინციპით ხელმძღვანელობა; “ეკვივალენტურობა თარგმანში გააზრებუ-

ლია უმეტესად როგორც ენობრივ ნიშანთა რეფერენციალური შესაბამისობა“ (4, 74). თარგმანის ენაზე შინაარსის საკუთარი რესურსებით, ლიტერატურული ნორმებისა და ტრადიციის შესაბამისად გადმოსაცემად, ეკვივალენტურობა (მით უფრო არამონათესავე ენებში) ენობრივი ნიშნიდან უმაღლ ტექსტის დონეზე ინაცვლებს და რეფერენციურ დონეზე მიიღწევა; გამოხატვის ფორმათა ბუნებრივობით “ორიგინალის აზრობრივი შინაარსი ისეთნაირადაა გამეორებული მიმღები ენის ფორმებში, რომ თარგმანის ადრესატის რეაქცია აღეკვეტება საწყისი ტექსტის ადრესატის რეაქციისა“ (4: 202).

ძირითადი ნაწილი

არტიკლის სემანტიკური ღირებულება “კულტურულ-ენობრივი მიდგომის ნაირგვარ ფორმათა არსებობას გვამცნობს და ამდენადვე – ადამიანური ინტელექტის შესაძლებლობების დიაპაზონს“ (2, 175,157). ეს ვითარება სათანადოდ უნდა აისახოს თარგმანის ენაზეც, რაც წარმოქმნის პრაგმატულ-ფუნქციონალური ტრანსფორმაციის საჭიროებას. როგორ და რა გზით შეუძლია ქართულ ენას გამოხატოს ფრანგული არტიკლის ესა თუ ის სემანტიკური ნიუანსი? ჩვენი აზრით, ქართული ენა საკმაოდ უხვად ფლობს არტიკლის სემანტიკურ ღირებულებათა ტრანსპოზიციის ლექსიკურ საშუალებებს.

ქართულ თარგმანში განუსაზღვრელი არტიკლის ფორმებით *un, une, des/* გამოხატული სემანტიკურ-სტილისტური ნიუანსების გადმოცემის მრავალი საშუალება არსებობს. მათი არჩევანი დამოკიდებულია არა ფრანგული ენის გრამატიკულ სტრუქტურაზე, არამედ მხოლოდ კონტექსტზე

და ქართული ტექსტისათვის შესაბამისი სტილისტურ/სემანტიკური გამართულობის ინტერესის დაცვაზე. ასეთ შემთხვევაში ქართულს, როგორც არტიკლის არმქონე ენას, რაიმე თვისებების ხაზგასასმელად, ასე ვთქვათ, მის გასაძლიერებლად, მრავალი საშუალება აქვს; მაგალითად,

”Trouver une forme d’association qui défende et protège de toute la force commune la personne et les biens de chaque associé ”(9, 28).

“გამოინახოს ასოციაციის დხედი ფორმა, რომელიც ერთიანი ძალით დაიცავს და უზრუნველყოფს მისი ყოველი წევრის პიროვნებას და ქონებას“ (3, 20).

ფრანგული არტიკლით გამოხატული განუსაზღვრელობის სემანტიკური და ემოციური შეფერილობის გადმოსაცემად თარგმნისას შეიძლება გამოვიყენოთ სხვადასხვა ლექსიკური საშუალება; მაგალითად:

1. En effet, sitôt qu’il s’agit d’un fait ou d’un droit particulier (9, 45).

“მართლაც, როგორც კი საქმე რაიმე კერძო ფაქტს ან კერძო უფლებას შეეხება“ (3, 34).

2. C’est un procès où les particuliers intéressés sont une de parties et le public l’autre (9, 45).

“ესაა ერთგვარი პროცესი, რომლის ერთი მხარე დაინტერესებული კერძო პირები არიან, ხოლო მეორე მხარე –საზოგადოება“ (3; 34).

3. C’est une forme provisionnelle qu’il donne à l’administration, jusqu’à ce qu’il lui plaise d’en ordonner autrement (9, 112).

“ეს არის რადღაც დროებითი ფორმა, რასაც იგი ანიჭებს მმართველობას მანამ, ვიდრე მის სხვაგვარად მოწყობას მოისურვებს“ (3, 99).

4. Un homme de mauvaises moeurs ayant ouvert un bon avis dans le conseil de Sparte, les

éphores sans en tenir compte firent proposer le même avis par un citoyen vertueux (9, 140).

“როდესაც სპარტის საბჭოში რომელიმე უზნეო პიროვნება რაიმე ბრძნულ აზრს გამოთქვამდა, ეფორები მას თითქოს ყურადღებას არც აქცევდნენ, იმავე აზრს ქველ მოქალაქეს გამოათქმევინებდნენ ხოლმე“ (3, 124).

5. *Partout où le clergé fait un corps il est maître et législateur dans sa partie* (9, 144).

“ყველგან, სადაც კი სამღვდელობა ცალკე კორპუსის სახით წარმოგვიდგება, თავის კორპორაციაში გამგებელიცაა და კანონმდებელიც“ (3, 128).

6. *Il y a deux voies générales par lesquelles un gouvernement dégénère* (9, 98).

“არსებობს ორი ზოგადი გზა, რომელიც ნებისმიერი მმართველობის გადაგვარებას იწვევს“ (3, 85).

7. *J'ai quelque pressentiment qu'un jour cette petite île étonnera l'Europe* (9, 63).

“ისეთი წინათგრძნობა მაქვს, რომ ოდესმე ეს პატარა კუნძული ევროპას გააოცებს“ (3, 53).

8. *Archimède assi tranquillement sur le rivage et tirant sans peine à flot un grand vaisseau me représente un monarque habile gouvernant de son cabinet ses vastes Etats* (9, 85).

“მდინარის პირას მშვიდად მჯდომი არქიმედე, ძალზე იოლად რომ უშვებდა წყალში დიდ გემს, ემ გაწაფულ მონარქად მესახება, რომელიც საკუთარი სამუშაო ოთახიდან განაგებს თავის ვრცელ სამფლობელოებს“ (3, 72).

კონტექსტისა და თხრობის ემოციური ტონის გათვალისწინებით უნდა გამოინახოს ლექსიკური საშუალება იმ ნიუანსის გადმოსაცემად, რომელიც ფრანგულში საკუთარ სახელთან განუსაზღვრელი არტიკლის ხმარებითაა გამოხატული. ასეთ

შემთხვევაში არტიკლი საკუთარ სახელს განზოგადებულ მნიშვნელობას ანიჭებს და აღიქვამს როგორც ზოგად, ტიპურ წარმომადგენელს ანუ პირის განუსაზღვრელი არტიკლის აღნიშვნით ხდება მის მთავარ თვისებათა ხაზგასმა და ერთგვარი განზოგადება.

1. *'Mais si malheureusement il s'y trouve un seul ambitieux, un seul hypocrite, un Catilina, par exemple, un Cromwell, celui-là très certainement aura bon marché de ses pieux compatriots*“ (9, 147).

“მაგრამ თუ ამ საზოგადოებაში, საუბედუროდ, მაგალითად, კატილინას ან კრომველის მსგავსი თუნდაც ერთი პატივმოყვარე, თუნდაც ერთი პირმოთნე აღმოჩნდება, მაშინ ასეთ ადამიანს ძალზე გაუიოლდება თავის ღვთისმოსავ თანამემამულეებს გაუსწორდეს“ (3, 131).

განუსაზღვრელი არტიკლის მრავლობითი რიცხვის ფორმა des სემანტიკურად დაკავშირებულია სიმრავლის ცნებასთან იმ მხრივ, რომ აღნიშნავს რაღაც განუსაზღვრელ რაოდენობას და ქართულად სახელის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გადმოიცემა; ზოგჯერ, შესაძლოა რაიმე სხვა მეშველი სიტყვაც ახლდეს. მაგალითად,

On doit juger sur le même principe des siècles qui méritent la préférence pour la prospérité du genre humain (9, 97).

“ამავე პრინციპით უნდა ვიმსჯელოთ ემ საუკუნეებზე, ადამიანთა მოდემის კეთილდღეობის თვალსაზრისით ხოტბას რომ იმსახურებენ“ (3, 84).

მაგრამ არის ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც ქართულ თარგმანში სიმრავლის გამოსახატავად უმჯობესია (სათარგმნი სიტყვის მნიშვნელობის შესაბამისად) ლექსიკური საშუალების მოძიება. ნათქვამის საილუსტრაციოდ შეიძლება მოყ

ვანილ იქნეს ის შემთხვევები, როდესაც ბუნებაში არსებული ერთადერთი საგნები – მზე, მთვარე, მიწა, ცა და ა.შ. (ჩვეულებრივ განსაზღვრული არტიკლის მხოლოდობითი რიცხვის ფორმით რომ იხმარება) მრავლობით რიცხვში, არტიკლის შესაბამისი ფორმით გვხვდება. მაგალითად..

1. Il me semble que par là j' ai trouvé des cieux (7, 85).

“ეფიქრობ, ასე აღმოვაჩინე ცის შრეები“ (1, 74).

კონტექსტიდან გამომდინარე, მოხმობილ მაგალითში ლექსიკური საშუალების დახმარებით მრავლობითი ფორმის დიფერენცირებულად გადმოტანა, ქართული ტექსტისათვის შესაბამისი სემანტიკურ-სტილისტური გამართულობის ინტერესითაა ნაკარნახევი. თუმცა სხვა შემთხვევაში ყველასათვის ცნობილი და უბადლო ერთეულის სახით წარმოდგენილი საგანი *le ciel/ცა/* მრავლობითი ფორმით სრულიად ბუნებრივია ქართულისათვის (მაგალითად, მამაო ჩვენო რომელი ხარ ცათა შინა).

საილუსტრაციოდ მოხმობილი მაგალითები ცხადყოფს: “თარგმანის ტექსტის შეპირისპირებისას ორიგინალთან, აშკარა ხდება, რომ მას აქვს თავისი ავტონომიური გრამატიკაც და სემანტიკაც, მაგრამ თუ იგი ისე იკითხება, როგორც ორიგინალი და არ გაგრძნობინებს ორიგინალის ენის არსებობას, ცხადია, რომ მასში კარგადაა გადმოტანილი ორიგინალის პრაგმატიკა“ (4, 90). აზრობრივი ნიუანსის გადმოსაცემი შესაძლებლობა, რასაც ფრანგულში განუსაზღვრელი არტიკლის გამოყენება განაპირობებს, ქართულს სრულიად თავისუფლად ძალუძს სხვადასხვა ლექსიკური საშუალებით.

განსაზღვრულობის ხაზგასასმელად დამატებით საშუალებებს მივმართავთ ან არა

იმის მიხედვით, თუ რამდენად გვეჭირდება მისი გაძლიერება ლოგიკური მახვილით. მართალია, განსაზღვრული ფორმა სახელისა არ გამოირჩევა აზრობრივ ნიუანსთა ისეთი მრავალფეროვნებით, როგორც ეს განუსაზღვრელი ფორმის სახელის შემთხვევაში გვაქვს, მაგრამ არც უამისობაა. კონტექსტის საფუძველზე განსაზღვრული არტიკლის ხმარებისას ესა თუ ის ნიუანსიც დიფერენცირდება და ქართულ თარგმანშიც აზრობრივად შესატყვისი ელემენტით უნდა გადმოიცეს. ასეთ საშუალებად ქართულ თარგმანში შეიძლება გამოყენებულ იყოს, მაგალითად,

1. C'est là le vice inhérent et inévitable qui dès la naissance du corps politique tend sans relâche à le détruire (9, 98).

“სწორედ ეს გახლავთ გარდუვალი და თანდაყოლილი ნაკლი, პოლიტიკური კორპუსის შექმნისთანავე მისი დანგრევისაკენ რომ ისწრაფვის“ (3, 85).

2. De l'existant au possible la conséquence me paraît bonne (9, 103).

“არსებულიდან – შესაძლებლობისაკენ ახეტი თანმიმდევრობა მე კარგი მგონია“ (3, 90).

3. On ne peut offenser un des membres sans attaquer le corps; encore moins offenser le corps sans que les membres s'en ressentent (9, 31).

“შეუძლებელია ერთ-ერთი მისი წევრი ისე შეურაცხყოთ, რომ ამით მთელი კორპუსს არ მიაყენონ შეურაცხყოფა; მით უფრო შეუძლებელია, რომ მთელი შეურაცხყოთ და ამ დროს მისმა ყველა წევრმა თავი შეურაცხყოფილად არ იგრძნოს“ (3, 23).

როდესაც განსაზღვრული არტიკლით გამონატულ არსებით სახელს განსაზღვრებად დამატებითი წინადადება მოიცავს, მას ჩვენებითი აზრის ელფერი აქვს და

ქართულ თარგმანში, ჩვეულებრივ, “იმ“ ნაცვლასახელით გადმოიცემა.

1. Il est naturel que les princes donnent toujours la préférence à la maxime qui leur est le plus immédiatement util (9, 86).

“ბუნებრივია, რომ ხელმწიფეები უპირატესობას ყოველთვის ანიჭებენ იმ მაქსიმას, რომელიც ყველაზე უფრო ხელსაყრელია პირადად მათთვის“ (3, 73).

2. Je suppose les hommes parvenus à ce point où les obstacles qui nuisent à leur conservation dans l'état de nature l'important par leur résistance sur les forces que chaque individu peut employer pour se maintenir dans cet état (9, 28).

“მე ვგულისხმობ ადამიანების განვითარების ისეთ საფეხურს, როდესაც წინააღმდეგობები, რომლებიც ხელს უშლიან მათი არსებობის შენარჩუნებას ბუნებრივ მდგომარეობაში, აღემატებიან იმ ძალებს, თითოეულს რომ შეუძლია გამოავლინოს არსებობის შესანარჩუნებლად ამგვარ მდგომარეობაში“ (3, 20).

ეს მაგალითები განსაზღვრული არტიკლით გამოხატული ამა თუ იმ აზრობრივი ნიუანსის გადმოსაცემად ქართულის ლექსიკურ შესაძლებლობათა დასტურად მოვიხმეთ. ჩვენი აზრით, სასურველია ყოველი ასეთი ნიუანსი მაქსიმალურად აისახოს თარგმანის ენაზე, რადგან, ადეკვატურობის თვალსაზრისით, ეს მეტ სიზუსტეს სძენს ტექსტს.

დასკვნა

მართალია, გრამატიკული კატეგორია არტიკლი სრულიად უცხოა ქართულისათვის, მაგრამ რაკი არტიკლის ფუნქცია არსებითი და რელევანტურია ფრანგული ენობრივი აღქმის დახასიათების თვალსაზრისით, ფრანგული არტიკლით გამოხა-

ტული ყოველი არსებითი ნიუანსი – როგორც სემანტიკური, ისე სტილისტური – უყურადღებოდ არ უნდა დარჩეს და სათანადოდ უნდა აისახოს თარგმანის ენაზეც. ქართულ ენაზე ფრანგული არტიკლით გამოხატული აზრობრივი ნიუანსების რეფერენციისას ლექსიკურ საშუალებათა არჩევანი, ცხადია, გარკვეულ წესებს ემორჩილება, პრინციპი კი ასეთია: ორიგინალის ტექსტში არტიკლის რომელიმე ფორმით ექსპლიციტურად (ან იმპლიციტურად) ხაზგასმულ რაიმე სემანტიკურ თუ სტილისტურ ნიუანსთა გადმოსაცემად ქართულ ენას მრავალი საშუალება აქვს; მათი არჩევანი ნაკარნახევი კონტექსტით და მხოლოდ ქართული ენის ნორმათა თანახმად ტექსტის სტილისტური და სემანტიკური გამართულობის დაცვით. ასეთი შესაძლებლობა (ენათა რადიკალური სხვაობის მიუხედავად), ენისა და აზროვნების ურთიერთმიმართებას, ადამიანთა გონით ერთიანობას ეფუძნება, რისი დასტურიც თარგმანის პრაქტიკულად არსებული კრიტერიუმებია.

ლიტერატურა

1. დეკარტი რ. (2001): მსჯელობა მეთოდის შესახებ. “ნეკერი“. თბილისი
2. რამიშიელი გ. (1995): ენათა შინაარსობრივი სხვაობა ენათმეცნიერებისა და კულტურის თვალსაზრისით. თსუ გამომცემლობა. თბილისი
3. რუსო ჟ. ჟ. (1997): საზოგადოებრივი ხელშეკრულება. გამომც. “მშვიდობის. დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტი“. თბილისი
4. საყვარელიძე ნ. (2001): თარგმანის თეორიის საკითხები (ლინგვისტური და ექსტრალინგვისტური ასპექტები). თსუ გამომცემლობა. თბილისი

5. ქიქოძე გ. (1985): წერილები, ესსეები, ნარკვევები. მერანი
6. შანიძე ა. (1953): ქართული გრამატიკის საფუძვლები. მორფოლოგია. თსუ გამომცემლობა. თბილისი
7. Descartes R. Discours de la méthode. Édition Lutetia
8. Lemerrier J. B. (1806): Lettre sur la possibilité de faire de la grammaire un Art-Science. Paris
9. Rousseau J. J. (1996): Du contrat social, Édition Mignot, Paris
10. Фреге Г. (1997): Избранные работы, Изд. Дом Интеллектуальной Книги. Москва

Semantic meaning of the Article and it's reference

Darejan A. Labouchidze
Grigol Robakidze State University
Department Of Philosophy And Social Sciences
6, St. of J. Bagrationi, Tbilisi, Georgia
Tel.: 891 605 948
 Email: dodolaboutchidze@hotmail.com; dodolaboutchidze@yahoo.fr

Abstract

It is mentioned in the article, that pallet of diverse of semantic nuance is expressed by the article in French Language, which includes indefinite or definite type of the name as category. Word - distinct lexical-grammatical entity, borrows it's semantic and emotional meaning form context, achieves it's final concrete definition within it and should be discussed on it's base, because nuance of idea is more than word and grammatical form. Therefore, issue of meaning and reference is still

remaining one of the actual topics of the language philosophy.

Much more nuances are betokened by the article than it seems at one glance. On the basis of this or that concrete context their differentiate transfer into the translation should be prompted by the semantic and stylistic sounded interest relevant to the Georgian context.

Keywords:

Reference, article, context, adequate, nuance, equal, logical accent, semantic, definite, indefinite.

Семантическое значение артикля и его референция

Лабучидзе Дареджан Акакиевна
Институт философии им. Г. Робакидзе
Отдел истории грузинской и иностранной философии
ул. Багратиони № 6, Тбилиси, Грузия
Тел.: 891 605 948
 E-mail : dodolaboutchidze@mail.ru

Резюме

В статье подчёркивается то обстоятельство, что во французском языке артиклем передаётся многообразная палитра смысловых нюансов, выражённых определённым или неопределённым видом категории имени. Слово – лексико-грамматическая целостность – уточняется на фоне контекста, в зависимости от контекста конкретизируется его смысловой и стилистический оттенок, так как нюанс смысла гораздо больше, чем слово и его грамматическая форма.

Артиклем во французском языке подразумевается больше смысловых нюансов, чем это кажется на первый взгляд. С точки зрения репродуцирования смыслового содержания артикля, в языке перевода существенным является дифференциальный подбор таких слов, которые адекватны смысловому аппарату оригинала и в тоже время соответствуют природе семантических и стилистических норм традиционно при-

нятых в грузинском языке. Вопрос значения и референции остаётся одним из актуальных вопросов философии языка.

Ключевые слова:

референция, артикль, контекст, адекватность, нюанс, эквивалент, логический акцент, семантика, определённый, неопределённый.

Солдатский язык как речевой паспорт немецкого военнослужащего: истоки возникновения – дискурс – стереотип мышления

Манукян Янис Ашотович
Пятигорский государственный
лингвистический университет,
Кафедра немецкой филологии
Ул. Калинина 9, г. Пятигорск, Россия
Тел.: 871 017 652
E-mail: janis81@list.ru

Резюме

В данной статье предпринимается попытка проследить причины возникновения языка немецких солдат, а также объяснить их стереотип мышления, во многом обусловленный не только социально-историческим, но и психологическим факторами.

Как известно, данный социолект имеет длительную историю. Существовавший еще задолго до объединения Германии, этот язык отражает в своей глубинной структуре многие исторические, социальные, экономические и культурные реалии общества Германии. Анализируя тезаурус немецких военнослужащих, можно сказать, что многие лексемы образованы вследствие тех процессов, которые происходили в истории Германии в период с 1871 по 1945 год, т. е. большинство лексем есть некое хранилище информации, в котором скрывается не только история, но и ее «этимология».

Кроме социальных причин как центральных, в процессе возникновения солдатского языка можно отметить и индивидуально-психологический фактор (юмор как релаксация), в котором прослеживается аналогия с релактивным эффектом карнавала (М.М. Бахтин).

Исследуя дискурс данного социолекта, нельзя не обратить внимание на особый стереотип

мышления военнослужащих (мышление через призму иронии, юмора и сарказма), оказавший огромное влияние на весь «текст» немецких солдат и служащих в целом критерием идентификации той или иной историко-культурной эпохи (объединенная Германия до I мировой войны – I мировая война – II мировая война).

Ключевые слова:

немецкий солдатский язык, карнавализация, этнос, субэтнос, стереотип мышления, футуризм.

Введение

Рассматриваемое в данной работе явление имеет свою историю: оно формировалось на протяжении длительного времени, а сам состав словаря отличается количественно-качественными особенностями. Так, после объединения Германии в 1871 году в стране вводится всеобщая воинская повинность, что в свою очередь приводит к созданию в армии своего лексикона, используемого в неофициальной сфере повседневного обихода. В качестве катализаторов, стимулирующих данный процесс, можно назвать следующие факторы: 1) *язык немецких солдат выполнял функцию общепонятного средства коммуникации*, особенно на начальном этапе формирования единой армии, когда ее вооруженные силы комплектовались военнослужащими, являвшимися носителями своих территориальных диалектов, что могло в какой то мере затруднять взаимопонимание между ними; 2) созданный немецкими солдатами «новояз» явился своего рода неким водоразделом, маркирующим не только говорящих, но и мыслящих в одной системе координат (опо-

знавательная функция), что в свою очередь привело к образованию целостной концептосферы «свое-чужое». Здесь представляется целесообразным процитировать немецких лингвистов. Так, например, П. Горн отмечал, что «использование в солдатском обиходе жаргонной лексики оказывает влияние на каждого, кто надевает военную форму. Бюргер, едва ли употребляющий в повседневной жизни просторечное „*feixen*~, будучи в форме офицера, обязательно обратится к ухмыляющемуся солдату со словами: „*Was haben Sie zu feixen?*~. **При этом он уверен, будто солдат поймёт его скорее, если вместо „*lachen*~ будет сказано именно „*feixen*~[выделено нами – Я.М.].** Этот же офицер, безукоризненно владеющий немецким литературным языком, находясь перед строем солдат, скажет: „*Ihre Knöpfe sind nicht geputzt*~ или „*Da hat eener alleene falschen Tritt*~ [Horn, 1899:9]. Аналогичной точки зрения придерживается и Г. Комменда: ««Вместе с униформой рекрут «надевает» на себя нового человека ... Так же как охотник, не владевший набором охотничьих выражений, не будет принят за своего в кругу настоящих охотников, так и **рекрут, незнающий досконально языка солдат, не будет признан настоящим солдатом** [выделено нами – Я.М.]» [Бойко, 1981: 14].

Таким образом, если на начальном этапе этот язык функционировал как единое средство коммуникации, то впоследствии солдатский язык трансформируется, сублимирует в некий символ. Теперь это уже не только термин для обозначения социального диалекта, но и понятие, отражающее определенное мировидение.

Но вернемся к терминологии. Итак, в качестве рабочего определения мы останавливаемся на термине «**солдатский язык**». Разумеется, не последнюю роль в выборе данного термина сыграла и языковедческая традиция Германии, где социолекты вообще именуется как «язы-

ки» (*Sprache*), например, *Seemannssprache*, *Jugendsprache*, *Gaunersprache* и т. д. Но что побуждает нас принять данный термин в качестве рабочего определения? Что дает нам убеждение, что это более «правильный» термин? И какие перспективы открывает науке употребление именно этого термина? Безусловно, ответы на все эти вопросы (как впрочем и ответы на многие другие) сегодня покоятся не только в самой науке о языке, а выходят далеко за ее пределы, соприкасаясь прямо или опосредованно с целым рядом гуманитарных наук – истории, философии, культурологии, психологии, этнологии, антропологии. Но останемся для начала в рамках лингвистики.

Как известно, подобные солдатскому языку социолингвистические явления обозначали и обозначают термином «**жаргон**», причем понятия, соотносимые с этим термином, трактовались порой даже в силу причин, далеких от филологии.

Здесь представляется интересным проследить, как менялась дефиниция жаргона. Так, О.С. Ахманова понимает под жаргоном «язык, состоящий из более или менее произвольно выбираемых, видоизменяемых и сочетаемых элементов одного или нескольких естественных языков и применяемый (обычно в устном общении) отдельной социальной группой с целью языкового обособления, отделения от остальной части данной языковой общности, иногда в криптолалических целях. В отличие от арго, этот термин имеет пейоративное значение», например: жаргон буржуазный, жаргон военный, жаргон воровской, жаргон дворянский, жаргон канцелярский, жаргон морской, жаргон спортивный, жаргон фатовской [Ахманова, 1966]. Д.Э. Розенталь ставит жаргон на один уровень с арго, указывая, что первый термин несет еще и оттенок уничижения [Розенталь, 1976]. Даже не ставя перед собой цели критиковать вышео-

писанные точки зрения, нетрудно заметить, что Ахманова трактует жаргон несколько политизировано, а Розенталь понимает жаргон как средство общения деклассированных элементов.

Подобная ситуация распространялась и на исследование военного жаргона. Русский военный жаргон, пишет В.П. Коровушкин, долгое время не исследовался отечественными лингвистами. В большинстве работ, посвящённых русской военной лексике, он лишь косвенно упоминался как негативное явление в речи советских военнослужащих. В других исследованиях русский военный жаргон по идеологическим причинам заменялся термином «разговорное слово» или же просто как новое явление в словарном составе русского литературного языка периода Великой Отечественной войны [Коровушкин, 2005: 289].

Как отмечает Э.М. Береговская, такое положение сложилось потому, что до недавнего времени многие советские лингвисты считали изучение данного предмета «недостойным» занятием, а сама эта тема казалась многим крамольной и невозможной для лингвистики [Береговская, 1996: 33].

Сегодня, когда в связи с демократизацией общества наблюдается и демократизация языка, термин «жаргон» окончательно утвердился, утратив свою функцию маркировки элемента эмоционально-окрашенной лексики. Так, например, ЛЭС объясняет жаргон сегодня как разновидность речи, используемой в устном общении отдельной социальной группой, объединённой общностью интересов, привычек, занятий, социальным положением [Арапов, 1990: 151]. Энциклопедия Википедия трактует жаргон как социолект, отличающийся от общеразговорного языка специфической лексикой, фразеологией, экспрессивностью оборотов и особым использованием словообразовательных средств, не обладая собственной фонетической и грам-

матической системой [www.wikipedia.ru]. Мы понимаем под жаргоном *лексикон определённой социальной группы носителей языка*, т. е. своеобразный *социолект*. По своей сути, жаргон – это лексикон ярко выраженной стилистической окраски, денотативное поле которого практически безгранично, что отличает его от так называемых подъязыков. Дадим и свое определение термину «солдатский язык». Язык немецких солдат трактуется нами как «речевой жанр» военнослужащих различных родов войск, используемый в повседневном обиходе и служащий для выражения субъективного отношения к военной или бытовой действительности посредством эмоционально-окрашенной лексики. Немецкий солдатский язык осмысливается нами и как некий дискурс, отражающий в своей структуре как прагматический аспект, так и ментальные процессы создателей новых слов, в основе которых лежат внеязыковые факторы (исторические, социокультурные, психолингвистические, лингвокультурологические и др.)

До сих пор мы оставались в рамках науки о языке, но для более глубокого понимания данного языкового явления представляется целесообразным обратиться к другим гуманитарным наукам. Выделим при этом следующие факторы: *социально-исторический, психологический, антрополого-этнологический*.

Основная часть

1. Социально-исторический фактор

Носителями солдатского языка всегда являлись военнослужащие, пришедшие в армию из больших и малых городов. Это была особая социальная группа, пополнявшаяся за счет представителей самых разнообразных профессий, выходцев из всех общественных слоев, людей разного возраста, разного образовательного уровня, представителей разных языковых тер-

риторий, разных диалектов. Именно поэтому в словарном составе этого языка царит гипердиалектная анонимность.

Внутренняя и внешняя формы данного социолекта благодаря перманентной подвижности состава носителей этой формы языка проникают во все языковые ландшафты. Свойственное любому языку явление языковой интерференции включается в сферу расширения коммуникативной значимости солдатского языка в рамках всего языкового корпуса. Достаточно поменять дислокацию военной части – и элементы солдатского языка мигрируют в языковое поле той географической зоны, куда передислоцируется часть. Теперь уже в местной общеупотребительной лексике могут закрепиться некоторые из языковых единиц солдатского жаргона. Схожее явление может проявляться и в языковом поле родных для солдата мест, куда он возвращается после окончания срока службы. Учитывая всеобщий характер воинской повинности в кайзеровской Германии, явление интерференции солдатского языка и общеупотребительной лексики сыграло значительную роль в обогащении словарного состава современного немецкого языка.

Известную роль в этом процессе сыграли религия, политика и война. Так, после Тридцатилетней войны обезлюдившие территории Гессена, Померании, Пфальца и Мекленбурга были заселены бывшими военными. Опустошенные Семилетней войной области Восточной Эльбы были заселены многими десятками тысяч представителей разных языковых областей, среди которых большую часть составляли военнослужащие. Большие миграционные процессы в жизни немцев вызваны как индустриализацией Германии в XIX-XX вв., так и двумя мировыми войнами. Так, например, с 1840 по 1933 годы больше миллиона людей мигрировало из вос-

точных областей в западные. Свою роль в этом процессе сыграл Версальский мирный договор, в результате которого около миллиона немцев (а среди них, естественно, были и бывшие солдаты) покинуло Западную Пруссию и Познань. Таким образом, в XX-ом веке многие немцы не только провели как минимум два года в казарме, но и участвовали в двух войнах общей длительностью в 10 лет, а некоторые из них ещё до семи лет в лагерях для военнопленных. Кроме того, вторая мировая война создала такие условия жизни, что фронт и тыл были вынуждены пользоваться единым лексиконом (военные лазареты, училища, противовоздушная оборона). Данный факт объясняет, почему современная обиходно-разговорная речь в Германии насыщена словами солдатского языка гораздо больше, чем в прежние времена [Kürper, 1955:12,14].

Таким образом, солдатский язык, который осваивал любой призывник Германии, навсегда закреплялся в его индивидуальном словаре. И даже после демобилизации носитель этого языка не утрачивал своей приобретенной языковой компетенции, а приносил ее элементы в общеупотребительную лексику. Следовательно, солдатский язык может быть рассмотрен как своеобразный социо-культурный языковой пласт, существующий как в социальной среде военных, так и в иных социо-культурных средах, куда переходит отслуживший после завершения службы.

2. Психологический фактор

Нами выдвигается гипотеза, что своим возникновением язык немецких солдат обязан не только введению всеобщей воинской повинности в Германии. Причины его возникновения могут лежать в плоскости личностной психологии. Напряженная атмосфера бытия военных, жесткие законы субординации, императивность приказов требуют от индивида постоянного психологического напряжения. Однако психи-

ка человека не может постоянно пребывать в таком состоянии. Необходимость чередования фаз напряжения и релаксации вытекает из видовой особенности человека. Релаксационный механизм при всем своем многообразии реализуется и вербально. Как правило, способом вербальной реализации служит юмористически окрашенное высказывание. Не лишено оснований предположение, что язык немецких военных есть одно из проявлений релактивного элемента психики.

Возникает вопрос, по какой аналогии формируется реализуемая таким способом релаксация? Нам представляется вероятным, что в основе этого процесса заложена аналогия релактивного эффекта карнавала.

Как пишет М. М. Бахтин, в эпоху Средневековья оформляется смеховой культ европейского мира. Это, прежде всего, празднества карнавального типа, отдельные смеховые обряды, шуты, дураки, великаны, карлики и т. д. Все эти обрядово-зрелищные формы реализовывали неофициальный, внецерковный и внесударственный аспект мира, так необходимый средневековому человеку. На период проведения карнавала человек как бы освобождался от господствующих табу, социальных и кастовых различий, каких бы то ни было различий вообще.

Приведенные факты подтверждают, что для людей карнавал выполняет функцию психологической разгрузки. Убедительности ради процитируем М. М. Бахтина: «...карнавал не знает разделения на исполнителей и зрителей. Карнавал не созерцают, в нем живут, и живут все, потому что по идее своей он всенароден. Пока карнавал совершается, ни для кого нет другой жизни, кроме карнавальной. От него некуда уйти, ибо карнавал не знает пространственных границ. Во время карнавала можно жить только

по его законам, то есть по законам карнавальной свободы... в этом отношении карнавал был не художественной театрально-зрелищной формой, а как бы *реальной (но временной) формой самой жизни*, которую не просто разыгрывали, а которой *жили почти на самом деле (на срок карнавала)* [выделено нами – Я.М.]» [Бахтин, 1990].

Нельзя не заметить типологической идентичности между «карнавалом» М. М. Бахтина и той особой ситуацией, в которой оказывается любой призывник. Пространственно-временные координаты мировосприятия такой личности совпадают по параметрам с «карнавальным» временем и пространством: «реальная (но временная)» форма жизни, в которой существует личность, форма, из которой она не может уйти («от него некуда уйти, ибо карнавал не знает пространственных границ»).

Если в средневековой Европе психологическая разгрузка выражалась на уровне площадных смеховых действий (что не исключало «миросозерцательной глубины и силы»), а отсюда шуты, глупцы, маски, игры, шутки как своеобразный тип общения между людьми, то в межличностном дискурсе немецких солдат эта «карнавализация» нашла свое отражение на лексико-семантическом уровне. Перед нами та же возможность отрешиться от всего официального, трагического, а порой и ужасного, что обычно сопутствует условиям военного времени, и воспринимать мир карнавализованным, что и фиксируется в языке.

3. Антрополого-этнологический фактор

Относительно формирования языка немецких солдат и его лексикона выдвинем и другую гипотезу.

Как уже было сказано выше, описываемое нами социолингвистическое явление охарактеризовано термином «солдатский язык». Но

почему мы остановились именно на этом термине, а не употребили термины «жаргон», «арго», «сленг»? Попытаемся ответить на этот вопрос, рассмотрев его в несколько ином ракурсе.

На наш взгляд, весь контингент немецких военнослужащих можно интерпретировать как некий «субэтнос»¹, возникший вследствие определенного «зигзага исторической судьбы». В нашем случае этим «зигзагом» было объединение Германии железной рукой Отто фон Бисмарка, после чего большая группа людей (имеется в виду единая армия), объединенная волей высших чинов, стала жить и мыслить согласно условиям, в которые была поставлена, отличаясь «от всех прочих манерами, обхождением, способом выразить чувства и т. п.» [Гумилёв, 2008:108]. А отсюда, как результат, развитие в дальнейшем своих культурно-мировоззренческих идеалов и установок, что, естественно, находит отражение в солдатском словаре. «Назначение этих субэтнических образований, – отмечает Гумилев, – поддерживать этническое единство путём внутреннего неантагонистического соперничества» [Гуми-

1 Не все слова современного солдатского лексикона, отмечает Г. Кюппер, созданы в казармах бундесвера. Многие слова значительно старше; часть лексикона обогатилась еще в период войны 1870 – 1871 гг. Именно солдаты объединенной Германии, первой единой армии, заложили основу процесса возникновения новых слов, что и стало мостом между лексиконом военнослужащих кайзеровской Германии и лексиконом военнослужащих до и после 1945 года. По большей мере одна пятая всех слов современного военного жаргона возникла до 1945 года. Это цифра показывает, что языковая традиция за 10 лет без войн и армии серьезно не пострадала.

Так, например, как будто бы являясь свидетелями Сталинградской битвы, современные военные до сих пор называют зимнее пальто *Stalingrad-Gedächtnisdecke* или *Wolganerz*, арест звучит как *Vater Philipp*, а в качестве ругательств солдаты бундесвера, как и их предшественники, используют словечки типа *Safisack* и *indische Tempelhure* [Кюппер, 1978:19].

лёв, 2008:108]. Это внутреннее неантагонистическое соперничество поддерживается в нашем «субэтноте» самим социолектом, который, согласно Р. Барту, придает своим носителям некоторую защищенность, являясь своего рода языковой оградой (концепт «свое – чужое»), которая укрепляет и ободряет тех, кто внутри нее, и отвергает тех, кто снаружи [Барт, 1989:531], образуя тем самым «субэтнос». *И если для Гумилева основной признак выделения этноса – стереотип поведения*, то применительно к нашей ситуации этнос, а точнее «субэтнос», – *это группа людей с присущей именно ей и характерной именно для нее концептосферой (как индивидуальный мир), отраженной в лексиконе, т. е. стереотип мышления*. Подобный стереотип мышления, как бы защищая и объединяя своих носителей, стал, если перефразировать М. М. Бахтина, для этих людей, вступивших временно в утопическое царство всеобщности, свободы, равенства, второй формой жизни. [Бахтин, 1990].

Таким образом, рассматривая весь контингент немецких военнослужащих как «субэтнос», можно понять, почему употребление термина «язык» применительно к немецкому военному жаргону кажется нам более предпочтительным и правильным. Это, с одной стороны, снимает отрицательную коннотативную нагрузку, все ещё характерную для лексемы «жаргон», а с другой, – позволяет оценить и понять всю глубину данного социолингвистического явления, неразрывно связанного с немецким этносом и его историей в целом.

Как уже было сказано выше, субэтнос в нашем понимании – это группа людей с единым стереотипом мышления. Возникает вопрос, почему сформировался именно данный стереотип мышления (мышление через призму юмора, иронии, сарказма, а часто и просто отрицания всего), так явно проявляющийся в солдатском

лексиконе? Проиллюстрируем это на фактическом материале. Семантическая конденсация лексических единиц солдатского языка создается на основе образности, которая в большей степени присуща словам этой формы языка, чем словам общенационального языка. Подобные словообразования несколько просты, гиперболизированы, а часто и грубоваты. Специфика жаргонной лексики определяется ещё и тем, что данные слова, как правило, манифестируют в семантике эмоциональность, субъективность. Можно сказать, что именно оценочность является главной составляющей по отношению к эмоциональности. Безусловно, оценочность свойственна и литературным словам, только в них она чаще всего специализируется на самом прямом наименовании оценки, а в единицах солдатского языка почти всегда присутствует отрицательно-ироничная оценка.

Так, например, мрачный фронтовой юмор прослеживается при обозначении убежища, блиндажа. В солдатском обиходе – это *Barbarenschlucht* (для дикарей), *Heldenkeller* (подвал для героев), *Lausitania*, *Lausefalle*, *zur lausigen Ecke* (для вшей), *Schlafkiste* (там можно поспать), *Pillenschachtel* (коробочка для пилюль), *Zigarrenkiste*, *gde Kiste* – 1. ящик, 2. тюрьма (с намёком на маленький размер помещения), *Villa Rattenstall* (для крыс).

Немецкий солдат скептически относится и к здравоохранению. Так, например, лазарет закреплен за *Abdeckerei* (живодёрня); *Abschußrampe* (место, откуда мёртвые стартуют, как ракеты), *Absteigequartier* (квартира с сомнительной репутацией, с намёком на возможность флирта с сестрой милосердия), с намёком на диетическое питание и скудность рациона больных создаются *Grützkasten*, *Haferschleimvilla*, *Hungerkloster*. Большое количество слов, естественно, «посвящается» медикаментам. Так, лекарство во-

обще называли *Hexenspucke* (слюна ведьмы) – едкое щелочное лекарство, часто в жидкой форме, *Nachtmütze* – лекарство, принимаемое перед сном. Эхом военного времени являются слова *Kommißplätzchen*, *Soldatenmedizin* (таблетка аспирина), с намёком на широкое применение при лечении. Для выражения юмористических, иронических высказываний создаются обозначения слабительного: *Knallpastille* – сильнодействующая таблетка слабительного; *Marschierpulver*, с намёком, что после принятия слабительного нужно идти («маршировать») в туалет, *Wühlmixture* (для взбалтывания кишок), *Zaubertrank*, где слабительное рассматривается как волшебное средство, после принятия большой дозы которого больной сразу выздоравливает. Как уверен военнослужащий, основным средством лечения военных, кроме аспирина и карболовой кислоты, является касторовое масло, широкое применение которого в годы войн как универсального средства от всех болезней послужило основой для создания следующих лексем: *Armeehonig*, *Barrashonig*, *Kommißhonig*, *Militärhonig*, *Revierhonig*, *Soldatenhonig*, где касторовое масло шутливо сравнивается с мёдом (*Honig*), похожее на последний по цвету и плотности.

Не обойдена вниманием религия и сами служители культа. Так, например, из религиозных источников заимствуется имя Иисуса Христа, употребляемое как первый компонент в жаргонизме *Jesusschuppen* (сарай Иисуса) – церковь. Как для гражданского, так и для военнослужащего священник – это *Kommisjesus*, *Christus* (казённый Христос).

Языку военнослужащих присущ вульгарный, грубоватый юмор, что обязательно находит отражение в стилистической окраске слов: *Kotzbalken* (сигарета), *einen kalten Arsch haben*, *der Arsch ist weg* (умереть), *anspucken* (сделать

выговор), *verarschen* (насмехаться) и т. д.

Как показывают приведенные примеры, язык немецких военных как средство выражения самоидентификации и рефлексии внешних реалий использует в качестве одного из основных консервирующих лексикону принципов весь спектр сатирического: от иронии до гротеска. Безусловно, известную роль в процессе формирования подобного мышления сыграли и условия жизни военнослужащих как в мирное, так и в военное время и две мировые войны, что даже позволило высказать одному немецкому политику мысль о том, что «каждый взрослый немец в той или иной мере был «выварен в военном котле». Закономерным может быть и предположение, что ответ на этот вопрос может лежать в плоскости того, что Гумилев назвал «ощущением времени», выделив при этом три варианта отношения ко времени и миру: пассеизм (герои, добровольно отдавшие жизнь за отечество; свое дело выше себя самого), актуализм (жизнь сейчас и для себя), футуризм[□] (признается только мечта). Остановимся на третьем варианте чуть подробнее. Футуристическое умонастроение – это такая разновидность общественной психологии, когда игнорируется не только прошлое, но и настоящее ради будущего мира: «прошлое отвергается как исчезнувшее, настоящее – как неприемлемое...». Футуристическое восприятие действует губительно на этническое сообщество: этнос либо гибнет целиком, либо мечтатели становятся актуалистами. С исчезновением соперников (пассеизм и актуализм) и торжеством «футуризма» на сцену выходят неистребимые посредственности, а историческое время останавливается [Гумилев, 2008:93-97]. На наш взгляд, именно на этот период и приходится две мировые войны, а отсюда возникает свой, если можно так выразиться, «футуристический тип мышления» (нигилизм как мера вещей), часто

пронизывающий лексикон военнослужащих.

Заключение

Подводя итог всему вышесказанному, можно сказать следующее:

на процесс формирования и развития языка немецких военных оказали влияние следующие факторы:

а) исторический период с 1871-1945 г. – период централизации Германии и нарастания в немецком этносе пассионарных настроений – процесс, проходивший волнообразно, приведший как к усилению роли военных в обществе, так и к естественной актуализации военной темы в общественном метадискурсе;

б) стадийный фактор – язык немецких военных в своем формировании и развитии проходит четко выраженные стадии (начало процесса – кайзеровская Германия – интенсивное пополнение языковой базы – I мировая война – трансформация с долей конверсии – II мировая война), критерием идентификации которых может быть стереотип мышления той или иной историко-культурной эпохи.

Рассматривая лексикон немецких военнослужащих как своеобразный социокультурный языковой пласт, мы полагаем наиболее убедительным и верным по сути использование терминологического наименования «солдатский язык». Мы сознательно отказываемся от термина «жаргон», над которым все еще довлеет отрицательная коннотация. Более того, мы считаем, что этот термин в какой-то мере не только девальвирует всю сложность немецкого солдатского языка как социолингвистического явления, но и не раскрывает всей глубины данного социолекта. Именно термин «сол-

датский язык» свидетельствует о всей глубине, серьезности этого языкового явления, снимая кажущуюся на первый взгляд ясность и простоту данной проблематики.

Литература

1. Арапов (1900): Арапов М.А. Жаргон. // Лингвистический энциклопедический словарь. Под ред. Ярцевой В.Н. – М. Советская энциклопедия с. 151

2. Ахманова (1966): Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – Москва: Советская энциклопедия, с. 608. [http://www. www.classes.ru/grammar/](http://www.www.classes.ru/grammar/)

3. Барт (1989): Барт Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика. Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. – Москва. Прогресс. с. 616

4. Бахтин (1900): Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. – 2-е изд. – Москва: Художественная литература, 1990. <http://www.philosophy.ru/library/bahtin/rable.html>

5. Бахтин (1986): Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. – 2-е изд. – Москва: Искусство. с. 445

6. Береговская (1996): Береговская Э.М. Молодёжный сленг: формирование и функционирование // ВЯ. № 3. с. 32-41

7. Бойко (1981): Бойко Б.Л. Социально-психологические условия речевого общения и функционирования языка. Социолингвистические аспекты изучения немецкой лексики: межвузовский тематический сборник / гл. ред. Е.В. Розен. Калинин. с. 12-23.

8. Гумилев (2008): Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера земли. – Москва: Айрис-пресс. с. 560

9. Коровушкин (2005): Коровушкин В. П.

Основы контрастивной социолектологии: дис. ... докт. филол. наук. – Пятигорск. с. 646

10. Розенталь, Теленкова (1976): Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов. – 2-е изд. – Москва: Просвещение. с. 543. [http://www. www.classes.ru/grammar/](http://www.www.classes.ru/grammar/)

11. Horn (1899): Horn P. Über die Soldatensprache im allgemeinen. In: Die deutsche Soldatensprache. – Gießen: Ricker. S.1-17.

12. Küpper (1955): Küpper H. Die Lebensbedingungen der deutschen Umgangssprache. In: Wörterbuch der deutschen Umgangssprache. – Hamburg: Claassen Verlag. S. 9-17

13. Küpper (1978): Küpper H. Einleitung. In: ABC-Komiker bis Zwitschergemüse: Das Bundes-soldatendeutsch. – Wiesbaden: Verlag für deutsche Sprache. S. 9-25

Soldiers language as a speech passport of German military man: the beginnings of creation – discourse – stereotype of thoughts

Yanis Manukyan

Pyatigorsk State Linguistic University

Department of German philology

Kalinin str. 9, Pyatigorsk, Russia

Tel.: 871 017 652

E-mail: janis81@mail.ru

Abstract

In this article we try to attempt the reasons of creation the German soldiers language, and also explain theirs stereotype of thinking, which is not only social historic, also psychological factors.

As is well known, this sociolect has prolonged history. It had been existed even long before the consolidate of Germany, in this language deep structure reflects many historical, social, economic and cultural reality of the German society. Analyzing the thesaurus of German soldiers, it is possible to say that many lexemes are formed as a result of those processes, which occurred in the history of Germany into period from 1871 until 1945, therefore the majority of lexeme is the certain information depository where is hides not only the history, but also its ~etymology~

Also the social reasons as a central in the appearance process of soldier language it is possible to note the individual-psychological factor (humor as relaxation), where is outlined the analogy with the relativ effect of carnival (M. M. Bakhtin).

During investigation of the discourse of this sociolect we should pay attention to the special stereotype of thinking soldiers (thinking through the prism of irony, humor and sarcasm), which has enormous influence on entire "text" of German soldiers and employee as a whole criterion of the identification of one or other historical cultural epoch (united Germany before the I World War - the I World War - the II World War).

Keywords:

German soldiers language, carnivalisation, etnos, subethnos, stereotype of thoughts, futurism.

**სამხედრო ენა როგორც გერმანე
სამხედროთა სამეტყველო
პასპორტი – წარმოშობის
პირველწყაროები – დისკურსი –
აზროვნების სტერეოტიპი**

მანუკიანი იანისი

პიატიგორსკის სახელმწიფო ლინგვისტიკური უნივერსიტეტი

კალინინის ქ. №9, ქ. პიატიგორსკი, რუსეთი

ტელ.: 871 017 652

E-mail: janis81@mail.ru

რეზიუმე

ამ სტატიაში ჩვენ ვცდილობთ მოვიძიოთ გერმანულ სამხედრო მოსამსახურეთა ენის წარმოშობის მიზეზები, ასევე განვმარტოთ მათი აზროვნების სტერეოტიპი, რომლებიც განპირობებულია არა მარტო სოციალურ-ისტორიული, არამედ ფსიქოლოგიური ფაქტორებითაც.

როგორც ცნობილია, ამ სოციოლექტს ხანგრძლივი ისტორია აქვს. ეს ენა, რომელიც არსებობდა გერმანიის გაერთიანებამდე დიდი ხნით ადრე, თავის სიღმისეულ სტრუქტურაში გერმანული საზოგადოების უამრავ ისტორიულ, სოციალურ, ეკონომიკურ და კულტურულ რეალიებს ასახავს. გერმანულ სამხედრო თეზაურუსის ანალიზი, შეიძლება ითქვას, ლექსემათა უმრავლესობა იმ პროცესის შედეგადაა შექმნილი, რომლებიც გერმანიის ისტორიაში 1871 წლიდან 1945 წლამდე ხდებოდა, ე. ი. ლექსემების უმრავლესობა არის ინფორმაციის საცავი, რომელიც მოიცავს არა მარტო ისტორიას, არამედ მისი "ეთიმოლოგიასაც".

გარდა სოციალური მიზეზებისა, სამხედრო ენის პროცესში აღონოშნება ონდვიდუალურ-ფსიქოლოგიური ფაქტორი (იუმორი, როგორც რელაქსაცია), რომელსაც ახლავს ანალოგია კარნავალის რელაქტიური ეფექტისა (მ. მ. ბახტინი).

მოცემული სოციალური დისკურსის კვლევისას მხედველობიდან არ უნდა გამოგვრჩეს სამხედრო მოსამსახურეთა

აზროვნების განსაკუთრებული სტერეოტიპი (ირონიის, იუმორისა და სარკაზმის პრიზმაში გარდატეხილი აზროვნება), რომლებმაც დიდი გავლენა იქონიეს გერმანულ სამხედროთა მტელ „ტექსტზე“, რასაც საფუძვლად უდევს იდენტიფიკაციის კრიტუმი ამა თუ იმ საისტორიულ-კულტურული ეპოქისა (გაერთიანებული გერმანია I

მსოფლიო ომის წინ – I მსოფლიო ომი – II მსოფლიო ომი).

საკვანძო სიტყვები:

გერმანული სამხედრო ენა, კარნავალიზაცია, ეთნოსი, სუბეთნოსი, აზროვნების სტერეოტიპი, ფუტურიზმი.

«Сменовеховство» и «евразийство»: две ветви журналистской стратегии русского зарубежья

Мегрелишвили Татьяна Григорьевна
Грузинский технический университет
Департамент иностранных языков и
коммуникаций
Ул. Костава, 77, 0175, Тбилиси, Грузия.
Тел.: 899 576 882
E-mail: totosha62@rambler.ru

Резюме

В статье рассматривается один из самых малоизученных, а потому открытых для научного дискурса вопросов истории журналистики русского зарубежья – идеологические особенности и редакционная политика движения сменовеховцев и евразийства. Основные нити, связывающие эти два течения, рассматриваются в русле их философско-политической значимости в рамках глубоко полемического русского эмигрантского общественного сознания. Сменовеховство рассматривается как типологическая разновидность социальной рефлексии, попытка осмысления новых, сложившихся после крушения империи реалий и своего места в них. Евразийство рассматривается в коннотативном аспекте философской концепции К.Леонтьева

Ключевые слова:

сменовеховство, евразийство, русское зарубежье.

Введение

Эмигрантский журналистский дискурс, как и иные разновидности дискурсивных практик русского зарубежья, пропитан центральной мыслью - условиями возможного возвращения эмигрантов на свою историческую родину. Наи-

более полно надежды и сомнения эмиграции, ее поиск духовного общения с родиной, возможности вернуться домой выразились в *сменовеховстве*. Это направление духовных исканий эмиграции пока еще не стало предметом специального исследования в рамках культурологического осмысления духовных составляющих эмигрантского сознания. Немногочисленные исследования в этой сфере склонны рассматривать сменовеховство как своеобразного «троянского коня» в лоне русского зарубежья, и как естественное стремление россиян вернуться домой [7, 42-49]. Однако подобный ракурс восприятия такого многогранного явления сужает его значение и роль в общерусском журналистском контексте XX столетия. Существовали объективные причины возникновения сменовеховства как философско-идеологического направления в русском сознании постреволюционной эпохи, а потому видеть в нем лишь ностальгические проявления определенной части русского зарубежья означает судить о нем слишком прямолинейно. Представляется справедливым замечание исследователя А.В. Квакина: «Однако даже наличие финансовой подпитки не дало бы возможности организовать достаточно широкое общественно-политическое движение в Советской России и белой эмиграции. Можно было бы выпустить на большевистские деньги сборник, наладить издание газеты или журнала, но речь идет о массовой поддержке, наличии предшествующих идей, стремлении белого движения избежать дальнейшего распространения сменовеховских идей» [67, 25–34]. Прямолинейность и упрощение становятся особенно заметными, если помнить, что сменовеховство было, пожалуй, единственным движением в

эмиграции, которое допускало возможность сопряжения всего комплекса идей, символами которых были белый эмигрантский стяг и красный флаг, в политических реалиях, сложившихся после событий 1917-1920 гг. в России. Для углубленного понимания особенностей сменовеховства очертим некоторые факты.

Основная часть

В 1921 г. в Праге выходит сборник статей «Смена вех», объединивший под одной обложкой имена известных публицистов и политиков. В их числе профессор Н.В. Устрялов, кадет, руководитель бюро печати Омского правительства Колчака; профессор Ю.В. Ключников, кадет, министр иностранных дел этого же правительства; профессор С.С. Лукьянов, один из организаторов антибольшевистского восстания в Ярославле; адвокат А.В. Бобрищев-Пушкин, товарищ Председателя Союза 17 октября, член правительства Деникина; профессор С.С. Чахотин, кадет, руководитель «Осведомительного отделения» Добровольческой армии Деникина и др. [3, 74].

Политическая платформа сборника сформулирована в названии статьи С.С. Чахотина «В Каноссу!». Ее автор пишет: «Мы не боимся теперь сказать: ~Идем в Каноссу! Мы были не правы, мы ошиблись. Не побоимся же открыто и за себя и за других признать это~. Наш долг – помочь лечить раны больной родины, любовно отнестись к ней, не считаться с ее приступами горячечного бреда. Ясно, что чем скорее интеллигенция возьмется за энергичную работу культурного и экономического восстановления России, тем скорее к больной вернуться все ее силы, исчезнет бред и тем легче завершится процесс обновления ее организма» [7,350].

По сути, это был призыв к эмиграции при-

знать новую власть, принять участие в возрождении России, заняться просвещением народа. Поход в Каноссу рассматривался как преодоление большевизма, которое якобы началось и в самой России и будет развиваться. При этом огромные надежды возлагались на новую экономическую политику (нэп). В одной из своих статей «Эволюция и тактика» (1922) Н.В. Устрялов проводил мысль, что нэп – не тактика, а эволюция большевизма.

Подобная точка зрения объясняется, кроме характерной для эмиграции в первое десятилетие ее существования мысли о том, что большевики пришли к власти в России временно, что их падение либо перерождение неминуемо, а значит, целью эмиграции должна быть идея о сохранении всех дееспособных сил и подготовка новых молодых кадров к будущему возвращению в Россию и службе на благо ей. Именно этой идеей вдохновлялись те, кто «под чуждым небосклоном» издавал газеты, открывал вузы, военные академии, думая о будущем России, воспринимая себя не как изгнанников, а как своеобразных миссионеров, на которых возложена особая миссия - сохранить для будущего России духовно-творческий потенциал, которого не было у большевиков. Одновременно эмигрантское сознание характеризуется острой ненавистью к пришедшим в России к власти силам².

Сборник «Смена вех» получил широкий резонанс как в русском зарубежье, так и в Советской России. В газете «Известия ВЦИК» выступил сам редактор Ю.М. Стеклов со статьей «Психологический перелом» (1921. 13 окт.). В «Правде» 14 октября 1921 г. была помещена статья Н.Л. Мещерякова «Знамение времени». В полемике вокруг сменовеховства участвовала центральная и местная пресса. Со статьями, пафос которых был направлен на борьбу с буржуазным реставраторством, выступили А.

Бубнов, В. Быстрянский, В. Невский, М. Покровский, Е. Ярославский и др. В целом идея сменовеховцев о возможном поиске точек соприкосновения с родиной была там воспринята в штыки, как попытка протасить под прикрытием сотрудничества «буржуазную идеологию» с целью будущей реставрации уничтоженного «революцией» строя.

В журналистике русского зарубежья преобладало еще более негативное отношение к сменовеховству. 14 ноября 1921 г. состоялось заседание парижской демократической группы партии «Народная свобода» во главе с П.Н. Милоковым. На нем сменовеховцев прямо называли «коммунистическими агентами». Такое представление о них было наиболее распространенным [3,28-29]. В мае 1922 г. Союз русских литераторов и журналистов в Париже, Комитет помощи ученым и писателям исключили из своих рядов А.Н. Толстого, И.М. Василевского и В.И. Ветлугина как лиц, «участвующих в органах печати, защищающих власть, отрицающую свободу печати» [2, 30] [□].

Каким бы ни было отношение к этому течению со стороны «материка» и «культурного острова», оно имело свои особенности и организационные формы. Важное значение в оформлении и выявлении взглядов и позиций его сторонников, их взаимосвязи сыграла сменовеховская печать, получившая широкую странственную аудиторию².

Многие из сменовеховцев были активными публицистами. Так, только Н. Устрялов выступил в прессе более чем с 70 статьями [6, 125] с обоснованием сменовеховской идеологии [□] В сменовеховской журналистике сотрудничали В. Белов, Э. Голлербах, Р. Гуль, И. Лежнев, В. Муйжель и др.; писатели, жившие в Советском Союзе: М. Булгаков опубликовал в их изданиях такие произведения, как «Белая гвардия», «Багровый остров», «Записки на манжетах» и др.

[8,74-76]; М. Зошенко, А. Соболев, А. Грин, Е. Замятин, Б. Пильняк и др. Особенностью сменовеховской журналистики было то, что она активно взаимодействовала с метрополией. Это отразилось и на советской периодике, где появлялись сменовеховские издания: «Россия», «Новая Россия» и др.

Исследователи русского зарубежья почти всегда в своих трудах рядом со сменовеховством ставят другое течение эмигрантской мысли и социальной жизни – *евразийство*. Такое сопоставление кажется несколько прямолинейным: слишком простой подход к сложнейшему явлению русской культуры, имевшему свои истоки в дореволюционной России и свое продолжение в современности, упрощает само явление евразийства. Любопытно, что в научной литературе более глубокое прочтение особенностей евразийства дают европейские и американские русисты: Марк Раев (США), Люциан Суханек (Польша), Мадхаван К. Палат (Индия) и др. [5, 80-87].

Заключение

Русская эмиграция XX столетия была отнюдь не однородным по своему духовно-политическому составу явлением. Наряду с силами, полностью отмежевывающимися от любого диалога со своей исторической родиной, там были и те, кто пытался наладить контакты с режимом, пришедшим к власти в результате переворота в октябре 1917и года. Подобная широта и несогласованность в действиях и оценках событий на родине во многом способствовала утрате эмиграцией того высокого потенциала, которым она обладала на заре своего становления. Разнонаправленные векторы философско-политического дискурса приводили к дроблению сил эмиграции, не позволяя ей выступить

с единой концепцией восприятия и отношений с правительством Сталина. Это во многом способствовало утрате эмигрантскими деятелями авторитета в глазах влиятельных сил в Европе.

В истории русской журналистской мысли эмигрантские движения сменовеховства и евразийства не получили продолжения на всем протяжении XX столетия. Однако само явление, идейное наполнение которого во многом было ориентировано философские труды К. Леонтьева (особенно русское евразийство), нуждается в серьезном изучении. В первую очередь, евразийство и сменовеховство не следует рассматривать в тандеме, поскольку это совершенно различные платформы, у которых общим было только стремление наладить диалог с утраченной родиной. В остальном воззрения представителей обоих направлений различались.

В целях углубления знаний в области журналистского дискурса в русском зарубежье небезынтересным представляется исследование ментальных составляющих взглядов представителей евразийского движения. Именно ментальная подоснова, в которой наиболее полно выразилась национальная идентичность евразийцев, может способствовать изучению и познанию национальной картины мира не только русских эмигрантов, но и нации в целом.

Подобный ракурс исследования позволит значительно углубить наши представления о мировоззренческой основе культуры русского зарубежья, а также будет способствовать более углубленному пониманию суждений и оценок эмигрантской журнальной прессой событий на их утраченной родине, что в свою очередь будет способствовать прояснению такой научной проблемы, как сопоставление эмигрантского и советского текстов, где текст понимается расширительно: политический, культурный быт, идеологический дискурс, векторы движения общественной мысли.

Примечания:

1. Умонастроения эмиграции ярко выразились в интересном документе: в газете «Накануне» 14 апреля 1922 г. было напечатано письмо А.Н. Толстого, в котором он признавался: *«Я ненавижу большевиков физически. Я считал их разорителями русского государства, причиной всех бед. В эти годы погибли два моих брата, один зарублен, другой умер от ран, расстреляны двое моих дядей, восемь человек моих родных умерли от голода и болезней. Я сам с семьей страдал ужасно. Мне было за что ненавидеть».*

Красные одолели, междоусобная война кончилась, но мы, русские эмигранты в Париже, все еще продолжали жить инерцией бывшей борьбы. Мы питались дикими слухами и фантастическими надеждами». А.Н. Толстой иллюстрирует свою мысль примерами и с горечью, замешанной на иронии, замечает: *«Россия не вся вымерла и не пропала, 150 миллионов живет на ее равнинах...».* Письмо уже тогда известного писателя было воспроизведено в газете «Известия ВЦИК» от 25 апреля с комментариями П.С. Когана под характерным названием «Раскол в эмиграции».

2. «Военный сборник» издавался в Петербурге (Петрограде) в 1858–1917 гг. В журнале освещались теоретические и практические вопросы военного дела и организации русской армии. В 1858 г. когда «Военный сборник» издавался штабом гвардейского корпуса, его редактирование было возложено на В.М. Аничкова, Н.Н. Обручева (по военной части) и на писателя Н.Г. Чернышевского (по литературной части). Капитан Н.Н. Обручев являлся профессором Николаевской военной академии. Затем его издание продолжилось в эмиграции.

3. Имеются в виду журналы «Смена вех» (Париж, 1921–1922), «Война и мир. Вестник воен-

ной науки и техники» (Берлин, 1922–1925), «На родину» (Болгария), «Россия», «Новая Россия» (Петроград-Москва, 1922–1926); газеты «Новый путь» (Рига, 1921–1922), «Накануне» (Берлин, 1922–1924), «Новости жизни» (Харбин, 1918–1929), «Путь» (Гельсингфорс), «Далекая окраина» (Харбин); альманах «Русская жизнь» (Харбин, 1922–1923).

4. См., к примеру: Н. Устрялов. «Вехи и революция», «Вперед от ~Вех~», «О будущей России», «Сумерки революции» и др.

5. Из российских исследований интерес представляет глубокая статья Н.А. Омельченко «В поисках ~новой России~. К вопросу о политической программе ~евразийства~» - Культура российского зарубежья. СПб, 1996, С. 58–78.

6. С 1921 по 1927 г. в Софии, Берлине, Париже вышло 15 номеров временника под редакцией П.Н. Савицкого, П.П. Сувчинского, Н.С. Трубецкого.

7. Во второй половине 1920-х годов публицистическая деятельность евразийцев расширяется. Ими создаются «Евразийская хроника» (1925–1937), журнал «Версты» (1926–1928), еженедельник по вопросам культуры и политики «Евразия» (Кларамар, Франция, 1928–1929), «Евразийский сборник» (Прага, 1929). Помимо этого, публиковались программные документы, манифесты «Евразийство. Опыт систематического изложения» (Париж, 1926), «Евразийство. Формулировка 1927» (Париж, 1927), «Тридцатые годы» (Париж, 1931), монографии Н.Н. Алексеева, Г.В. Вернадского, Л.П. Карсавина, П.Н. Савицкого, Н.С. Трубецкого, С.Л. Франка и др.

8. И.П. Грим: «Пусть тот, кто с нами, уходит от евразийцев, тот же, кто с евразийцами, – уходит от нас». Н.Е. Марков: «Большевизм идет из Азии так же, как и коммунизм; право

и собственность – из Рима. Спасение России – лицом к Европе». Н.Н. Чебышев иронизирует по поводу того, что евразийство «подрумянилось на маргарине дешевых столовых, вынашивалось в приемных в ожидании виз, загоралось после спора с консьержками, возшло на малой грамотности, на незнании России теми, кого революция и бешенство застигло подростками» [10, 78-79].

Литература

1. Бросса А. (1989): Групповой портрет с дамой // Иностранная литература. №12. С.226–247 (из кн. «Агенты Москвы»)
2. Военный сборник (1921): Кн. 1. СПб, 3–4
3. Гессен И. В. (1979): Годы изгнания. Жизненный отчет. Париж
4. Левитан И. (1968): Русские издательства 1920-х годов в Берлине // Книга о русском еврействе. Нью-Йорк
5. Мадхаван К. (1989): Палат. Евразийство – идеология будущего России // Культурное наследие. русской эмиграции. Кн. 1. Париж
6. «Октябрь» (1992): №1. С. 164–165 (Публ. Д. Волкогонова)
7. Раев М. (1994): Россия за рубежом: История культуры русской эмиграции. 1919–1939/Пер. с англ. М.
8. «Современные записки» (1931 №48; 1932. №50)
9. Суханек Л. (1989): Россия и Европа. Евразийство: предшественники и продолжатели // Культурное наследие... Кн. 1. С. 179–190
10. Струве Г. (1996): Русская литература в изгнании. Париж. Москва
11. Russische Emigration in Deutschland (1992): Berlin

„Smenovekhovstvo“ and „evraziistvo“ – two branches of journalistic strategy of Russian foreign countries

Tatiana G. Megrelishvili
Georgian Technical University
Department of Foreign languages and communication
Kostava 77, 0175, Tbilisi, Georgia
Tel.: 899 576 882
E-mail: totocha62@rambler.ru

Abstract

The article deals with the problem of revealing the workers of ideology and editorial politics of the „Smenovekhovstvo“ and „Evraziistvo“ movements. The main link existing between the mentioned trends is considered in the context of philosophical-political aspect. „Smenovekhovstvo“ is defined as the typological phenomenon of social reflection. The latter is considered to be the attempt of realizing the new reality.

Keywords:

Smenovekhovstvo, evraziistvo, Russian foreign countries.

„სმენოვეხოვსტვო“ და „ევრაზიისტვო“ – რუსული ემიგრაციის ჟურნალისტური სტრატეგიის ორი მიმართულება

ტატიანა მეგრელიშვილი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის
დეპარტამენტი
კოსტავას 77, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ.: 899 576 882
E-mail: totocha62@rambler.ru

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ერთ-ერთი ნაკლებად შესწავლილი, შესაბამისად, სამეცნიერო დისკურსისათვის ღია, რუსული ემიგრაციის ჟურნალისტიკის ისტორიის საკითხები – „სმენოვეხოვსტვოსა“ და „ევრაზიისტვოს“ ორი მიმართულებისა, მათი იდეოლოგიური თავისებურებანი და სარედაქციო პოლიტიკა. ძირითადი მაკაგშირებელი ხაზი ამ ორი მიმდინარეობისა განიხილება მათი ფილოსოფიურ-პოლიტიკური მნიშვნელობის ასპექტში, ღრმა, პოლემიკური საზოგადოებრივი ცნობიერების ჩარჩოში. „სმენოვეხოვსტვო“ განხილულია, როგორც სოციალური რეფლექსიის ტიპოლოგიური სახესხვაობა, იმპერიის მსხვერპლის შედეგად წარმოქმნილი ახალი რეალიების მოქნილი გააზრების მცდელობა და საკუთარი ადგილის პოვნა. „ევრაზიისტვო“ განიხილება კლერონტიევის ფილოსოფიური კონცეფციის კონოტატიურ ასპექტში.

საკვანძო სიტყვები:

სმენოვეხოვსტვო, ევრაზიისტვო, რუსული ემიგრაცია.

ფატიკური კომუნიკაციის ვერბალური ტიპები (ფრანგული, ესპანური და ქართული ენების მასალაზე)

მეგი მჭედლიშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
კავჭავაძის გამზ. №36, 0179, თბილისი,
საქართველო

ტელ.: 893 208 341

რეზიუმე

სტატიაში დასმულია საკითხი, თუ როგორ განისაზღვრება თანამედროვე ლინგვისტიკურ ლიტერატურაში კომუნიკაცია, “რომელიც წარმოადგენს ორ ან ორზე მეტ ენობრივ პიროვნებათა ურთიერთხემოქმედების ისეთ პროცესს, რომლის დროსაც ხდება ინფორმაციის გაცვლა-გამოცვლა“, თუმცა კომუნიკაციის ინტერაქციული მოდელის მიხედვით “კომუნიკაცია განიხილება, როგორც ქცევა“, კომუნიკაცია ხორციელდება არა როგორც ინფორმაციის ტრანსლაცია, არამედ ისეთ მნიშვნელობათა დემონსტრაცია, რომლებიც შეიძლება არ იყვნენ განკუთვნილი იმისთვის, რომ იქნენ ამოცნობილნი და ინტერპრეტირებული რეციპიენტის მიერ. აქვე მნიშვნელოვანია ფატიკური კომუნიკაციის ვერბალური ტიპები, რომლებიც ერთმანეთთან პარადიგმატულ მიმართებაში იმყოფებიან: ეს ტიპებია: 1) მისაღება, 2) დამშვიდობება, 3) მადლობა, 4) ბოდიში, 5) დაპატიჟება, 6) შეთავაზება, 7) დალოცვა, მილოცვა, 8) თანაგრძნობის გამომხატველი გამოთქმა, 9) ქათიანური.

საკვანძო სიტყვები:

ფატიკური კომუნიკაცია, ფატიკური კომუნიკაციის ვერბალური ტიპები, რეციპიენტი.

შესავალი

ფატიკური კომუნიკაციის ცნების განხილვისას მნიშვნელოვანია, თუ როგორ განისაზღვრება თანამედროვე ლინგვისტიკურ ლიტერატურაში კომუნიკაცია, ანუ როგორია დღეისათვის კომუნიკაციის დომინანტური ხედვა, რითაც ერთხელ კიდევ მივუბრუნდებით იმ შინაგან ანტინომიურობას, რომელსაც შეიცავს ფატიკური კომუნიკაციის საყოველთაოდ მიღებული დეფინიცია. ამ მხრივ საყურადღებოა ვ. კრასნიხის უახლესი მონოგრაფია, რომლის მიხედვით “კომუნიკაცია წარმოადგენს ორ ან ორზე მეტ ენობრივ პიროვნებათა ურთიერთხემოქმედების პროცესს, რომლის დროსაც ხდება ინფორმაციის გაცვლა-გამოცვლა“. განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს კომუნიკაციის ინტერაქციული მოდელი, რომლის ძირითადი პრინციპია ურთიერთხემოქმედება, განპირობებული სოციალურ-კულტურული სიტუაციით. ამ მოდელის მიხედვით “კომუნიკაცია განიხილება, როგორც ქცევა, იგი ხორციელდება არა როგორც ინფორმაციის ტრანსლაცია, არამედ როგორც ისეთ მნიშვნელობათა დემონსტრაცია, რომლებიც შეიძლება არ იყვნენ განკუთვნილი იმისთვის, რომ იქნან ამოცნობილნი და ინტერპრეტირებულნი რეციპიენტის მიერ“. (მითიტება).

ტიპოლოგიზაციის კრიტერიუმთა მეთოდოლოგიურ პრობლემასთან დაკავშირებით ჩნდება შემდეგი კითხვა: უნდა განვასხვაოთ თუ არა ფატიკური გამონათქვამები მათი სემანტიკური და პრაგმატიკული მნიშვნელობების მიხედვით? ამგვარი განსხვავების არსებობა ბუნებრივად უნდა ჩაითვალოს ნებისმიერი სხვა ტიპის გამონათქვამებისათვის, მაგრამ თავისი ფუ-

ნქციით ფატიკურობა ძალიან შორსაა ინფორმაციულობის იმ კრიტერიუმებისაგან. რომლის გარეშე შეუძლებელია მოხდეს სემანტიკისა და პრაგმატიკის მკაფიო გამოიჯვანა. გამოიყოფა ფატიკურ გამონათქვამთა ორი ტიპოლოგიური ოპოზიცია:

1) პირველად-ყოფითი ფატიკური გამონათქვამები.

2) ვერბალური ფატიკური გამონათქვამები, არავერბალური ფატიკური გამონათქვამები.

როგორც ცნობილია, ფატიკური კომუნიკაციის ქართველი მკვლევარი ი. დემეტრაძე გამოიყოფს ფატიკური კომუნიკაციის 9 ქვეტიპს, რომლებიც ერთმანეთთან პარადიგმატიკურ მიმართებაში იმყოფებიან. ეს ქვეტიპებია: 1) მისაღმება, 2) დამშვიდობება, 3) მადლობა, 4) ბოდიში, 5) დაპატიჟება, 6) შეთავაზება, 7) დალოცვა, მილოცვა, 8) თანაგრძნობის გამომხატველი გამოთქმა, 9) ქათინაური.

ჩვენ ვიღებთ ი. დემეტრაძის მიერ შემოთავაზებულ ფატიკურ პრაგმასემანტიკას მის სისტემურ მთლიანობაში, მაგრამ, საჭიროდ მიგვაჩნია შევავსოთ იგი იმ პრაგმასემანტიკური ტიპობრივი ერთეულით, რომელსაც ჩვენ ფატიკური კომუნიკაციის გაცნობისა და თავაზიანი მიმართვის პრაგმასემანტიკურ ქვეტიპს ვუწოდებთ, რის შედეგად ჩვენ ვიღებთ არა ცხრა – არამედ ათწევრიან პრაგმასემანტიკურ სისტემას.

ძირითადი ნაწილი

სტატიაში განხილულია ფატიკური კომუნიკაციის ათი ვერბალური ტიპი თანამედროვე ფრანგული, ესპანური და ქართული ენების მასალებზე დაყრდნობით, გაანალიზებულია ყველა ხსენებული ათი ტიპის პრაგმასემანტიკა, სიტუაციურად განპირობებული ფორმების მიხედვით; ეს ტიპებია: მისაღმება, დამშვიდობება, მადლო-

ბა, მობოდიშება, დაპატიჟება, შეთავაზება, დალოცვა, თანაგრძნობის გამომხატველი გამოთქმა, ქათინაური.

მისაღმებებს ყველაზე გავრცელებული ადგილი უჭირავს ადამიანთა ყოველდღიურ ლექსიკონში. ქართულ ენაში ყველაზე გავრცელებულია მისასაღმებელი სიტყვა “გამარჯობა“, რომელიც უშუალოდ უკავშირდება სიტყვას “გამარჯვება“. ასევე გავრცელებულია მისაღმების ფორმები: “დილა მშვიდობისა“, “შუადღე მშვიდობისა“, “საღამო მშვიდობისა“, რომელთა ხმარებაც წარმოთქმის დროზეა დამოკიდებული, რაშიც ეტიმოლოგიურად ჩანს ქართველი კაცის მონატრება და სურვილი “მშვიდობისადმი“. ასევე სხვა სახის მისაღმებებიც; დიდი ხნის უნახავ ნაცნობებთან შეხვედრით განცდილი სიხარულის აღმნიშვნელი შეძახილები: „ამას ვის ვხედავ!“, „საუკუნეა არ მინახიხარ!“, „სად ხარ და კარგული!“, ოჯახში მოსულ სტუმარს ქართველები შემდეგი სიტყვებით ხვდებიან: „ვინც მოვიდა გაუმარჯოს!“, „რა კარგია, რომ მოხვედი!“, „ეს ვინ მოსულა!“, დამით ოჯახში დარჩენილ სტუმარს ქართველები დილით ეკითხებიან: „ხომ კარგად გეძინა?“, „როგორ გეძინა?“ – ეს გამოთქმები დილით მისაღმების ფუნქციას ასრულებენ, რადგან მისაღმება მოკლეა და სიტუაცია მეტს მოითხოვს, ასეთ შემთხვევაში მისაღმებას თან ახლავს შემდეგი შეკითხვები: „როგორ ხარ?“, „ხომ კარგათ ხარ?“.

ფრანგულ ენაში მისაღმების ოფიციალური ვარიანტებია: Bonjour, რომელიც ნიშნავს “კარგ დღეს“ ანუ დღის კარგად გატარების სურვილს შეიცავს. Bon soir – “საღამო მშვიდობისა“, რაც კარგი საღამოს სურვებაა, Bonne Nuit – “ღამე მშვიდობისა“, რაც ასევე კარგი ღამის სურვებაა, რომელიც დამშვიდობების გამომხატველი სიტყ-

გაა და არა მისაღმების. არაოფიციალური მისაღმების ვარიანტებია:

Mais regardez qui se trouve la (qui est venu ici) – „ნახეთ ვინ მოსულა!“

Je ne pensais pas vous voir ici! – „არ მეგონა, აქ თუ გნახავდი!“

Que de temps que je ne t'ai pas vu! – „რა ხანია არ მინახისარ!“

ასევე ესპანური მისაღმებები:

„hola“ – გამარჯობა

„Buenos dias“ – „გამარჯობა, სიტყვასიტყვით კარგი დღე“

„Buenos tardes“ – „შუადღე მშვიდობისა“ და „Buenos noches“ – „ღამე მშვიდობისა“ – რაც ღამის კარგად გატარების სურვილს შეიცავს.

არაოფიციალური საუბრის ფორმებია:

Dichosos los ojos! – „ამას ვის ვხედავ!“

Hase mucho que no nos vemos! – დიდი ხანია არ შევხვედრილვართ!

Me alegro de verle! – „მისარია თქვენი ნახვა!“

Que le ha traído por aquí? – „აქ რამ მოგიყვანათ?“

Como le va? – „როგორ ხართ?“

სიტყვიერი კომუნიკაცია ყოველთვის დამშვიდობებით მთავრდება. ქართულ ენაში დამშვიდობების გამომხატველი სიტყვებია: „ნახვამდის“ და „მშვიდობით“. „ნახვამდის“ უფრო ოპტიმისტური ხასიათისაა, ხოლო „მშვიდობით“ სამუდამო განშორებას აღნიშნავს, თუმცა „მშვიდობით ყოფნასაც“ შეიძლება გულისხმობდეს.

ფრანგულ ენაში ყველაზე გავრცელებული დასამშვიდობებელი სიტყვაა: Au revoir – „ნახვამდის“, რაც მიუთითებს „ხელახალ ნახვაზე“, ასევე „a bientôt“ – „მალე შეხვედრამდე“, „a tout de suite“ – „მალე შეხვედრებით“, ხოლო ესპანურ ენაში დამშვიდობების გამომხატველი სიტყვებია: adios – „მშვიდობით“, hasta la vista – „ნახვამდის“, hasta

pronto – „მომავალ შეხვედრამდე“, hasta luego – „დროებით“, Nos veremos mas tarde – „მოგვიანებით შეხვედრებით“, No se pierda – „არ დაიკარგო“.

დამშვიდობების პროცესის გასახანგრძლივებლად ფრანგები, ესპანელები და ქართველები თანამოსაუბრეს მათ საერთო ნაცნობებთან მოკითხვასაც აბარებენ: „მოკითხვა თქვენებს“, „salut aux votres“ – „სალამი თქვენებს“, „Le doy saludo de parte de mi a todos“ – „მოკითხვა ყველას“ და ა.შ.

ქართველები, ესპანელები და ფრანგები მადლიერი და სიკეთის დამფასებელი ხალხია. ქართულ ენაში მადლობა შემდეგნაირად გამოიხატება: „გმადლობთ“, „დიდი მადლობა“, „უღრმესი მადლობა“ და სხვა. ფრანგულ და ესპანურ ენებში „მადლიერება“ გადმოიცემა შემდეგი ფრაზებით:

Merci – „გმადლობთ“

Je vous remercie – „მადლობელი ვარ“

Merci beaucoup, Merci bien – „დიდი მადლობა“

Gracias – „გმადლობთ“

Muchas gracias – „დიდი მადლობა“

Le estoy muy reconocido – „ძალიან მადლიერი ვარ თქვენი“.

ქართულ ენაში მადლობის შესაბამისი პასუხია: „არაფრის“, რაც გულისხმობს, რომ მოსაუბრეს მნიშვნელოვანი არაფერი გაუკეთებია მადლობის სათქმელი, რაც უმეტესად მოსაუბრის თავმდაბლობას უსვამს ხაზს. ხშირად მადლობის საპასუხო სიტყვებია: „რას ამბობ, რისი მადლობა!“, „რაც შემეძლო ის გავაკეთე“, „ძალიან მისარია“, „თუ რამეში გამოგადექი“ და სხვა, რაც ფრანგულსა და ესპანურ ენებში შემდეგნაირად გამოიხატება:

Pas de quoi, de rien – „არაფერს!“

Que dis – tu, a quoi bon dire merci? – „რას ამბობ, რა საჭიროა მადლობა?“

J'e fait ce que j'ai pu – „ის გავაკეთე, რაც შემიძლო“.

Je suis heureux d'être utile pour toi – „მოხარული ვარ, რომ რამეში გამოგადექი“.

ასევე ესპანური გამონათქვამები:

Que dices, no es necesario decir gracias – „რას ამბობ, რა საჭიროა მადლობა?“

Yo hice lo que yo pude – „რაც შემიძლო, ის გავაკეთე“.

როდესაც ადამიანი ნებისთნე უნებლიედ აწუხებს სხვა ადამიანს, იგი გამოსავალს ბოდიშის მოხდით პოულობს. ქართულ ენაში მობოდიშების შემდეგი ფრაზებია: „უკაცრავად“, „მაპატიეთ“, „დიდი ბოდიში“, „ძალიან ვწუხვარ“, „დამნაშავე ვარ“, „მაპატიეთ“ და სხვა, ფრანგულსა და ესპანურ ენებში კი იხმარება შემდეგი ფრაზები:

Pardon - “ბოდიში“

excusez-moi - “მაპატიეთ“

Pardonnez – moi - “მაპატიეთ“

c'est ma faute - “ეს ჩემი ბრალია“

Pardoneme - “ბოდიში“

excuseme - “მაპატიეთ“

disculpeme - “მაპატიეთ“

No le haya ofendido – „ხომ არაფერი გაწუხებთ?“

No le haya hecho dano – „ხომ არაფერი დაგიშავეთ?“

No quise hacerle dano – „არ მინდოდა თქვენთვის გული მეტკინა“

No quiso ofenderle – „არ მინდოდა თქვენი წყენინება“.

La culpa es mia – „დამნაშავე ვარ“.

მობოდიშების შემდეგ ქართველები, ესპანელები და ფრანგები ერთმანეთს ღიმილით ამხნევენ; „არაფრის“; „არა უშავს“; „საბოდიშო არაფერია“; რაც ფრანგულსა და ესპანურ ენებში შემდეგნაირად გამოიხატება: Je n'y a rien de particulier, tout va bien – „განსაკუთრებული არაფერი, ყველაფერი კარგადაა“.

Ce n'est pas ta faute, oubliez-le – „ეს შენი ბრალი არ არის დაივიწყე“.

quiteselo de la cabeza! – „დაივიწყე!“.

სწორედ ასეთი თავაზიანი გამოთქმების წყალობით ხერხდება არასასიამოვნო სიტუაციაში ორივე მხარის დაწყნარება და კეთილგანწყობის შენარჩუნება.

ცნობილია, რომ საქართველო დიდი სტუმართმოყვარეობით გამოირჩევა. ქართველები მოსულ სტუმარს “ღვთის ბოძებულ საჩუქარს“ უწოდებენ, თუმცა საფრანგეთშიც და ესპანეთშიც მოპატიუბები მრავალგვარია. მათ ხშირად ახასიათებთ მეგობრისა და ნაცნობის ფატიკური მოპატიუბა: „გამოგვიარე“; „გვინახულე ხოლმე“; „როცა დრო გექნება, შემოგვიარე“; რაც ფრანგულსა და ესპანურ ენებში შემდეგნაირად გამოიხატება: Visite-nous! – „მოგვინახულე!“ Pourquoy tu ne viens pas nous visiter? – „ჩვენს სანახავად რატომ არ მოდიხარ?“; Porquoy no llegas para visitarnos? – „ჩვენს სანახავად რატომ არ მოდიხარ?“

ფატიკურ მოპატიუბაზე პასუხი დადებითი და კმაყოფილების გამომხატველია: გინახულვით ხოლმე, „შემოვივლით“; Je vais vous visiter! – „გინახულვით“. Voy a visitarvos – „გინახულვით“.

ყოველი ადამიანი ცდილობს გასაჭირში მყოფ მეგობარს მხარში ამოუდგეს და შესაძლო დახმარება შესთავაზოს. შეთავაზება შეიძლება იყოს ინფორმაციულიც და ფატიკურიც. ფატიკური ხასიათის შეთავაზებით უბრალოდ სიტბოს და ყურადღებას გამოვხატავთ მსმენელისადმი. ქართველები უცხო ადამიანსაც კი ასე მიმართავენ: „რა გნებავთ?“, „რით შემიძლია გემსახუროთ?“, ხოლო ნაცნობ მეგობრებს სამსახურს ასე ვთავაზობთ: „თუ რამე დაგჭირდეს, არ მოგერიდოს“; „რაც შემიძლება, გაგიკეთებ“.

ფრანგულსა და ესპანურ ენებში შეთავაზების გამომხატველი ფატიკური ფრაზები შემდეგნაირად გადმოიცემა:

Puis – „je vous aider?“ – „შეიძლება დაგეხმაროთ?“

Telephone – moi si tu as besoin de moi – „თუ დაგჭირდეს, დამირეკე“.

Que puedo jo hacer para tu? – „რით შემიძლია დაგეხმარო“.

llamame si tu necesitas mi ayuda – „დამირეკეთ თუ ჩემი დახმარება დაგჭირდეთ“.

მოსაუბრის ასეთი შეთავაზება მსმენელისათვის ხელს უწყობს ადამიანებს შორის გულთბილი და სასიამოვნო ურთიერთობების დამყარებას. ადამიანებს ხშირად უჩნდებათ სურვილები გამოსატონ კეთილი სურვილები თანამოსაუბრის მიმართ და მათი სიხარული გაიზიარონ. ქართულ ენაში დალოცვის შემდეგი ფორმები არსებობს: „კარგ იღბაღს გისურვებ!“ რაც ფრანგულსა და ესპანურ ენებში შემდეგნაირად გამოიხატება: Je te souhaite tout ce qui est bon! yvelafers kargs gisurveb! Buena fortuna!

დღესასწაულებთან დაკავშირებული მილოცვა და დალოცვა: „გილოცავ ახალ წელს!“

Bon Nouvel an! – „გილოცავ ახალ წელს!“

Bueno nuevo Ano! – „გილოცავ ახალ წელს!“

ადამიანებს ხშირად მართებთ გასაჭირში მყოფი ადამიანის ნუგეშისცემა. ასეთ სიტუაციებში მნიშვნელოვანია ისეთი ფატიკური გამონათქვამები, როგორცაა: „ნუ გეშინია“; „გულს ნუ გაიტეხ“; „ხდება ხოლმე“; ეს ფრაზები ფრანგულსა და ესპანურში შემდეგნაირად გადმოიცემა:

C'est tres dommage – „ძალიან სამწუხაროა“

Je suis desole – „ვეწუხვარ“

Je vous compatie beaucoup – „თანაგიგრძნობთ“.

Es una pena – „სამწუხაროა“.

Lo siento – „ვეწუხვარ“.

siento mucho lo ocurrido – ძალიან მწყინს რაც მოხდა“.

Que lastima – „რა სამწუხაროა“.

იქიდან გამომდინარე, რომ ადამიანებს სიამოვნებთ მათი ფიზიკური და სულიერი თვისებების შექება, ისინი ერთმანეთს ქათინაურებს ეუბნებიან. ქართულ, ფრანგულ და ესპანურ ენებში გავრცელებულია შემდეგი ფატიკური ქათინაურები: „რა კარგად გამოიყურები!“, „ეს კაბა ძალიან გიხდება!“, „როგორ გიხდება ეს ვარცხნილობა!“.

Tu as l'air bon – „კარგათ გამოიყურები!“

cette robe te va beaucoup – „ეს კაბა ძალიან გიხდება!“.

დასკვნა

ამრიგად, ქართულ, ფრანგულ და ესპანურ ენებში თავაზიანობის ფორმები და ფატიკური გამონათქვამები დიდი მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. ეს გამონათქვამები გარკვეულწილად ხელს უწყობენ ადამიანს დასახული მიზნის მიღწევაში. ფატიკური კომუნიკაციის წარმატებით განსახორციელებლად მნიშვნელოვანია სასაუბრო რეგისტრის დაცვა, სადაც მოსაუბრეებს მართებთ არ აურიონ ერთმანეთში მეტყველების განსაკუთრებული რეგისტრები. ხშირად განათლებული პიროვნება აუცილებლად “მოარგებს“ შექმნილ სიტუაციას სათქმელს, რადგან მან წინასწარ იცის, რა რეაქციას გამოიწვევს მსმენელში მისი ნათქვამი. ვერბალურ კომუნიკაციაში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა კინესიკურ სიგნალებს, რომლებიც ხასიათდებიან ჭარბი ქესტიკულაციით. სწორედ მათი მეშვეობით ახერხებენ ადამიანები თანამოსაუბრესთან კონტაქტში შესვლას, მაშინაც კი, თუ ისინი ვერ იგებენ თანამოსაუბრის ენას. ამ შემთხვევაში ისინი ქესტიკულაციის

წყალობით ახერხებენ თანამოსაუბრესთან დაკონტაქტებას.

ლიტერატურა

1. ცერცვაძე ნ, (2004): “ფატიკური კომუნიკაცია და მისი ტიპოლოგია იტალიურ ენაში“. ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის ხარისხის მოსაპ. წარმოდგენილი დისერტაციის ავტორეფერატი. თბ, თსუ
2. გოქსაძე ლ., დემეტრაძე ი. (1996): “ქართულ ინგლისური ყოფითი თავისებურებები“. “ნეკერი“. თბ.
3. შპერბერი (1996): –„Explaining culture“. Oxford. Blackwell
4. Talbo M. (1993): „Encyclopedia of languages and linguistics“. Oxford. Pergamon
5. Verbal types of phatic communication (On the material of the languages:Georgian. French and Spanish)

Verbal Types of Phatic Communication (on the materials of French, Spanish and Georgian languages)

Megi B. Mchedlishvili
Tbilisi State University
Humanitarian Science faculty
Chavchavadze av. №36, 0179, Tbilisi, Georgia
Tel. : 893 208 341

Abstract

In the article “verbal types of phatic communication” it’s important how the communication is defined in the modern linguistics, which presents interaction process of two or more persons followed by information exchange, but by the interactional model of communication. Communication

is considered as a behaviour. Communication is defined not only as a translation of information, but also as a demonstration of such meanings which might not be known or interpreted by a recipient. It’s also important verbal types of phatic communication, which are connected with each other paradigmatically. These types are: 1) greetings, 2) leave-takings, 3) thanks, 4) apologies, 5) invitations? 6) offerings, 7) congratulations, 8) compassion expressions, 9) compliments.

Keywords:

phatic communication; verbal types of phatic communication

Вербальные типы фатической коммуникации (на основе материала грузинского, французского и испанского языков)

Мchedlishvili Megi Бичикоевна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел: 893 208 341

Резюме

В статье «Вербальные типы фатической коммуникаций» поставлен вопрос как определяется в современной лингвистической литературе коммуникация, которая представляет собой процесс взаимодействия двух или более языковых партнеров, когда происходит обмен информацией, но, следуя «Интерактивной модели коммуникации». Коммуникация осуществляется не как трансляция информации, а как демонстрация таких значений, которые могут

быть предназначены не для того, чтобы быть опознанными и интерпретированными посредством реципиента.

Здесь же важны вербальные типы фатической коммуникации, которые находятся в парадигматических отношениях друг с другом. К ним относятся следующие типы: 1) приветствия, 2) прощания, 3) благодарности, 4) из-

винения, 5) приглашения, 6) предложения, 7) поздравления, 8) слов, выражавших соболезнование, сочувствие, 9) комплиментов.

Ключевые слова:

фактическая коммуникация, вербальные типы фактической коммуникации, реципиент.

Художественный мир Федора Сологуба в романе „Мелкий бес“

Табатадзе Хатуна Шотаевна
Грузинский технический университет
Департамент иностранных языков и
коммуникаций
Ул. Костава, 77, 0175, Тбилиси, Грузия.
Тел.: 893 540 957
E-mail: tabatadze08@mail.ru

Резюме

В данной статье рассматривается произведение довольно известного писателя «серебряного века» Федора Сологуба. Сам автор является одним из крупных литераторов конца XIX – начала XX столетия. Его творческий путь долог.

Роман Сологуба «Мелкий бес» появился и стал популярным на рубеже веков. Отчасти он, по своей структуре, по авторскому мышлению – принадлежит к классическому реалистическому роману XIX века, но, вместе с тем, уже и к символистскому.

Символ «передоновщины» впоследствии стал символом гадкого начала и символом абсурда в хаотической природе мира.

Ключевые слова:

серебряный век, символизм, «маленький человек».

Введение

Раннее творчество Федора Сологуба (Ф. К. Тетерникова 1863 - 1927гг), одного из крупнейших мастеров слова конца XIX - начала XX века, поэта, прозаика, драматурга, публициста, переводчика – самый плодотворный и одновременно наиболее изученный и изучаемый

период его литературной биографии. Начало творческого пути Ф. Сологуба совпало со временем становления русского символизма. Изучение этой эпохи во всей многоаспектности ее проблем стимулировало обращение исследователей к художественным текстам писателя, прежде всего к лирике и роману «Мелкий бес», признанному классическим произведением русской и мировой литературы (т.к. роман переведен на многие языки).

Его творческий путь долог, однако, многочисленные критические разборы создали определенный стереотип представлений о личности Сологуба. Многие считали его одним из наиболее знаменитых писателей начала XX века. Ведь именно в начале столетия издается роман «Мелкий бес», который и приносит огромную популярность Сологубу. В 1905 году, в разгар революции, в журнале «Вопросы жизни» (№№ 6-11) выходит роман Ф.Сологуба «Мелкий бес», который создавался с 1892 по 1902 год. Автор романа становится всероссийской знаменитостью, произведение во многом предопределяет литературные искания 1910-х годов после первой русской революции. М.Горький в пылу полемики назвал это время *«позорным десятилетием»*, но чем дальше, тем яснее становилось, что *«тогда для русской литературы наступил «серебряный век». ... Понадобился целый век изучения, чтобы хоть как-то сначала понять, а потом разобраться, что же произошло, в чем же была суть новой литературы XIX века были разрушены и преодолены в «серебряный век», не вызывало особых сомнений, менялись оценки: от чудовищных и нелепых «приговоров» до восторгов зарубежной славистики»* [4, 1989: 3].

Роман «Мелкий бес» сразу стал популяр-

ным на рубеже веков. Он сохраняет эту «рубежность». Отчасти он, по своей структуре, по авторскому мышлению, принадлежит к классическому реалистическому роману XIX века, но, вместе с тем, уже и к символистскому. «Мелкий бес» - вершинное произведение автора и один из самых важных прозаических текстов русского модернизма, ставший литературным событием (при жизни автора роман издавался одиннадцать раз), серьезно повлиявший на развитие русской прозы 1920-х годов.

Основная часть

Русский писатель, Евгений Замятин, именно Федора Сологуба считал зачинателем *«новой главы русской прозы»*, он довольно оптимистично высказывался в адрес писателя: *«Жесткое время сотрет многих, но Сологуб – в русской литературе останется»* [12, 1911: 150].

Хотя Сологуб вошел в литературу как поэт, но для него самого даже в период его громкой славы – 1907 – 1913 годы – именно проза играла конститутивную роль. По мнению многих дореволюционных исследователей творчества художника, Сологуб равен себе, своему таланту и в поэзии, и в прозе. *«Он отличается ровностью творчества, проза его не слабее его поэзии, и в обеих областях он плодovit»*, - так отзывался о его писательском даре А.Блок. [1, 1962: 282].

Интерес к различным аспектам раннего творчества и литературной биографии Ф. Сологуба реализовался в работах отечественных и зарубежных филологов: А. Дорофеева, М. Дикман, А. Дымшица, И. Жирковой, Л. Евдокимовой, В. Ерофеева, С. Ильева, А. Лаврова, З. Минц, О. Михайлова, Л. Пильд, П. Пильского, Н. Пустыгиной, И. Смирнова, А. Соболева, Л.Силард, Т. Венцлова, И. Якубовича и многих других.

Мнение о Федоре Сологубе как о характерном представителе русского символизма, во

многом скорректировано литературоведческими исследованиями конца XX века. Одной из «первых ласточек», побуждающих переосмыслить роль этого писателя в литературном процессе начала века, стала работа В. Ерофеева: *«На грани разрыва («Мелкий бес» Ф. Сологуба на фоне русской реалистической традиции)»* [3, 1990]. Рассматривая роман Сологуба как «пограничный», ставящий под сомнение основные категории русской классики – истину, красоту, добро, - автор статьи в то же время не отрицает реалистических истоков сологубовской прозы: ориентации на творчество писателей XIX века, с их вниманием к вещному миру и к «маленькому человеку» в социальном и историческом контексте его существования.

На сегодняшний день идея «пограничности» творчества Сологуба находит все больше сторонников. Также в равной степени изучено влияние на писателя его предшественников: Н. Гоголя, Ф. Достоевского, А. Чехова и др. И. Якубович причисляет прозу Сологуба к традиции русского философского романа [16, 1994]. И. Жиркова же отмечает в малой прозе писателя *«попытки соединения «бытового» реализма с символическим принципом изображения действительности»* [5, 1988: 51] и утверждает, что именно влиянию русской классики обязаны литературные удачи Ф. Сологуба в жанре рассказа.

Расхождение критиков в определении причастности Сологуба к тому или иному литературному течению объясняется, очевидно, тем, что в творчестве писателя *«почти всегда допускается едва уловимая двусмысленность, позволяющая соотносить описанное явление с разными понятийными уровнями, выводящая его прозу за пределы реалистической традиции»* [13, 1990: 12].

В монографиях, статьях, публикациях и диссертационных сочинениях, посвященных ро-

манам «Тяжелые сны», «Мелкий бес» и малой прозе Ф.Сологуба, также обсуждались вопросы эволюции художественного метода, литературных связей, рассматривалась поэтика романов и рассказов, мифологическая парадигма и мифопоэтическая традиция, документально иллюстрировались отдельные эпизоды литературного быта. Таким образом, была подготовлена почва для углубленного изучения жизненного и творческого пути писателя.

Тема научной статьи продиктована отсутствием в отечественной и зарубежной филологии специального литературного исследования, посвященного творчеству Ф. Сологуба и художественному миру в «Мелком бесе».

Многие научные открытия позволяют нам прояснить и понять картину художественных образов в романе, по-новому переосмыслить пройденный путь писателя к созданию своего шедевра. Объектом исследования будут служить биографические данные Ф. Сологуба, как одного из выдающихся выразителей эпохи декаданса и русского символизма, параллельно с контекстом прозы писателя, а именно с контекстом «Мелкого беса».

Однако, следует отметить, реконструкция жизненного пути Ф. Сологуба связана с некоторыми трудностями. В отличие от А. Блока, А. Белого, З. Гиппиус, В.Брюсова, М. Кузмина и других современников, Ф. Сологуб не оставил после себя «говорящих» документов - автобиографии, воспоминаний, дневников, развернутых записных книжек (согласно авторской установке: *«Темный путь мой пребудет // Нелюдим и сокрыт»*).

В литературе изучаемой эпохи именно Ф. Сологуб производит впечатление одного из наиболее «закрытых» писателей¹. Он сознательно скрывал все, что не касалось его литературной деятельности, - свою личную («человеческую») жизнь; под разными предлогами уклонялся сообщать

о себе для печати даже элементарные биографические сведения, вместо таковых отправлял записки, которые и помещались в изданиях: *«Моей автобиографии прислать не могу, так как думаю, что моя личность никому не может быть в такой степени интересна. Да мне и некогда заниматься таким ненужным делом, как писание автобиографии. СПб. Сентября 5-го 1907»* [10, 1908: 49]. или: *«Я с большим удовольствием исполнял бы всякую вашу просьбу, но это ваше желание не могу исполнить. Моя биография никому не нужна. Биография писателя должна идти только после основательного внимания критики и публики к сочинениям. Пока этого нет»* [8, 1909: 240].

Однако, писатель педантично документировал свою творческую и деловую жизнь и тем самым оказал неоценимую услугу исследователям его литературного наследия. Попытка воссоздать индивидуальный облик Ф.Сологуба на основе его художественного творчества и личных документов явление довольно интересное.

Причудливо сочетая в своем творчестве черты реализма и модернизма, Сологуб явился предшественником «новой» литературы Запада, в которой человек чувствует себя в плену страшных сил, ощущает себя марионеткой управляемой принципиально непознаваемыми явлениями. Никто не имеет права отрицать величайших достижений, характеризующих Федора Сологуба как мастера. Федор Сологуб сумел создать совершенно исключительную беллетристику, методы сологубовской символизации выпадают из всего, что было до сих пор известно и принято, Федор Сологуб поднялся до «Мелкого беса», вещи неповторимой в русской литературе. Он останется в русской литературе как величайший художник, сумевший показать довольно своеобразного героя, имя которому – Передонов.

В Ардальоне Борисовиче Передонове явно прослеживается карикатура на хрестоматийного «маленького человека» русской литературы. То, что в этом образе пародируется все, вышедшее из «Шинели» - иногда редуцированная, а иногда и явная установка автора. Сам Гоголь очень прозорливо обозначил психологию типа «маленького человека». Ведь «маленький», униженный, беззащитный думает что-то, мечтает, а от неудач и ударов судьбы растет, затмевая все прочие, желанием мести «Маленький человек» - одна из основных тем русской литературы. Появилась она в период формирования реалистического метода. «Маленький человек» - явление социальное, этическое и психологическое. Тема «маленького человека» именно в творчестве А.С.Пушкина («Станционный смотритель»), Н.В.Гоголя («Шинель»), М.Ю.Лермонтова («Княгиня Лиговская») была впервые заявлена, чтобы затем стать «сквозной». Герои произведений этих выдающихся писателей – Самсон Вырин, Акакий Акакиевич, Красинский – стали нарицательными, а тема прочно вошла в литературу. В повести А. С. Пушкина «Станционный смотритель» Самсон Вырин вызывает сочувствие, жалость, сострадание. Автор хочет обратить на него внимание современников. Пушкин приоткрыл сложный душевный мир маленьких людей, впервые в русской литературе сказал об их беззащитности перед «*сильными мира сего*».

«Маленький человек» Н. Гоголя, главный герой повести «Шинель», еще «меньше», чем станционный смотритель А. Пушкина. Акакий Акакиевич беден и в социальном, и в духовном плане, он был совершенно забит жизнью. Повествование в «Шинели» построено так, что образ Башмачкина, вначале комический, постепенно становится трагическим. Но Гоголь же, изучая жизнь бедного человека, обратил внимание на то, что сам он как личность жалок и ничтожен.

Акакий Акакиевич Башмачкин вызывает не просто сочувствие, а сожаление, ведь он совсем потерял в этой жизни человеческое лицо.

Ф. М. Достоевский продолжил обе традиции: пушкинскую и гоголевскую. Достоевский является не просто продолжателем традиций в русской литературе, но становится автором одной ведущей темы – темы «бедных людей», «униженных и оскорбленных». Поэтому творчество Достоевского так цельно тематически. Достоевский как бы говорит своим творчеством, что всякий человек, кто бы он ни был, как бы он низко ни стоял, имеет право на сочувствие и сострадание. Как многие выдающиеся русские писатели, Достоевский уже в первом романе «Бедные люди» обращается к теме «маленького человека». Главный герой романа – Макар Деушкин – бедный чиновник, придавленный горем, нуждой и социальным бесправием. В нем, несмотря на бедность и забитость, живет много сердечности, любви, тепла, которые в определенных обстоятельствах превращаются в деятельное добро, участие и самоотверженность.

Как и Гоголь в повести «Шинель», Достоевский обратился к теме бесправного, безмерно униженного и забитого «маленького человека», живущего своей внутренней жизнью в условиях, грубо попирающих достоинство человека.

Ф. М. Достоевский неоднократно говорил, что продолжает традиции Гоголя («*Все мы из гоголевской «Шинели» вышли*»). Н. А. Некрасов, познакомившись с первым произведением Ф. Достоевского, передал рукописи В. Белинскому со словами: «*Новый Гоголь явился!*». Действительно, Достоевский продолжил исследования души «маленького человека», углубился в его внутренний мир. Писатель считал, что «маленький человек» не заслуживает такого обращения, какое показано во многих произведениях, например, в романе «Бедные люди». Это был первый роман в русской литературе,

где «маленький человек» заговорил о себе сам, привлекая внимание общества к таким, как он, одиноким и забитым, но при этом порядочным и добрым людям.

Достоевский написал роман в письмах, иначе герои повествования вряд ли смогли бы раскрыть свои сердца, они были очень робки. Такая форма повествования придавала задушевность всему роману и показала одну из основных позиций Достоевского: главное в «маленьком человеке» - это его натура. Для бедного человека основа жизни – это честь и уважение, но герои романа «Бедные люди» знают, что «маленькому» в социальном плане человеку этого добиться практически невозможно: *«И ведомо каждому, Варенька, что бедный человек хуже ветошки и никакого ни от кого уважения получить не может, что уж там не пиши»* [2, 1990: 287]. Его протест против несправедливости безнадежен. Макар Алексеевич читает пушкинского «Станционного смотрителя» и гоголевскую «Шинель». Они потрясают его, и видит он там себя: *«... ведь скажу вам, маточка, случится же так, что живешь, а не знаешь, что под боком там у тебя книжка есть, где вся-то жизнь твоя, как по пальцам разложена»* [2, 1990: 292]. У «маленького человека» в произведениях Достоевского есть и сердце, и ум. «Маленький человек», по Достоевскому, осознает себя «маленьким»: *«Я привык, потому что я ко всему привыкаю, потому что я смиренный человек, потому что я маленький человек; но, однако же, за что это все?...»* [2, 1990: 275].

Ф.М. Достоевский показал огромные человеческие муки, страдания и горести. Но среди такого кошмара «маленький человек», обладающий чистой душой, безмерной добротой, но «униженный и оскорбленный», велик в нравственном плане, своей натурой.

У Сологуба наглядно сочетание символистского и реалистического принципов изображе-

ния. В частности план интертекстуальности в «Мелком бесе» наиболее явно обнаруживает связи с Гоголем и Чеховым. О «Мертвых душах» Гоголя напоминает событийный сюжет, а главный герой Передонов ассоциируется (не только по профессии, но и по своей натуре) с чеховским «Человеком в футляре».

Даже А. Блок называл автора «Мелкого беса» *«законным преемником Гоголя»* [1, 1962: 285]. Высокая, гоголевская традиция явно ощутима в изображении глухого угла старой России и его обитателей. Ф. К. Сологубу удалось довольно хорошо показать читателю типаж «маленького человека». Если Гоголь показал скрывающиеся, потаенные амбиции, поселившиеся в «подполье», то Ф.Сологуб вынес их на поверхность. И чином Передонов выше Башмачкина. И в чае ему не надо себе отказывать. Вожделенный чин инспектора – чем не «шинель»? Ради этого не только походку поменять, в церковь можно пойти. Визиты делать, демонстрируя всем свою благонадежность. В романе не раз встречаются строки, напрямую указывающие нам на «фарисейские зарисовки» Передонова: *«Но и вернувшись утром в город, Передонов не пошел домой, а велел возить себя в церковь, Ему казалось теперь опасным не бывать часто в церкви, - еще донесут, пожалуй.»* [15, 1990: 30]. *«Необходимо было по расчетам Передонова, показать, что он – человек верующий. Во время молебна запах ладана, кружа ему голову, вызвал в нем смутное настроение, похожее на молитвенное* [выделено мной – Х. Т.]» [15, 1990: 53]. *«Я всегда, - отвечал он (Передонов. Заметка автора статьи) я в Бога верую, не так, как другие. Может быть, я один в гимназии такой* [выделено мной – Х. Т.]. *За то меня и преследуют. Директор – безбожник.* [15, 1990: 84].

Именно Арнольд Борисович Передонов является центральным персонажем романа Фе-

дора Сологуба «Мелкий бес». С появлением Передонова в русской литературе, о нем все живо заговорили. Он казался необычайно актуальным воплощением «*житейской пошлости и обыденности*», как заметил Блок. Вяч. Иванов говорил об «*ужасе пустоты*», Андрей Белый – об «*обыденности демонизма*».

Имя главного героя вскоре стало нарицательным. «Для «Мелкого беса» Передонов – имя *существительное собирательное. В сологубовском миропонимании это – нарицательное имя*» [14, 1910: 82].

Почему сразу, как только роман вышел в свет, в самом начале XX века, имя его главного героя Передонова стало нарицательным и немедленно возник термин «передоновщина»? «... Крылатое слово «передоновщина» сразу вошло в обиход русской жизни и литературы...» [16, 1910: 16] – писал Р.В.Иванов-Разумник. Подобные нарицательные образы-понятия, извлеченные из крупных художественных явлений, были хорошо знакомы русской литературе девятнадцатого столетия. Вспомним – «обломовщина», «чичиковщина», «карамазовщина». В этот ряд значительных художественных обобщений встала и «передоновщина», воспринятая как олицетворение «*опасного социального зла, и уже не локального, не узко провинциального, а со всерусскими историческими истоками*» [7, 1990: 10].

Сам конкретный, портретный, Передонов в романе ускользает. Его облика Федор Сологуб не описывает. В романе было сказано, что у него заплывшие глазки. А какой он? Тощий, толстый, низкий, высокий? Однако то, что за него все готовы выйти замуж – тоже интересный момент. Будущий инспектор, да и сейчас статский советник. Передонов не мелкая сошка, вымещающая на беспомощных свою злобу. Он статский советник, т.е. чиновник пятого класса, занимающий в табели о рангах место

между полковником и генерал-майором. И вот этот статский советник, этот дворянин ходит по квартирам и сладострастно сечет гимназистов, с восторгом пишет доносы на директора школы и сослуживцев, замысловато издевается над своей сожительницей Варварой. Он не читает книг и газет, сжигает в печке сочинения Писарева (а заодно и «Отечественные записки»), гордится своим невежеством, считая это первым признаком патриота. И в гимназии превращает учебу в бессмысленную муштру.

Передонов прежде всего – раб, раб, считающий свое состояние рабства единственно естественным и даже наслаждающийся им. Без разрешения начальства он страшится шагу ступить и обходит значительных лиц города с единственной целью – убедить всех в собственной благонадежности. Рабское начало подавляет в нем все остальное.

Вместе с тем надо сказать, что если бы роман «Мелкий бес» и его главный персонаж Арнольд Борисович Передонов имели бы только познавательное, чисто историческое значение, книге, скорее всего, суждено было бы остаться лишь материалом для узкого круга исследователей. Но живой интерес к произведению Сологуба, очевидно, объясняется тем, что Передонов и «передоновщина» носят более широкий характер, выходят далеко за рамки своего времени.

Думая о герое Сологуба, невольно вспоминаешь знаменитый рассказ А.Чехова «Человек в футляре», появившийся четырьмя годами раньше окончания «Мелкого беса». Здесь перед нами явная параллель в лице «человека в футляре». Беликов порожден общественной несвободой. Достаточно рассеять страх, отменить бюрократические порядки, как Беликов исчезнет сам с собой, растворится в воздухе. Недаром рассказ заканчивается призывом слушателя: «... нет, больше жить так невозможно!» В своих произведениях Чехов продолжил

традиционную для классической русской литературы тему «маленького человека». Но если писатели, предшественники Чехова, изображали своих героев маленьких людей с некоторым сочувствием, состраданием, то в большинстве рассказов Антона Павловича ничего подобного не наблюдается. В 1880-е годы, когда казенные отношения между людьми пропитали все слои общества, «маленький человек» превратился в «мелкого человека», утратил свойственные ему гуманные качества. Ну чем не «мелкий бес»?

Как известно, в романе Сологуба обсуждается чеховский рассказ. По мнению В.Ерофеева: *«...это несостоявшаяся беседа»* [3, 1990: 6]. Сологубовский роман упомянут довольно своеобразно. Если в «Бедных людях» Девушкин читал гоголевскую «Шинель» и был оскорблен ею лично, то Передонов (также как и Володин) не только не читал «Человека в футляре», но даже не слышал о самом Чехове. На вопрос собеседницы о «Человеке в футляре» Передонов отвечает: *«Я не читаю пустяков... Я все хорошие книги раньше прочел. Не стану же я читать того, что теперь сочиняют»*. Это своего рода литературная игра. Герой «Мелкого беса» словно не хочет замечать ближайшего литературного родственника. А между тем, если посмотреть на учителя Беликова и учителя Передонова как на социально-психологические типы, параллель эта кажется, по существу, неизбежной. После Чехова наиболее последовательное и законченное выражение «футлярной» темы мы найдем именно у Сологуба. Но чеховский рассказ появился в период работы Сологуба над романом. И, по мнению В.Ерофеева, писатель просто не мог не откликнуться на этот рассказ, герой которого оказался «коллегой» Передонова. *«Пройти мимо рассказа – значило молчаливо признать тематическое влияние Чехова. Сологуб выбирает иной путь: он «абсорбирует»*

рассказ, включает его в свое произведение с тем, чтобы преодолеть зависимость от него» [3, 1990: 6].

В произведении Сологуб высвечивает все омертвевшее в человеке, являя нам целую плеяду масок: «сестры» Передонова Варвары Малошиной, которая путем обмана сумеет женить его на себе. В романе самые фантастические предположения и нелепые доказательства представляются героям убедительными и правдоподобными, здесь символом жизни Передонова и всего городка становится «недотыкомка» - уже не Мефистофель, еще не булгаковский Воланд, а мелкий, подленький бес.

Поэт-символист и критик, преклоняющийся перед талантом и творчеством Ф.Сологуба, А.Блок по совершенно понятным причинам интересуется не лексикографическим смыслом слова, а тем символическим смыслом, которым оно наполнено. Поэтому он одним из первых задаётся вопросом: *«Кто же эта Недотыкомка?»*

В современных толковых словарях не встречается толкование этого слова; нет его и в «Толковом словаре» В.Даля. Приводится оно только в Словаре русских народных говоров[□]. Ф. К. Сологуб, как это бывает в художественном тексте, расширив семантическую структуру слова «недотыкомка», наполнил его новым содержанием, сделал это слово символом в романе «Мелкий бес».

По мнению М.М. Бахтина в сюжете романа Сологуба гоголевское влияние отнюдь не исчерпывается. В свое время он отмечал, что отличительной особенностью «Мелкого беса» является сходство с Гоголем и в форме, и в архитектонике, и в стиле. К гоголевским чертам на уровне стиля он относил пристальное внимание Сологуба к вещам и мелким подробностям, а также то, что реальность в его произведениях так легко и естественно сменяется призрачно-

стью, «сверхреальностью», фантастичностью. Ярким примером указанной особенности «Мелкого беса» является образ Недотыкомки.

И конечно, понадобились творческое мастерство Ф.Сологуба и его опыт поэта-символиста, чтобы в повествование бытового реалистического романа ввести фантастический образ недотыкомки, используя его не в функции объясняющей галлюцинации, а в функции символического образа.

Перед героем его романа – инспектором гимназии Передоновым, «мелким бесом» - уже вертится в дорожной пыли воплощенный ужас. Это – и существо, и нет, если можно так выразиться, это угрожающий знак страха, уныния, отчаяния, бессилия. Этот ужас Сологуб окрестил «Недотыкомкой» и даже упоминал о нем в стихах.

Каким бы образом Сологуб ни оценивал свой роман (в зрелости, например, называл его «слабой вещью», говорил: *«Сумасшествие Передонова превращает весь роман в анекдот»* [11]), «Мелкий бес» всегда оставался для него главным текстом, был оправданием писательского пути, вызывал и гордость, и радостное чувство, и скорбь.

Без «Мелкого беса» и без Передонова не представить русскую литературу XX века. Это один из самых точно угаданных русских типов. Передонов в романе Сологуба – воплощенная низость. Но история ничтожного Передонова, учителя по профессии, приобретает более широкий смысл. Не только потому, что все пороки; глупость, трусость, гнусность – их не перечислишь – доведены до предельного безобразия. Но и из-за того, что современникам открывалось в романе не столько недавнее прошлое само по себе, сколько повторение прошлого в настоящем.

Все-таки, не стоит забывать, что роман заканчивается убийством. Передонов, постепенно сошедший от мании преследования с ума,

убивает ножом своего приятеля учителя ремесла в городском училище «барана» Володина. И обречен на заключение в тюрьму или в сумасшедший дом. Естественно в подобных случаях в читателе просыпается чувство жалости. Образ Передонова, кажущийся зловещим, при ближайшем рассмотрении, при тесном приближении, как это всегда бывает, вызывает чувство сострадания как всякий человек, который на ваших глазах сходит с ума – и морально, а потом и физически, гибнет. Явно, что Передонов – пакостник, почти преступник, но и жертва. Он жертва своего же амбициозного характера.

Сегодня Арнольд Борисович не ужасает так, как он ужасал людей начала XX века. В сочинении Сологуба критики видели беспощадное обнажение той тлетворной почвы, на которой произрастала новая реакция против всего нового. *«Для нас Передонов понятнее, чем для поколения предшествующего»* [12, 1911: 152], - замечал критик В.Боцяновский. Вл.Кранихфельд писал о Передонове как о *«родном сыне российской государственности, безропотно подчинившемся всем ее внушениям»* [9, 1909: 129]. Е.Аничков резюмировал: *«Царит «передоновщина». Она властвует и по сей час. Обернитесь и вы нащупаете ее ...»* [12, 1911: 219].

Заключение

Однако проблема осталась. Прошло сто лет, а Передонов все жив. Пророчество Федора Сологуба сбылось[□]. Ардальон Борисович Передонов, провинциальный преподаватель литературы, вышедший со страниц романа Федора Сологуба «Мелкий бес» в социальной реальности, потрясший всю читающую Россию начала века, и через сто с лишним лет переживает новый период популярности. Это достаточный повод для испуга, по мнению многих исследователей. Но сострадание к герою дает чувство такого мас-

штаба, которое может оправдать даже *преступление*. Передонов – это персонаж, угаданный судьбою. Слово *преступление* не стоит понимать в прямом смысле. Ведь если бы с Передоновым ознакомились писатели – классики, они не поняли бы философию Сологуба. Она есть продукт культурной парадигмы своей эпохи. И «маленький человек» Федора Кузьмича был именно достоянием культуры Серебряного века. Еще раз вспомним Достоевского, который очень остро ощущал свою эпоху как переходную и этим объяснял переломы в общественном сознании и личной психологии человека. Он блестяще раскрыл страдания людей, показал всю невозможность их существования и глубокое чувство ответственности за социальную несправедливость. Именно Достоевский показал нам духовный мир «маленьких людей», который достаточно богат, хотя и противоречив. Однако результат глубокого творческого переосмысления и перевоплощения (мифологизации) Федором Сологубом сюжета Достоевского дает диаметрально противоположную трактовку темы убийства и преступления, проблемы добра и зла.

Очень важно то, что в «Мелком бесе», как и в «Тяжелых снах», убийство оказывается преступлением без наказания. Нет раскаяния, нет чувства вины. За преступление декадентский антигерой Передонов не раскаивается. Однако эта безнаказанность и почти сумасшествие в «Мелком бесе» раскрывается на метатекстовом уровне.

У Серебряного века были свои «маленькие люди» во главе с господином Передоновым.

Ф. Сологуб в предложенном сюжете частично сохранил литературную традицию в изображении «маленького человека», но в каких-то аспектах даже усложнил ее. Он создал такой художественный образ, который повлиял на восприятие всего этого типажа негативно.

Примечание

1. В 1890-е - начале 1900-х годов были написаны два романа - «Тяжелые сны» (1895), одно из самых ранних повествовательных произведений русского модернизма, и «Мелкий бес» (1905), имевший революционное значение по отношению к традиции русской прозы. Оба романа Ф. Сологуб писал практически одновременно на однородном материале. Ранняя редакция «Тяжелых снов», напечатанная в «Северном вестнике» (1895), создавалась в 1893-1895 годах. Работа над «Мелким бесом», задуманным еще в Великих Луках (1885-1889) и завершенным в 1902 году, протекала преимущественно во второй половине 1890-х годов. Как и «Тяжелые сны», «Мелкий бес» относится к ранней прозе писателя, различия в проблематике и поэтике романов свидетельствуют, главным образом, о разных этапах освоения автором литературного мастерства. Качественные изменения в художественной манере и литературной позиции Ф. Сологуба проявились позднее, в рассказах сборника «Истлевающие личины» (1907) и первой части романа «Творимая легенда» («Капли крови», 1907).

2. В виду имеется, составленная Ф. Сологубом, по-видимому, незадолго до смерти, «Канва к биографии», которая представляет собой план-конспект более полного жизнеописания, над которым он предполагал работать или же, напротив, которое успел уничтожить. Отдельные фрагменты «Канвы к биографии» могут быть восприняты в качестве краткого наброска к роману «Тяжелые сны».

3. Из воспоминаний И. И. Попова явствует, что необыкновенная скрытность («игра в прятки») была свойственна Ф. Сологубу и в ранние годы; характеризуя его творчество, мемуарист, в частности, отмечал: «*Основы сладостной, а по-моему, трагической, подчас извращенной*

легенды нужно искать не в условиях общественной жизни 60-50 лет тому назад, а в характере Тетерникова и в условиях его личной жизни, домашнего интимного окружения, о чем мы ничего не знаем и о чем сам Тетерников никогда не рассказывал, даже тогда, когда мы в упор ставили ему вопросы. Никто из его товарищей-школьников, а позднее юношей у него не бывал, и мы даже не знали, живы ли у Феди мать, отец, кто они? Он о семье никогда не говорил». (Попов И. Минувшее и пережитое. Воспоминания за 50 лет. Пб.: Колос, 1924).

4. «Недотыкомка – то же, что недорука – обидчивый, чрезмерно щепетильный человек, не терпящий шуток по отношению к себе, недотрога».

5. В 1899 году Ф.Сологуб публикует стихотворение, в котором и появилось серое назойливое существо, названное «недотыкомкой»:

Недотыкомка серая

Предо мною все вьется да вертится...

Истомила коварной улыбкою,

Истомила присядкою зыбкую. ...

6. «Да и что такое вечное искусство? Где его незыблемые каноны? - писал Сологуб в июле 1915 года А. А. Измайлову. — Я не знаю, принадлежит ли «Мелкий бес» к области вечного искусства, но я хорошо знаю, что за этот роман меня третировали, как каналью, и что этим романом я навлек на себя ненависть и презрение. Всякий считает себя в праве отождествлять меня лично с тою частью Передонова, ходячее имя которой подлец. Нет такой критической статьи о «Мелком бесе», в которой не говорилось бы преимущественно об отрицательных сторонах романа. Этот роман, мало изученный критикой и мало читаемый публикой, доставил мне только удовольствие слышать, что кроме него я ничего путного не сделал» (Федор Сологуб и Ан. Н. Чеботаревская. Переписка с А. А. Измайловым / Публ. М. М. Павловой // Еже-

годник Рукописного отдела Пушкинского Дома на 1995 год. СПб., 1999. С.259).

7. «А между тем я написал «Мелкого беса» и много других романов», — не без гордости заявлял писатель в 1926 году в разговоре с М. В. Борисоглебским . Е. Я. Данько он говорил, что «его, Сологуба, будут читать еще через 100 лет, что Сологуб вечен», подразумевая, в первую очередь, роман о Передонове.

Литература

1. Блок А. (1962): Творчество Федора Сологуба. // Собрание сочинений в 8-ми томах, т.5. М.– Л. 254
2. Достоевский Ф. (1990): Собрание сочинений в 10-ми томах. Т.7. М.
3. Ерофеев В. (1990): В лабиринте проклятых вопросов. М. «Советский писатель»
4. Ерофеев В. (1989): Тревожные уроки «Мелкого беса» // Ф.Сологуб. «Мелкий бес». Роман. Рассказы. М. «Правда»
5. Жиркова И. (1988): Рассказы Ф. Сологуба 1890-1900-х годов // Из истории русской литературы конца XIX-начала XX века. М.
6. Иванов-Разумник Р. (1910): О смысле жизни. Ф. Сологуб, Л. Андреев, Л. Шестов. СПб
7. Келдыш В. (1990): О «Мелком бесе» // Сологуб Ф. Мелкий бес. Томск
8. Книга о русских поэтах последнего десятилетия. (1909): / Под ред. М. Гофмана. СПб. М.
9. Кранихфельд Вл. (1909): Литературные отклики. Новые личины Передонова // «Современный мир». № 1
10. Литературный календарь-альманах (1908): / Сост. Оскар Норвежский. СПб
11. Медведев П. Записи бесед с Федором Сологубом (1925-1926): Частное собрание

12. О Федоре Сологубе. Критика. Статьи и заметки. (1911): СПб
13. Павлова М. (1990): Между светом и тенью // Ф. Сологуб. Тяжёлые сны. Л.
14. Пильский П. (1910): Критические статьи. СПб. Прогресс
15. Сологуб Ф. (1990): Мелкий бес. Томск
16. Якубович И. (1994): Романы Ф. Сологуба и творчество Достоевского // Достоевский: Материалы и исследования. СПб

Artistic World of Ph. Sologub in Novel „Little Devil“

Tabatadze Khatuna
Georgian Technical University
Department of Foreign languages and communication
Kostava 77, 0175, Tbilisi, Georgia
Tel.: 93 540 957
 E-mail: tabatadze08@rambler.ru

Abstract

In given article we discuss the product of rather known writer of «silver century» Theodore Sologub. The author is one of large writers of the end XIX - the beginnings of XX century. His career is long.

In Sologub's novel « the Petty Devil» has appeared and became popular on a of centuries. Partly it on its structure, on author's thinking - belongs to the classical realistic novel of XIX century, but, at the same time, already symbolical.

Symbol of «Peredonovchina», symbol of the disgusting beginning, symbol of absurdity, the chaotic nature of the world - corresponds to the nature of a «true» symbol.

Keywords:

a silver century, symbolism, „a little man“

თ. სოლოგუბის რომანის მხატვრული სამყარო „წვრილფეხა ეშმაკი“

ხათუნა ტაბატაძე
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტი
კოსტავას 77, 0175, თბილისი, საქართველო
ტელ.: 93 540 957
 E-mail: tabatadze08@rambler.ru

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ცნობილი, „ვერცხლის საუკუნის“ მწერლის – თეოდორ სოლოგუბის ნაწარმოები. ავტორი XIX ს-ის მიწურულისა და XX ს-ის დასაწყისის ერთ-ერთი დიდი ლიტერატორი გახლავთ, მისი შემოქმედებითი გზა ხანგრძლივია.

სოლოგუბის რომანი „პატარა ეშმაკი“ ამ ორი საუკუნის მიჯნაზე გაჩნდა და პოპულარობაც მაშინვე მოიხვეჭა. ნაწილობრივ ეს რომანი, ავტორის გააზრებით, XIX ს-ის კლასიკურ რეალისტურ რომანს მიეკუთვნება, თუმცა, ამავდროულად, იგი სიმბოლისტურიცაა.

სიმბოლო „პერედონოვშინა“ შემდგომში ნადირალური საწყისისა და ქაოტური სამყაროს აბსურდის სიმბოლოდ იქცა.

საკვანძო სიტყვები:

ვერცხლის საუკუნე, სიმბოლიზმი, „პატარა კაცი“.

ინტერაქციის როლი კომუნიკაციის პროცესში

გვანცა ჭანტურია
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი,
საქართველო
ტელ.: 899 631 526
E-mail: gvanca.chanturia@tsu.ge

რეზიუმე

მოლაპარაკე პირისა და მსმენელის ურთიერთობა საკომუნიკაციო სიტუაციაში თავისთავად გულისხმობს ურთიერთობის პარტნიორთა ორმხრივ ზეგავლენას. ასეთ მიმართებას კი ინტერაქცია ეწოდება. როცა მოლაპარაკე პირი აზრს გამოთქვამს, მას მნიშვნელობა კი არ აინტერესებს, არამედ თვით მსმენელის მიერ მისი ინტერპრეტაცია. მსმენელის მიზანია იპოვოს, აღმოაჩინოს ის შინაარსი, რომლის გადაცემა განიზრახა მოლაპარაკე პირმა. დიდ როლს თამაშობს ინტერაქციისას ინტუიციური ცოდნა და მოლაპარაკისა და მსმენელის შემეცნებითი ეფექტები – კოგნიტიური ინტერპრეტაციები.

საკვანძო სიტყვები:

ინტერაქცია, კომუნიკაცია, დისკურსი, საუბარი, სოციოლინგვისტიკა.

შესავალი

სტატიაში განხილულია ინტერაქცია და მისი როლი საკომუნიკაციო სიტუაციაში. მოლაპარაკე პირისა და მსმენელის ურთიერთობა საკომუნიკაციო სიტუაციაში თავისთავად გულისხმობს ურთიერთობის პარტნიორთა ორმხრივ ზეგავლენას. ასეთ მიმართებას კი ინტერაქცია ეწოდება.

დაახლოებით 1950 წელს ჩიკაგოს სკოლამ განავითარა ახალი მიმდინარეობა, რომელიც წარმოდგენილია ძირითადად პარკის, მიდის და ღიუის მოსწავლით – (ფსიქოსოციოლოგი) კ. ბლუმერით (გრაფიცი 1996:485). სწორედ მან შექმნა ტერმინი “ინტერაქციონიზმი“. ამ მხრივ მნიშვნელოვანი და საინტერესოა აგრეთვე ე. გოფმანის [გრაფიცი 1996:486; სმეზლერი 1988:56] მიერ ჩატარებული სამუშაო. ეს უკანასკნელი თვლის, რომ ინტერაქციები არის სისტემები დამოუკიდებელი იმ ინდივიდთაგან, რომლებიც მათ ქმნიან.

ძირითადი ნაწილი

ჰერბერტ ბლუმერის სიმბოლური ინტერაქციონიზმის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ ადამიანთა შორის ურთიერთქმედება წარმოადგენს განუწყვეტელ დიალოგს, რომლის დროსაც ისინი აკვირდებიან, იაზრებენ ერთმანეთის განზრახვებს და მათზე რეაგირებენ [გრაფიცი. 1996:113]; ჩვენს საზოგადოებაში სიტყვები ყველაზე მნიშვნელოვანი სიმბოლოებია; მათი მეშვეობით ჩვენ მნიშვნელობას ვანიჭებთ საგნებს, რომლებიც წინააღმდეგ შემთხვევაში აზრს მოკლებული იქნებოდნენ. ამით ჩვენ შეგვიძლია სხვა ხალხთან ურთიერთობა. მაგალითად, როცა მოდიან სტუმრები, ჩვენ მათ დაჯდომას ვთავაზობთ; ისინი უნდა დასხდნენ სკამზე ან დივანზე; თუკი ისინი დასხდებიან ტელევიზორზე, კომუნიკაცია არ შედგება. ეს ნიშნავს იმას, რომ სიტყვა “დაჯდომა“ არასწორად გაიგეს. ის ფაქტი, რომ ადამიანები ერთნაირად სწავლობენ სიმბოლოთა ინტერპრეტაციას, აადვილებს

ურთიერთობას. უკერპენი [ოშლენი. 1988:36] თვლის, რომ ინტერაქციაში გულისხმობენ ორმხრივ ზეგავლენას, რომელსაც პარტნიორები ახორციელებენ ერთმანეთზე, როცა ისინი ერთად იმყოფებიან. ამგვარი კომუნიკაციის მაგალითებია ტელეფონით საუბარი (ინტერპერსონალური კომუნიკაცია), ტელეკონფერენცია, ვიდეოკონფერენცია (ჯგუფური კომუნიკაცია), ინტერნეტის მეშვეობით და მედია საშუალებებით (მასობრივი კომუნიკაცია).

ცხადია, რომ ყოველი საუბარი წარმოადგენს ინტერაქციას ზემოთ მოყვანილი მნიშვნელობით, მაგრამ ქცევები არის ვერბალური.

ინტერაქცია წარმოადგენს ორმხრივ მოლოდინს. ამ დროს სუბიექტები რთულ თამაშს აწარმოებენ, სადაც სოციალური რეალობა წარმოგვიდგება ურთიერთგაგების სახით. ინტერაქცია აღარ გამომდინარეობს კონტაქტიდან, არამედ გულისხმობს ურთიერთგაგებას [კაიხერი. 1988:137]. როცა მოლაპარაკე პირი აზრს გამოთქვამს, მას მნიშვნელობა კი არ აინტერესებს, არამედ თვით მსმენელის მიერ მისი ინტერპრეტაცია. მიმღები აკეთებს დასკვნებს მოლაპარაკის ქმედებასთან დაკავშირებით აზრის მიხედვით, თუ როგორ წარმოადგენს მოლაპარაკე საქმეთა ვითარებას, სურვილებს, ემოციებს, რწმენას და ა.შ. მოლაპარაკე პირი წინ უსწრებს ინტერპრეტაციებს: როცა იგი ირჩევს ფორმულირებებს, იგი ორიენტირებული უნდა იყოს მიმღების ინტერპრეტაციის უნარზე და იმაზე, რაც ღირებულია მიმღებისათვის. იგი მიაღწევს იმას, რომ მას გაუგებენ, თუკი მან მიმღებს საშუალება მისცა, გამოეტანა ის დასკვნები, რომლებიც მას სურდა. მეტყველების აქტი, ამრიგად, ხორციელდება საჭიროა დასკვნის მეშვეობით, რათა მოლაპარაკე პირის დახმარებით გადავიდეთ ერთი ფრაზიდან, რო-

მელიც გარკვეული ილოკუციური აქტის ექსპლიციტურ შესრულებას მიუთითებს, ამ აქტის ეფექტურ შესრულებაზე. თუკი ვამბობ – “მე თქვენ გიბრძანებთ, გახვიდეთ” – არავითარი ეჭვი არ არის, რომ ჩემი გამონათქვამი მიუთითებს იმას, რომ მე გიბრძანებთ; ცხადია, როცა წარმოვთქვამთ ფრაზას, რომელიც მიუთითებს, რომ მე ვბრძანებ, მე მართლა ვბრძანებ. შესაძლებელია, ეს იყოს მცდარი. იმისათვის, რომ მე მართლა გავცე ბრძანება, საჭიროა, რომ მე სერიოზულად აღმიქვან მსმენელის მხრიდან. ითვლება, რომ მე პატივს ვცემ სიზუსტის პრინციპს, რომლის მიხედვითაც, თუკი გამოთქვამენ ფრაზას, რომელსაც გააჩნია ილოკუციური პოტენციალი, ცდილობენ, შეასრულონ ამ პოტენციალიდან გამომდინარე აქტი.

ადამიანთა შორის ინტერაქციისას საქმე ეხება ინტერაქტანტთა შორის ურთიერთგაგებას.

მაგალითად, შეიძლება ავიღოთ ტერორისტული ინტერაქცია, რადგან ტერორიზმი თავისთავად მიგვაჩნია ინტერაქციად. როგორც საომარი ურთიერთობა, იგი განარჩევს მტერსა და მეგობარს და სამყაროს ჰყოფს ბანაკებად. ამგვარი კომუნიკაცია მდგომარეობს იმაში, რომ გააკეთოს და თქვას, რათა ათქმევინოს და გააკეთებინოს. ტერორიზმის გამოხატულება ქცევებსა და სიტყვებში (უფრო ხშირად თავდასხმებში) იწვევს რეაქციებისა და კონტრეაქციების გრძელ სერიას, რომლებიც პოზიტიურია (მასების გაერთიანება) და ნეგატიური (უარყოფითი რეაქცია).

როცა ერთ-ერთი მოლაპარაკე პირი წარმოთქვამს ფრაზას, მას (გამონათქვამს) განიხილავს მსმენელი: ეს განხილვა ხორციელდება მხოლოდ მსმენელის მიერ. მისი მიზანია იპოვოს, აღმოაჩინოს, გამოააშკაროს ის შინაარსი, რომლის

გადაცემა განიზრახა მოლაპარაკე პირმა. კომუნიკაციის კოდური (**codiques**) და დასკვნისეული (**inferentiels**) მოდელები ითვალისწინებენ მსმენელის მიერ გამოყენებულ ფორმას. საქმე ეხება დეკოდირებასა თუ დასკვნით სამუშაოს. განხილვა ეფუძნება წარმოთქმულ ფრაზას. ყოველივე ამის მექანიზმი შემდეგია:

1. მოლაპარაკე ფლობს გარკვეულ კომუნიკაციურ განზრახვას;
2. იგი წარმოთქვამს მნიშვნელობის მქონე ფრაზას;
3. მსმენელი აღიქვამს ამ გამონათქვამს და განიხილავს მას;
4. განხილვის შემდეგ იგი პოულობს, ამოიცნობს განზრახულ მნიშვნელობას.

აქ შეიძლება წარმოვადგინოთ შემდეგი სქემა:

განხილვა სწორია, როცა არსებობს გარკვეული კავშირი განზრახულ და აღმოჩენილ მნიშვნელობას შორის. აღსანიშნავია, რომ აქ არ არის ლაპარაკი იმაზე, თუ რას ეხება საქმე: გამონათქვამის სიტყვასიტყვით მნიშვნელობას თუ არა. სამუშაო გარდა კოდური მოდელებისა შეიძლება შეიცავდეს ირიბ აქტებს, საუბრისეულ ჩართვებს, მაგრამ ეს არ არის მნიშვნელოვანი. იმპლიციტურობა აშკარად არსებობს ამ წინასწარი მნიშვნელობის განხილვაში. ამ შემთხვევაში ამბობენ, რომ თანამოსაუბრეები “უგებენ ერთმანეთს“. ყველა კმაყოფილია: მოლაპარაკე პირმა წარმატებით გადასცა მნიშვნელობა, მსმენელმა აღმოაჩინა ის, რაც საჭირო იყო; მათ ერთმანეთს გაუგეს. როგორც არ უნდა იყოს განხილვა, ძირითადად მოლაპარაკის ის განზრახვა, რომელიც მსმენელმა უნდა გაიგოს და მოახდინოს მისი ინტერპრეტაცია – დეკოდირება.

აქ მეტად საინტერესოა ინტერაქციების ვერბალური ასპექტი და მეორე მხრივ,

საუბარში ფრაზის წარმოთქმა (ეს არის ქმედების განხორციელება). ეს ქმედება, რომელსაც უწოდებენ “მეტყველების აქტს“, გამოისახება (p) ფორმით. ილოკუციური ლოგიკა, მეტყველების აქტთა თეორიის აქსიომატიზაცია გვთავაზობს პირობათა ერთობლიობას მეტყველების აქტის წარმატებული განხორციელებისათვის. ამ პირობებს “წარმატების პირობები“ ეწოდება. როცა მოლაპარაკე პირი ახორციელებს პირობას, იგი ამას წარმატებით აკეთებს, თუკი იგი ასრულებს პირობათა გარკვეულ რიცხვს, (როგორცაა: ნამდვილი, ჭეშმარიტი გახადო პროპოზიციური შინაარსი, იყო გულწრფელი, აზრიანი გახადო შეპირება, რომელიც მომავალში გამოთქმის მომენტთან იქნება მიმართებაში). იმ ფაქტს, რომ ის შეასრულებს ამ შეპირებას, საერთო არაფერი აქვს ამ პირობებთან. სავსებით შესაძლებელია, შეპირდე – “მე გპირდები სამუშაო დროზე შევასრულო, ზუსტად 2 საათზე“ – და არ შეასრულო შეპირება; „დაკმაყოფილების პირობები“ აკონტროლებენ იმას, რომ პირობა იქნას შესრულებული. ამბობენ, რომ პირობა შესრულებულია, თუკი მოლაპარაკე პირი პროპოზიციურ შინაარსს ჭეშმარტს გახდის (ის არ იქნება შესრულებული, თუკი იგი სამუშაოს შეასრულებს უფრო გვიან). დაკმაყოფილების პირობები საშუალებას იძლევიან განხორციელდეს მეტყველების აქტის პერლოკუციური სემანტიკა (რომელიც გამომდინარეობს ყველანაირი მეტყველების აქტის ამორი სემანტიკური ღირებულების – წარმატებისა და დაკმაყოფილების – ერთიანობიდან). თუმცა ეს არასაკმარისია, რათა ანგარიში გაუწიოს საუბრისეულ გადაბმას (**enchaînement conversationnel**). მართლაც, მას გააჩნია ზუსტი სემანტიკა, ინარჩუნებს სტატიკურობას და ილოკუციური ლოგიკის მსგავსად მონოლოგურია.

დასკვნა

ამრიგად, ინტერაქცია აღნიშნავს აქტთა თანმიმდევრულ ეპიზოდს და მსმენელის მიერ იმ აქტის შეცნობას, რომელსაც ასრულებს მოლაპარაკე პირი. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია ინტერაქციების ვერბალური ასპექტი და საუბარში გამონათქვამის წარმოქმნა. ინტერაქციისას მთავარია მოლაპარაკის ის განზრახვა, რომელიც მსმენელმა უნდა დაინახოს გამონათქვამში და მოახდინოს მისი ინტერპრეტაცია – დეკოდირება. დიდ როლს თამაშობს ინტერაქციისას ინტუიციური ცოდნა და მოლაპარაკისა და მსმენელის შემეცნებითი ეფექტები – კოგნიტიურ ინტერპრეტაციები. აღსანიშნავია აგრეთვე ილოკუციური ლოგიკა და წარმატების პირობები, როცა მოლაპარაკე პირი ახორციელებს მეტყველების აქტს, რომელიც წარმატებულია, თუკი დანაპირები შესრულდება. დაკმაყოფილების პირობები აკონტროლებენ იმას, რომ პირობა იქნას შესრულებული. ცენტრალური მნიშვნელობა ენიჭება ანალიზის დროს საუბრის არქიტექტურას და თანამოსაუბრეთა შორის სოციალურ და კოგნიტიურ ურთიერთობებს.

ლიტერატურა

1. Balle F. (1999): „Médias et sociétés“. E.S.A. Montchrestein. pp. 43-59
2. Brassac C. (2001): „L'interaction communicative entre intersubjectivité et interagentivité” in Langages. Paris. Larousse/VUEF. pp.39-55
3. Grawitz M. (1996): „Méthodes des sciences sociales”. Paris. éd. Dalloz
4. Kayser H. (1988): „Quelques aspects de la compréhension et de la production du langage dans l'interaction verbale: **approche cognitive et appro-**

che conversationnelle”, in „Echanges sur la conversation”. Paris. éd. du CNRS. pp.135-143

5. Kerbrat-Orecchioni C. Traverso V. (2004): „Types d'interactions et genres de l'oral”, in Langages. Paris. Larousse. pp.41-51
6. Макаров М. (2003): „Основы теории дискурса“. Гнозис. Москва. „Наука“
7. Auchlin A. (1988): „Dialogue et stratégies: propositions pour une analyse dynamique de la conversation”, in „Echanges sur la conversation”. Paris. éd. Du CNRS. pp.33-37
8. Слезлер Н. (1988): „Социология“. М. Феникс
9. Trognon A. (1988): „Comment représenter l'interaction? In „Echanges sur la conversation”. Paris. éd. du CNRS. pp.19-30
10. Trognon A. Coulon D. (2001): „La modélisation des raisonnements générés dans les interlocutions”, in Langages. Paris. Larousse/VUEF

Interaction Role in Communication Process

Gvantsa Chanturia

Tbilisi state University

Humanitarian Science faculty

Chavchavadze av. №36, 0179, Tbilisi, Georgia

Tel.: 899 631 526

E-mail: gvanca.chanturia@tsu.ge

Abstract

The correlation between the speaker and listener in communicative situation suppose influence on the both side, which are in partnership. This influence we call interaction. The purpose of perceptive instation is receive substance, which includes

message of speaker. The main role in interruptive process plays intuition knowledge and receiving effect in communicative link „speaker-listener“.

Keywords:

Interaction, Communication, Discourse, Conversation, Sociolinguistics.

Роль интеракции в процессе коммуникации

*Чантурия Гванца Владимировна
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 899 631 526
E-mail: gvanca.chanturia@tsu.ge*

Резюме

Взаимоотношения между говорящим и воспринимающим в коммуникативной ситуации предполагают влияние обеих сторон, вступающих в партнерские взаимоотношения. Такое взаимодействие именуется интеракцией. Целью воспринимающей инстанции является восприятие содержания, которое содержится в сообщении говорящего. Большую роль в процессе интеракции играет интуитивное знание и эффекты восприятия в коммуникативной цепи „говорящий-воспринимающий“ – когнитивные интерпретации.

Ключевые слова:

Интеракция, коммуникация, дискурс, разговор, социолингвистика.

უპირობის ფენომენი ენაში

ქეთევან ჯაში

ი.ჭავჭავაძის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
უცხო ენათა ფილოლოგიის ფაკულტეტი
ქაქუცა ხოლოყაშვილის გამზ. 3/5, 0162,
თბილისი, საქართველო
ტელ. : 899 508 337
E-mail : kdjachy@yahoo.com

რეზიუმე

უპირობის კატეგორია მჭიდროდ არის დაკავშირებული ზმნის პირის კატეგორიასთან. პირიანობისა და უპირობის მოვლენები ურთიერთსაწინააღმდეგო და ამავე დროს თანაფარდი კატეგორიებიცაა. პირიანი ფორმის მნიშვნელობები ასახავენ აღნიშნული მოქმედების მიმართებას გრამატიკულ სუბიექტთან, უპირო კი ასეთი მიმართებისა არ არსებობს აღნიშნულ მოქმედებასთან. სხვა ენებისაგან განსხვავებით წინადადების უპირო გაფორმება ხელსაყრელია გერმანული ენისათვის: წინადადებას აქვს აზრი სრულფასოვანი ქვემდებარის გარეშეც, დომინირებულ წევრს წარმოადგენს შემასმენელი (ხანდახან წინადადების სხვა მეორეხარისხოვან წევრებთან ერთად), ყურადღება კონცენტრირებულია უაგენსო მოქმედებაზე, რაც ქმნის მეტყველების ხატოვანებას და წარმოადგენს ეფექტურ სტილისტურ საშუალებას გერმანულ ენაში.

საკვანძო სიტყვები:

პერსონალობა, სემანტიკური და ფორმალური უპირობა, მყარი იმპერსონალიები, ნულოვანი ვალენტობა, ოკაზიონალური უპირობა, დეპერსონიფიკაცია.

შესავალი

ზმნის პირის კატეგორიასთან მჭიდროდაა დაკავშირებული უპირობის კატეგორია. პირიანობისა და უპირობის მოვლენები ურთიერთსაწინააღმდეგო და ამავე დროს თანაფარდი კატეგორიებია. უპირობის გრამატიკული კატეგორია ჩვეულებრივ განიხილება როგორც პირის კატეგორიის ოპოზიცია. იგი წარმოადგენს “პერსონალობის” ერთ-ერთ სახესხვაობას [ბონდარკო, 1971:12].

უპირობის მოვლენა დიდი ხანია უკვე მრავალი ენათმეცნიერის, ლოგიკოსის, ფილოსოფოსისა და ფსიქოლოგის კვლევის საგანს წარმოადგენს და დღესაც არ კარგავს თავის აქტუალობას.

უპირო მნიშვნელობა თავის გამოსატყულებას პოვებს უპირო კონსტრუქციებში. უპიროდ კი მიიჩნევენ ისეთ კონსტრუქციებს, რომელთა პრედიკატიც იხმარება მსოფლიოთი რიცხვის მე-3 პირის ფორმით და არ გააჩნია სუბიექტი.

თუკი პირიანი ფორმა მიუთითებს, რომ მოქმედების სუბიექტი არის ერთ-ერთი პირი (პირველი, მეორე ან მესამე), ანდა პირთა განუსაზღვრელი რაოდენობა, ე. ი. გულისხმობს გარკვეული სუბიექტის არსებობას, უპირო ფორმა, მისგან განსხვავებით, მიუთითებს, რომ პირი, სუბიექტი საერთოდ არ არის, ის რედუცირებულია. პირიან ზმნაში მოცემულია ან მოქმედება ან მდგომარეობა, უპიროში კი ზმნაშივეა მოცემული მოქმედებაც და მოქმედიც.

ძირითადი ნაწილი

განასხვავებენ უპირობას მორფოლოგიურ და სინტაქსურ დონეზე. ეს უკა-

ნასკნელი უფრო პროდუქტიულია, რადგან უპირო მნიშვნელობის გადმოსაცემად იყენებენ პირიან ზმნებსაც (ზოგჯერ მათი ძირითადი ლექსიკური მნიშვნელობის ცვლილების ხარჯზე). მორფოლოგიურ უპირობაში იგულისხმება აგენსის უკუგდების ფორმალური მაჩვენებლის არსებობა ზმნისიტყვის მორფოლოგიური ერთეულის ფარგლებში. მორფოლოგიურ დონეზე პირის გრამატიკული კატეგორია ნეიტრალიზებულია უპირო ზმნებთან, რადგან მხოლოდითი რიცხვის მე-3 პირს არ გააჩნია ოპოზიციის წევრები, რის გამოც აღნიშნული ფორმა კარგავს თავის მნიშვნელობას და წარმოგვიდგება წმინდა სტრუქტურულ მოვლენად. ზმნის უპირობა კი უშუალოდ არის დაკავშირებული მის გამოყენებასთან, მეტყველებაში აქტუალიზაციასთან. იგი ვლინდება უფრო მსხვილ ენობრივ სამეტყველო ერთეულთა სისტემაში, როგორცაა კონსტრუქცია-წინადადებები, რომლებიც უკვე სცილდებიან მორფოლოგიის ფარგლებს და განიხილებიან სინტაქსურ დონეზე, სადაც უკავშირდებიან უსუბიექტო წინადადების ცნებას. უპირო წინადადების ცენტრალურ მათარგანიზებულ ღერძს წარმოადგენს შემასმენელი, რომელთანაც კავშირშია წინადადების სხვადასხვა მეორეხარისხოვანი წევრები.

ს. კაცნელსონი თანმიმდევრულად გამოყოფს უპირობის ორ ტიპს: სემანტიკურსა და ფორმალურს. სემანტიკური უპირობა განპირობებულია ზმნასთან პირიანი ფორმების არსებობის შეუძლებლობით, მაგალითად: ქართულში – „წვიმს“, გერმანულში – „es regent“. ასეთ წინადადებებს სუბიექტი მართლაც აკლია, რამდენადაც მათში არა გვაქვს არსებითი სახელი, რომელსაც შეეძლო შეესრულებინა სუბიექტის ფუნქცია. ამიტომ სემანტიკურად უპირო წინადადებებს “მყარ იმპერსონალიებს” უწოდებენ.

ფორმალური უპირობა კი განპირობებულია სრული პარადიგმის მქონე ზმნების უპირო ხმარებით, მაგ. „ihn friert“ – “მას (სივრილზე) აციებს“. ფორმალურ უპირო წინადადებებში გვაქვს პირის ნაცვალსახელები ირიბ ბრუნვაში.

სემანტიკურად უპირო წინადადებები აღნიშნავენ ერთიან მოვლენებს ან სიტუაციებს და შეიძლება იყვნენ როგორც ორწევრიანი, ისე ერთწევრიანი, მაგ.: es regent – “წვიმს“. გერმანულ ენაში ანალოგიური სემანტიკის მქონე უპირო წინადადებები ყოველთვის ორწევრიანია, ფორმალურ ელემენტად გვევლინება არა ზმნა, არამედ ქვემდებარე „es“: es donnert, es blitzt, es schneit და ა.შ.

სემანტიკურად უპირო წინადადებებს ხშირად ადარებენ და შეჰყავთ ნომინაციური წინადადების მოდელში, მაგ.: „Stille“ – “სიჩუმე“. აქ ცენტრალური სიტყვის სინტაქსურ მნიშვნელობას მიიჩნევენ უპირო წინადადების – „es ist still“ – „სიჩუმეა“ – შემასმენლის მნიშვნელობის ანალოგიურად, ამიტომ უპირო წინადადებები შეიძლება დუბლირებულ იქნან შესაბამის ნომინაციურ სტრუქტურებში.

როგორც აღნიშნავს ს. კაცნელსონი, ნულოვანი ვალენტობის მქონე ენობრივი პრედიკატები ასახელებენ მოვლენებს დაუნაწევრებლად. ასეთი სახელდებითი პროპოზიციები შეიძლება თავისი ენობრივი ფორმით იყოს ზმნური, მაგ.: „es dämmert“ – “ბინდდება“, ან ზმნიზედური: „es ist dämmerig“ – “ბინდია, ბინდი დგას“, ან სახელადი: „Dämmerung“ – “ბინდი“. ყოველ ასეთ შემთხვევაში ენობრივი ფორმის მიღმა იმალება გლობალური პროპოზიცია, რომელიც არ ანაწევრებს მოვლენას [კაცნელსონი, 1982:107].

ფორმალურად უპირო წინადადებები აღნიშნავენ ადამიანის სულიერ ან ფიზიკურ მდგომარეობას, მაგ.: „es ist mir angst (mir ist

angst), es dürstet mich (mich dürstet)“ – “მეშინია“, “მწყურია“ და ა.შ. გერმანულ ენაში ისინი ხშირად პირიანი სტრუქტურების თანაფარდლი არიან: „Ich habe Angst. Ich habe Durst“. აქ შეიძლება ვილაპარაკოთ გაუპიროვნების თავისებური ტრანსფორმაციის შესახებ, რომელიც დაკავშირებულია მნიშვნელობის განსაზღვრული ელფერის გადმოცემასთან. ეს იმას ნიშნავს, რომ უპირო წინადადებაში ბრუნვის პოზიციური ნიშნადობის ძვრა იწვევს შესამჩნევ ძვრას ზმნის სემანტიკურ შინაარსშიც. “უპირო კონსტრუქცია გამოხატავს სპონტანურ მოქმედებას, რომელიც ადამიანის ნება-სურვილის გარეშე ხდება, ხოლო პირიანი კონსტრუქციაში ხაზგასმულია განცდილი შეგრძნების მუდმივობა და მისი ინტენსივობა“ [შენდელსი, 1959:114].

როგორც გერმანულ, ისე ქართულ ენებში უპირო წინადადების სამი ძირითადი სემანტიკური ჯგუფი გამოიყოფა: 1. ბუნების მოვლენების აღმნიშვნელი უპირო წინადადებები (მყარი იმპერსონალიები): es schneit, es regnet, es donnert, es blitzt – “თოვს“, “წვიმს“, “ქუხს“, “ელავს“ და ა.შ.; „es ist warm, es wird warm“ – “თბილა“, “დათბება“ და ა.შ. 2. ადამიანის ორგანიზმში მიმდინარე ფიზიოლოგიური პროცესების გამომხატველი უპირო წინადადებები: „es friert mich, es hungert mich, es fröstelt mich“ – “მცივა“, “მშია“, “მათროლავს“, 3. ადამიანის უნებლიე მისწრაფებანი: „es weint (in mir)“, „es lacht (in mir)“ – “მეტირება“, “მეცინება“ და ა.შ. გარესამყაროს აღქმით გამოწვეული შთაბეჭდილებებისა და ცოცხალ ბუნებაში მიმდინარე ცვლილებების გამოხატვა ქართულში არ ხდება უპირო ზმნებით. აქ მიმართავენ განუსაზღვრელ პირიან ზმნას ან ნაცვალსახელებს “ვიღაც“, “რადაც“, “ყველაფერი“, მაგ.: „es klopft“ – “ვიღაც, რადაც აკაკუნებს, აკაკუნებენ“, „Es zieht mich (nach)“ – “სული(გული) მეწევა, მიხმობს

(ვინმესკენ, რაიმესაკენ)“, „es grünt, es blüht“ – “ყველაფერი ყვავის“.

რაც შეეხება უპირო წინადადების სტრუქტურას, გერმანულში ორი ძირითადი ჯგუფი შეინიშნება: ზმნური და სახელად-შემასმენლიანი (პრედიკატივად გამოდის არსებითი ან ზედსართავი სახელი: „es regnet, es ist warm, es ist Tag“.

თანამედროვე ქართულში პირნაკლ კონსტრუქციებში მხოლოდ ზმნური შემასმენელია, თუმცა რამდენიმე ზმნას ისტორიულად შედგენილი შემასმენელი შეესაბამებოდა, მაგ. ცივა – ცივ(არს), ცხელა ცხელ(არს). უპირო, ანუ პირნაკლი ზმნები შეიძლება იყოს ერთ, ორ ან სამპირიანი, რომელთაც დაკარგული აქვთ სუბიექტური ან ობიექტური პირის გაგება.

გერმანიკულ ენებში, კერძოდ გერმანულში, დამკვიდრდა ისეთი უპირო ზმნები, რომლებიც აღნიშნავენ ბუნების მოვლენებს ან ადამიანის მდგომარეობას, რომელიც არაა დამოკიდებული მის ნება-სურვილზე. სხვა გერმანიკული ენებისაგან განსხვავებით (მაგ. ისლანდიურისაგან) პრაქტიკულად არა გვაქვს გერმანულში ისეთი უპირო ზმნები, რომლებიც აღნიშნავენ ადამიანის აქტიურ მოქმედებას ან საზოგადოებრივი ცხოვრების მოვლენებს. ზოგ გერმანიკულ ენაში (მაგ. ინგლისურში) გვაქვს ბუნების მოვლენების აღმნიშვნელი უპირო ზმნები, მაგრამ არა გვაქვს ადამიანის მდგომარეობის გამომხატველი უპირო კონსტრუქციები, რითიც ასე მდიდარია გერმანული ენა. გერმანულ ენაში აღნიშნულ კონსტრუქციებში პირიანი ზმნები უფრო მეტი გამოიყენება, ვიდრე უპირო. მაგალითად, ადამიანის ფიზიკური მდგომარეობის აღსანიშნავად ხშირად გამოიყენება ისეთი უპირო კონსტრუქციები, რომელთა აზრობრივ ბირთვს პირიანი ზმნები შეადგენენ: „würgen, reißen : es würgt mi rim Halse“ – “ყელში მი-

ჭერს“, „es reißt mir (mich) in allen Gliedern“ –“(ტანში) მამტრევს“ და ა.შ. მოცემული კონსტრუქციების ობლიგატორულ წევრს წარმოადგენს ობიექტი (პირდაპირი ან ირიბი). ადამიანის ფსიქიკური მდგომარეობის გამოსახატავად გვაქვს ისეთი პირიანი ზმნები, რომლებიც უპირო კონსტრუქციებში გამოხატავენ სხვადასხვა ფსიქიკურ პროცესებს; მათ პირიან კონსტრუქციებში თავისი ლექსიკური მნიშვნელობით არაფერი აქვთ საერთო ადამიანის სულიერ განცდებთან, მაგ.: *treiben, ziehen, locken, Sie treiben Steine(Ziegel)*. „Es treibt ihn in die Heimat“ –“ისინი ზიდავენ ქეებს (აგურებს)“, “მას გული(სული) მიუწევს სამშობლოსკენ“.

გარდა ამისა, გერმანულ ენაში უპირო წინადადებებს უკავშირდება აგრეთვე ე.წ. უპირო პასივი. “პასიური და უპირო კონსტრუქციები ხშირად ერთი და იმავე კომუნიკაციურ-სემანტიკური შინაარსის გამოხატვის პოზიციურ ვარიანტებად გამოდიან. ეს არის აგენსის ან მოქმედების წყაროს უკუგდება ქვემდებარის ცენტრალური პოზიციიდან“ [აღისოვა, 1969:34]. ასეთ შემთხვევებში მოქმედების მაწარმოებელი საგნებით ან უმეტესწილად იგნორირებულია. რამდენადაც პასივი განიხილება როგორც ქვემდებარე-აგენსის რედუქციის საშუალება, ამდენად სემანტიკურ პლანში უპირო პასიური წინადადებები ემთხვევა უპირო კონსტრუქციებს. უპირო პასიურ კონსტრუქციაში ერთმანეთს ეჯახება პასიური ფორმა და აქტიური შინაარსი, პირიანი ზმნა ორიენტირებულია სუბიექტზე, მაგრამ რედუცირებულია წინადადებაში, ამიტომ უპირო პასიური კონსტრუქციები ადვილად განიცდიან ტრანსფორმაციას პირიან კონსტრუქციებად ქვემდებარით *man* : *Es wird hier oft getanzt – Hier tanzt man oft*.

წინადადების უპირო გაფორმებას გარკვეული მიზანი აქვს სინტაქსურ დონეზე:

მან უნდა მოახდინოს ყურადღების კონცენტრირება მოქმედებაზე. სწორედ ეს მიზანი – უდევს საფუძვლად პირიანი ზმნების უპირო კონსტრუქციებში ხმარებას, როცა მოქმედების სუბიექტი ცნობილი არ არის ან, ამა თუ იმ მიზეზით, არ არის დასახელებული: *Die Blume duftet; es duftet im Garten*- “ყვავილი სურნელს აფრქვევს“, “ბაღში სურნელი იფრქვევა“, ან იმ შემთხვევაში, როცა უცნობია აღქმის წყარო, განსაკუთრებით ხშირია ქდერადობისა და ნათების გამომხატველი ზმნების უპირო ხმარება: „*Es flimmt mir vor den Augen*“ –“თვალეებთან მიციმციმებს“, „*Es saust mir in den Ohren*“ –“ყურებში მიბზუის“ და ა.შ. ასეთ ზმნებს ოკაზიონალურ უპირო ზმნებსაც უწოდებენ, რომელთა რიცხვი სულ უფრო მატულობს გერმანულ ენაში.

წინადადების უპირო გაფორმება ხელსაყრელია ენისათვის, რადგანაც, თუ ზოგ შემთხვევაში უპირო კონსტრუქცია ქმნის ქვემდებარის უპირობას, მეორე შემთხვევაში ქვემდებარის რედუქცია დაკავშირებულია კონტექსტთან, როგორც ვ. ვინოგრადოვი აღნიშნავს, “გარკვეული სიტუაცია, წინამდებარე გამონათქვამი უსუბიექტო კონსტრუქციების ხმარების შესაძლებლობას იძლევა, მთავარი აქცენტი კეთდება თვით მოქმედებაზე. წინადადებები, რომლებშიც პირი არ არის მოცემული ან დაფარულია, ხშირად ცვლიან სრულ პირიან წინადადებებს, შეაქვთ რა ფრაზაში მათთვის ნიშანდობლივი აგენსის (მოქმედის) დაჩრდილვის ელფერი“ (ვინოგრადოვი, 1947:368).

დეკერსონიფიკაცია გერმანულში უფრო მეტადაა გავრცელებული და ერთ-ერთ პროდუქტიულ სტილისტურ ხერხად გვევლინება მოქმედების სუბიექტის განზრახ მიჩქმალვის, რაღაც უცნობი, იდუმალი მოქმედი ძალის აღიარების ან მოქმედების

თავისთავად, სტიქიურად წარმოჩენის მიზნით.

დასკვნა

წინადადების უპირო გაფორმება ხელსაყრელია ენისათვის, რადგანაც, თუ ზოგ შემთხვევაში უპირო კონსტრუქცია ქმნის ქვემდებარის უპირობას, მეორე შემთხვევაში ქვემდებარის რედუქცია დაკავშირებულია კონტექსტთან, როგორც ვ. ვინოგრადოვი აღნიშნავს, “ გარკვეული სიტუაცია, წინამდებარე გამონათქვამი უსუბიექტო კონსტრუქციების ხმარების შესაძლებლობას იძლევა, მთავარი აქცენტი კეთდება თვით მოქმედებაზე. წინადადებები, რომლებშიც პირი არ არის მოცემული ან დაფარულია, ხშირად ცვლიან სრულ პირიან წინადადებებს, შეაქვთ რა ფრაზაში მათთვის ნიშანდობლივი აგენსის (მოქმედის) დაჩრდილვის ელფერი” (ვინოგრადოვი, 1947:368).

დეპერსონიფიკაცია გერმანულში უფრო მეტადაა გავრცელებული და ერთ-ერთ პროდუქტიულ სტილისტურ ხერხად გვევლინება მოქმედების სუბიექტის განზრახ მიჩქმალვის, რაღაც უცნობი, იდუმალი მოქმედი ძალის აღიარების ან მოქმედების თავისთავად, სტიქიურად წარმოჩენის მიზნით.

ლიტერატურა

1. Алисова Тамара (1969): Семантическо-коммуникативный субстрат безличного предложения, в кн.: Инвариантные синтаксические значения и структура предложения. Москва. изд-во «Просвещение»

2. Бондарко Александр (1971): Грамматическая категория и контекст. Ленинград. изд-во «Наука»

3. Виноградов Владимир (1947): Русский язык (Грамматическое учение о слове). Москва. изд-во «Высшая школа»

4. Кацнельсон Сергей (1982): Категория субъекта и объекта и теория валентности (на материале немецкого языка). в кн.: Категория субъекта и объекта в языках различных типов. Ленинград. изд-во «Наука»

5. Шендельс Евгения (1959): Грамматика немецкого языка. Москва. изд-во «Просвещение»

Феномен безличности в языке

Джаши Марина Николаевна

*Государственный Университет И. Чавчавадзе
Факультет филологии иностранных языков
пр. К. Чолокашвили 3/5, 0162, Тбилиси, Грузия
Тел. : 899 508 337*

E-mail: kdjachy@yahoo.com

Резюме

Категория безличности тесно связана с категорией лица глагола. Явления личности и безличности являются противоположными и в то же время **соотносительными категориями**. Личные значения отражают соотношение обозначаемого действия с грамматическим субъектом, безличные же – **отсутствие у обозначаемого действия такого соотношения**. В отличие от других языков, безличное оформление предложения является выгодным для немецкого языка: предложение имеет смысл и без полноценного подлежащего, доминирующим членом является сказуемое (иногда, вместе с другими второстепенными членами предложения), внимание сконцентрировано на действии вне агентства, что создает образность

речи и является эффективным стилистическим средством в немецком языке.

Ключевые слова:

персональность, семантические и формальные безличности, твердые имперсоналии, нулевая валентность, ocasionальная безличность, деперсонификация.

**Phenomenon of impersonality
in the language**

Marina N. Djachy

Ilia Chavchavadze's University

Faculty of foreign languages philology

K. Tcholakchvili av. 3/5, 0162, Tbilissi, Georgia

Tel. : 899 508 337

E-mail: kdjachy@yahoo.com

Abstract

The category of impersonality is closely connected with the category of person in verbal system. The occurrences of personality and impersonality are contrary and same time correlative categories. The personal significances reflect correlation of the meaning of the action with the grammatical subject, but the impersonal significances – absence of such correlation. Unlike the other languages the impersonal figuration of the sentence is advantageous for the German language: the sentence has sense without subject of full value, the dominant part of sentence is the predicate (sometimes with other secondary parts of the sentence), the attention is concentrating for the action out of agency, which creates a figurativity of the speech and it is an effective stylistic means in the German language.

Keywords:

personality, semantic and formal impersonality, strong impersonalities, null valence, occasional impersonality, depersonification.

Le chronotope du texte historico-mémoriel (d'après « les mémoires d'Hadrien » de Marguerite Yourcenar)

Rusudan D. Djobava

Université d'Etat de Tbilissi

Faculté des sciences humaines

36, av. Tchavchavadze, Tbilissi, Géorgie

Tel : 899 215 490

E-mail : russikogobava@yahoo.fr

Résumé

Dans l'article présent on a essayé de définir les relations spatio-temporelles d'oeuvre littéraire, plus concrètement du texte historico-mémoriel de Marguerite Yourcenar «les mémoires d'Hadrien».

Les relations spatio-temporelles au niveau de la narration proviennent de la structure du récit. N'importe quels débats autour des catégories spatio-temporelles impliquent leur implantation dans le système littéraire, c'est-à-dire, la caractérisation théorique et littéraire des thèmes des catégories spatio-temporelle. La provenance du chronotope est liée à la théorie de Mikhaïl Bakhtin sur les relations spatio-temporelles dans l'oeuvre littéraire. De son côté le thème prend ses origines du grec : « chronos » signifie le temps et « topos » - l'espace. M. Bakhtin a réuni les catégories du temps et de l'espace sous un thème de chronotope en constatant qu'ils sont indissociables dans les structures littéraires.

Mots clés:

Chronotope, relations spatio-temporelles, niveau narratif, courbe chronotopique, le temps et l'espace perceptifs, cadre, juxtaposition, prospection, circulation des éléments de sujet, l'accélération du mouvement chronotopique.

Introduction

En examinant la structure du texte historico-mémoriel, pour justifier quel étapes traverse le texte du début jusqu'à la fin de son évolution, on peut penser qu'il est très important de résumer les relations spatio-temporelles surtout au niveau narratif du texte. Il est considérable que dans les oeuvres littéraires la manifestation du problème de temps n'est pas seulement la tâche de la grammaire. Les verbes peuvent être présentés sous la forme du présent de l'indicatif, mais le lecteur sent qu'il s'agit au passé achevé. Cependant le temps d'oeuvres littéraires appartient à la catégorie la plus élevée, qui utilise le temps grammatical, comme une des formes de sa manifestation.

Partie principale

La question du temps est directement liée à la structure de l'oeuvre ; quant à l'espace il est moins examiné que le temps. Le temps perceptif même implique plus d'éléments subjectifs qu'en l'espace perceptif, mais cet élément (le temps perceptif appartient à l'individu) difficile à « modeler » est l'une de caractéristique fondamentale du temps de l'oeuvre littéraire. L'espace de l'oeuvre littéraire se caractérise essentiellement par les mêmes signes, que l'espace réel (signes topologiques : espace à trois dimensions, infinité, signes métrique, l'isotopie), mais l'analyse fondamentale et radicale de l'espace d'oeuvres littéraires constate l'existence de différentes signes de l'espace réel ; ce sont surtout la turbulence et la dispersibilité. Il faut noter que le temps et l'espace d'oeuvre littéraire sont des catégories inseparables. Nous partageons l'avis des

chercheurs qui pensent que le moyen de la focalisation et la diffusion de sujet c'est le temps et l'espace d'oeuvres littéraire, plus précisément «le continuum chronotopique».Ce dernier comprend aussi la troisième catégorie -celle de sujet. On peut imaginer ce modèle sous cette forme : le temps + l'espace+le sujet.

Le segment temporel quelle que soit son étendue, se présente un champ perceptif, cognitif ou axiologique, qui présente les propriétés suivantes :1) il définit la deixis du sujet d'énonciation(en coïncidence ou pas) ; 2) il est caractérisé par sa propre extension, c'est-à-dire par la distance entre le centre et les horizons spatio-temporels ;3) Il est investi d'un contenu thématique ou événementiel, plus ou moins intense.Cette représentation du temps peut donc être rapportée aux opérations élémentaires de la constitution d'un champ perceptif :1) la visée déictique ;2) l'établissement de la profondeur du champ ; 3) le « remplissage » ou saisie sémantique.

Dans le célèbre roman de M. Yourcenar « Mémoires d'Hadrien » le troisième constituant du modèle chronotopique c'est Hadrien. Comme il était souligné au-dessus -mener l'analyse spatio-temporel d'oeuvre littéraire tout à fait isolément n'est pas convenable, car la différence entre le temps et l'espace perceptifs et le temps et l'espace réel montre le fait que, ces derniers sont des formes absolues qui existent indépendamment de toute condition ou rapport avec autre chose.Le perceptif implique en soi l'existence du sujet, dont la perception, la sensation et l'imagination sont les moyens de focalisation perceptuelle du temps et de l'espace réels.

Les chronotopes mêmes peuvent être divisés par des groupes suivants :

1) les chronotopes *a)* simples et *b)* difficiles (d'après le mouvement de la courbe chronotopique sur la ligne de sujet)

2) les chronotopes orientés d'après le *a)* temps, *b)* l'espace *c)* le sujet et .

*d)*les chronotopes mêlés.

La classification des chronotopes du premier groupe est basée sur le caractère du mouvement de la courbe chronotopique. Dans certains récits la courbe chronotopique reflète la juxtaposition des cadres sur la ligne de sujet, qui coïncide avec le linéament du temps objectif (sans les éléments prospectifs ou rétrospectifs). On peut nommer ce type de chronotope comme simple.

Quant au chronotope qui se distingue par le sujet et contenu à trajet d'une autre direction où la courbe chronotopique ne poursuit pas le linéament de sujet. L'évolution du sujet et du contenu dans l'oeuvre de M.Yourcenar « Mémoires d'Hadrien » ne se borne pas dans les limites du chronotope simple, que définit essentiellement la rétrospaction du texte, ce dernier- là est liée au mouvement de la courbe chronotopique.Il faut souligner que cet oeuvre qui est composée par plusieurs cadres se représente le chronotope orienté par la prédominance du sujet, cela constate la répétition du « moi » réalisé plusieurs fois dans le récit. Il faut ajouter ici que la rétrospection au niveau du texte narratif ne signifie pas l'action passée et achevée d'après le temps objectif. La rétrospection au niveau du texte est l'état des événements où elle n'est que le passé en relation des autres cadres et non envers tout le récit. Par rapport aux autres cadres ce déclin rétrospectif peut être situé prospectivement, à titre d'exemple on peut souligner qu'à la fin du premier chapitre un cadre rétrospectif se change par le cadre prospectif, on souligne ici que la prospection est mentionnée par rapport au passé :

~Je n'ai jamais regardé volontiers dormir ceux que j'aimais; ils se reposaient de moi, je le sais;ils m'échappaient aussi.~(Mémoires d'Hadrien. Animula vagula blandula p.27)

« Peu à peu, cette lettre commencée pour t'informer des progrès de mon mal est devenue le délassement d'un homme qui n'a plus l'énergie nécessaire pour s'appliquer longuement aux affaires

d'État, la méditation écrite d'un malade qui donne audience à ses souvenirs. je me propose maintenant davantage : j'ai formé le projet de te raconter ma vie. » (Mémoires d'Hadrien. Animula vagula blandula p.29)

La dernière phrase souligne l'intention du narrateur d'attribuer le regard rétrospectif à la narration qu'est la constatation évidente de la décalage de la courbe chthonotopique. Dans le premier chapitre le sujet principal de l'oeuvre (Hadrien) « fait le bilan » de sa vie, définit les raisons approuvées pour les mémoires. Il faut souligner que le changement de cadre est étroitement lié au changement d'un élément du chronotope. Mais, il est connu que le changement de cadre n'authentifie pas le mouvement, le déplacement spatio-temporel sur la courbe chronotopique. Si c'était comme ça alors le continuum chronotopique ne traduirait que le brusque déplacement par les éléments fixés. Mais bien sûr il y a aussi le déplacement à l'intérieur du cadre même.

Il est indispensable de souligner que les déplacements à l'intérieur du cadre caractérisent le mouvement des prédicats et des actants que se produisent dans les limites de la phrase ; c'est-à-dire au niveau du texte les prédicats et les actants sont capables de présenter les caractéristiques communes : juxtaposition, prospection, circulation des éléments de sujet. Le déplacement des prédicats et actants crée des éléments du continuum chronotopique dont la cohésion compose la circulation constante de la dimension d'oeuvres littéraires. Dans certains passages l'échange des prédicats est moins dynamique que celle des actants. Il serait convenable de montrer une petite phrase prise du texte :

« Un automne brumeux, puis un hiver froid, succédèrent à un humide été. » (Mémoires d'Hadrien. Varius multiplex multiformis p.81)

D'après l'estimation chronotopique cette phrase expose l'action très stable et équilibrée, mais dans les mémoires on rencontre aussi des phrases où les

actants et prédicats se distinguent par le dynamisme, p.ex :

« Je savais que pour elle, comme pour nous tous, prodigues, ces pièces d'or n'étaient pas des espèces trébuchantes marquées d'une tête de César, mais une matière magique, une monnaie personnelle, frappée à l'effigie d'une chimère, au coin danseur Bathylle. » (Mémoires d'Hadrien. Varius multiplex multiformis p.77)

Les déplacements à l'intérieur du cadre sont toujours basés sur l'échange des cadres. Le commencement des histoires événementielles et les déplacements à l'intérieur du cadre sont des faits différents. Les éléments à l'intérieur du cadre peuvent être caractérisés par le dynamisme, mais il est possible que la fréquence des échanges des cadres ne soit pas considérable et au contraire le mouvement manqué de rapidité à l'intérieur du cadre ne signifie pas l'accélération du mouvement chronotopique. À titre d'exemple il est convenable de donner encore un exemple :

« Mariullinus m'emmenait observer le ciel pendant les nuits d'été, au haut d'une colline aride. Je m'endormais dans un sillon, fatigué d'avoir compté les météores. Il restais assis, la tête levée, tournant imperceptiblement avec les astres. Il avait du connaître les systèmes de Philolaos et d'Hipparque, et celui d'Aristarque de Samos que j'ai préféré plus tard, mais ses spéculations ne l'intéressaient plus. Les astres étaient pour lui des points enflammés, des objets comme les pierres et les lents insectes dont il tirait également des présages, parties constituantes d'un univers magique qui comprenait aussi les volitions des dieux, l'influence des démons, et le lot réservé aux hommes. Il avait construit le thème de ma nativité. Une nuit, il vint à moi, me secoua pour me réveiller, et m'annonça l'empire du monde avec le même laconisme grondeur qu'il eut mis à prédire une bonne récolte aux gens de la ferme. Puis, saisi de méfiance, il alla chercher un brandon au petit feu de sarments qu'il gardait pour nous rechauffer pen-

dant les heures froides, l'approcha de ma maison, et lut dans ma paume épaisse d'enfant de onze ans je ne sais quelle confirmation des lignes inscrites au ciel. le monde etait pour lui d'un seul bloc On le trouva un matin dans le bois de chataigniers aux confins du domaine, deja froid, et mordu par les oiseaux de proie». (Memoires d'Hadrien. Varuis multiplex multiformis p.41).

Conclusion

On peut dire que les catégories chronotopiques, l'échange des cadres, circulation des prédicats et actants sont des éléments constitutifs des relations spatio-temporelles qu'on a essayé de résumer sur l'exemple du texte historico-mémoriel d'après le célèbre roman de M. Yourcenar « Mémoires d'Hadrien ». Le continuum d'œuvre littéraire est un phénomène très compliqué qui implique en soi essentiellement deux sortes des mouvements : celui de l'unité textuelle comprenant les échanges des cadres sur le linéament de sujet et celui des échanges des prédicats et actants à l'intérieur du cadre.

Littérature

1. Bakhtin M. (1974): Vremia i prastranstva v romane (le temps et l'espace dans le roman). VM №3. p. 7-15, 25-65
2. Bakhtin M. (1976): xronotopi xudojestvenovo teksta (Les chronotopes d'œuvre littéraire). VM №5. p.12-20
3. Levi-Strausse C. (1952): Race et Histoire. Paris. UNESCO
4. Lotman M. (1980): Sructura xudojestvenovo teksta (La structure d'œuvre littéraire) Moscva.
5. Uznadzé D. Psiqologiuri txzulebebi (les œuvres psychologiques)
6. Ricoeur P. (2000): „L'Histoire et Mémoire“. Seuil

ისტორიულ-მემუარული ტექსტის ქრონოტოპი (მარგარეტ იურსენარის „ადრიანეს მოგონებების“ მიხედვით)

რუსუდან ჯობავა

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი,
საქართველო

ტელ: 899 215 490

E-mail: russikogobava@yahoo.fr

რეზიუმე

წარმოდგენილ სტატიაში განხილულია მხატვრული ნაწარმოების დროულ-სივრცული მიმართებები მარგარეტ იურსენარის ისტორიულ-მემუარულ ნაწარმოებში.

დროულ-სივრცული მიმდინარეობები თხრობით დონეზე უშუალოდ ნაწარმოების სტრუქტურულიდან გამომდინარეობს. ნებისმიერი მსჯელობა დროულ-სივრცული კატეგორიების შესახებ გულისხმობს მათ ლიტერატურულ სისტემაში ჩართვას, ანუ, სხვანაირად რომ ვთქვათ, დროულ-სივრცული კატეგორიების ლიტერატურულ და თეორიულ განხილვას. თავად ქრონოტოპის წარმოშობა უკავშირდება ბახტინის თეორიას მხატვრული ნაწარმოების დროულ-სივრცული მიმართებების შესახებ. თავის მხრივ ტერმინი ბერძნული წარმოშობისაა; *qronos* ნიშნავს დროს და *topos* – სივრცეს. ბახტინმა დროისა და სივრცის კატეგორიები ერთი ტერმინის – მხატვრული ქრონოტოპის ქვეშ გააერთიანა, რითაც ცხადყო, რომ ისინი ლიტერატურულ სტრუქტურებში განუყოფლები არიან.

საკვანძო სიტყვები

ქრონოტოპი, დროულ-სივრცული მიმართებები, ნარატიული დონე, პერცეპტუალური დრო და სივრცე, კადრი, რეტროსპექცია, პროსპექცია, თანმიმდევრობა, სიუჟეტური ელემენტების მოძრაობა, ქრონოტოპული მოძრაობის აქსელერაცია.

Хронотопы историко-мемуарного текста (По произведению «Воспоминания Адриана» Маргареты Юрсенар)

Джобავა Русудан Давидовна

Тбилисский государственный университет

Факультет гуманитарных наук.

Пр. И. Чавчавадзе №36, 0179, Тбилиси, Грузия

Тел: 899 215 490

E-mail russikogobava@yahoo.fr

Резюме

В представленной статье обсуждены временно пространственные отношения, более

конкретно, по тексту историко-мемуарного произведения Маргареты Юрсенар – «Воспоминания Адриана».

Временно-пространственные отношения происходят от структуры произведения. Обсуждение вокруг временных и пространственных отношении рассматривает их импликацию в системе литературы и языка, иными словами, их литературно – теоретическое обсуждение.

Происхождение самого хронотопа связано с теорией Михаила Бахтина «Формы хронотопа в романе». Сам термин греческого происхождения, «chronos» обозначает - время, а «topos» – пространство. М. Бахтин объединил категории времени и пространства под одним термином – Хронотопы художественного текста и доказал, что они являются неотделимыми элементами в структуре литературы.

Ключевые слова:

хронотопы, временно-пространственные отношения, нарративный уровень, воспринимающее время и пространство, кадр, ретроспекция, проспекция, последовательность, движение сюжетных элементов, ускорение хронотопного движения.

African American Vernacular English (Ebonics) Pronunciation Peculiarities

Giorgi Kuparadze
Tbilisi State University
Humanitarian Science faculty
Chavchavadze av. №36, 0179, Tbilisi, Georgia
Tel.: 899 580 545
E-mail: gkuparadze@yahoo.com

Abstract

In modern times, Black English vernacular is alternately referred to as African American vernacular English, Black English, inner-city English, Ebonics, or African American English, although the last term is sometimes used to indicate a broader category comprising closely related dialects. The precise origins of Black English vernacular remain unsettled and controversial. The theory regarding the beginnings of Black English vernacular that dominated the first half of the twentieth century is sometimes referred to as the Anglicist hypothesis, so named because it identifies the origins of Black English with the origins of other American English dialects, namely British English.

Keywords:

ebonics, vernacular, dialect, hypothesis, rudimentary, pidgin, distinctive, merge, reduction

Introduction

The population of the Republic of South Africa is 45 million. The African majority, about 70 per cent of the population, speak Bantu languages such as Zulu, Xhosa, Sotho and Tswana. About 20 per cent of the population speak Afrikaans, a language of European origin related to Dutch; and a small percentage speak language of Indian origin such

as Hindi and Tamil. The surviving indigenous languages of the area, the Khoisan ('Bushman' and 'Hottentot') languages, are in a stronger position in neighbouring Namibia and Botswana than they are in South Africa itself.

English has had significant numbers of speakers in South Africa since the 1820s and is currently spoken natively by about 2 million whites and nearly 1 million 'coloured' (mixed race) and Indian-origin speakers. English is also very widely spoken as a second language. Forms of English which closely resemble SAfEng are also spoken natively in Zimbabwe, as well as by relatively small groups of whites in Namibia, Zambia and Kenya. [Trudgill, P. and Hannah J. 2008]

Main Body

African American Vernacular English (AAVE) is the variety formerly known as **Black English Vernacular** or **Vernacular Black English** among sociolinguists, and commonly called **Ebonics** outside the academic community. While some features of *AAVE* are apparently unique to this variety, in its structure it also shows many commonalities with other varieties including a number of standard and nonstandard English varieties spoken in the US and the Caribbean. *AAVE* has been at the heart of several public debates and the analysis of this variety has also sparked and sustained debates among sociolinguists.

It is extremely difficult to say how many people speak *AAVE* because it is not clear what exactly this would mean. Some speakers may use some distinctive aspects of phonology (pronunciation). It was this variability which initially attracted the attention of sociolinguists such as William Labov.

The history of AAVE and its genetic affiliation, by which we mean what language varieties it is related to, are also a matter of controversy. Some scholars contend that *AAVE* developed out of the contact between speakers of West African languages and speakers of vernacular English varieties. According to such a view, West Africans learnt English on plantations in the southern Coastal States (Georgia, South Carolina, etc.) from a very small number of native speakers (the indentured laborers). Some suggest that this led to the development of a rudimentary pidgin which was later expanded through a process of creolization.

Others who advocate a contact scenario for the development of *AAVE* suggest that the contact language (an early creole-like *AAVE*) developed through processes of second language acquisition. According to such a view West Africans newly arrived on plantations would have limited access to English grammatical models because the number of native speakers was so small (just a few indentured servants on each plantation). In such a situation a community of second language learners might graft what English vocabulary that could be garnered from transient encounters onto the few grammatical patterns which are common to the languages of West Africa. What linguists refer to as universal grammar (the law-like rules and tendencies which apply to all natural human language) would have played a significant role in such processes as well. This kind of thing seems to have taken place in the Caribbean and may also have happened in some places, at some times in the United States. For instance Gullah or Sea Islands Creole spoken in the Coastal Islands of South Carolina and Georgia seems to have formed in this way. [Japaridze, T . 2005]

A number of scholars do not accept such a scenario. These researchers argue that the demographic conditions in the US and the Caribbean (where restructured creole languages are widely

spoken) were really quite different and that the conditions necessary for the emergence of a fully fledged creole language were never met in the US. These scholars have shown on a number of occasions that what look like distinctive features of AAVE today actually have a precedent in various varieties of English spoken in Great Britain and the Southern United States. It seems reasonable to suggest that both views are partially correct and that AAVE developed to some extent through restructuring while it also inherited many of its today distinctive features from older varieties of English which were once widely spoken.

As mentioned above AAVE is a matter of some public controversy as was seen most recently in the debate over the Ebonics ruling by the Oakland School Board. More than anything this debate made it clear to sociolinguists that they had failed in one of their primary objectives -- to educate the public and to disseminate the results of over twenty-five years of intense research. Unfortunately, many public policy makers and sections of the public hold on to mistaken and prejudiced understandings of what AAVE is and what it says about the people who speak it. This matter is compounded by the fact that, with the AAVE-speaking community, attitudes towards the language are complex and equivocal. Many AAVE speakers contrast the variety with something they refer to as ~Talking Proper~. At the same time these same speakers may also express clearly positive attitudes towards AAVE on other occasions and may also remark on the inappropriateness of using standard English in certain situations. While the situation in this case is made more extreme by the context of racial and ethnic conflict, inequality and prejudice in the United States, it is not unique. Such ambivalent and multivalent attitudes towards nonstandard varieties of a language have been documented for a great many communities around the world and in the United States.

AAVE does not have a vocabulary separate from

other varieties of English. However AAVE speakers do use some words which are not found in other varieties and furthermore use some English words in ways that differ from the standard dialects.

A number of words used in standard English may also have their origin in *AAVE* or at least in the West African languages that contributed to *AAVE*'s development. These include:

banana (Mandingo)

yam (Mandingo)

okra (Akan)

gumbo (Western Bantu)

A discussion of *AAVE* vocabulary might proceed by noting that words can be seen to be composed of a form (a sound signal) and a meaning. In some cases both the form and the meaning are taken from West African sources. In other case the form is from English but the meaning appears to be derived from West African sources. Some cases are ambiguous and seem to involve what the late *Fredric Cassidy* called a multiple etymology (the form can be traced to more than one language -- e.g. ~cat~ below).

Conclusion

Summing up all above mentioned, we should admit that having analyzed thoroughly the Persuasive or Directed Monologue from the point of view of main peculiarities of supra-segmental indications, it is quite clear again that the words in lively manner may acquire more strength and influence upon the listeners, than it is generally, when the same words are given in the written form. It has turned out that only on the prosodic level it is possible to convey the heavily-loaded spiritual and submerged inner feelings which can be superimposed upon the audience through correlated modal, emotional and

estimative overtones of the text-message, as the dramatic (stage) version of any literary piece has always been considered to be the very means that openly displays communicative structure of various types of prosodical impulse (intonation, loudness, tempo, rhythm, tembre) functioning within its context.

West African Form + West African Meaning:

bogus 'fake/fraudulent' = Hausa **boko**, or **boko-boko** 'deceit, fraud'.

hep, hip 'well informed, up-to-date' = Wolof **hepi, hipi** 'to open one's eyes, be aware of what is going on'.

English Form + West African Meaning:

cat 'a friend, a fellow, etc.' = Wolof *-kat* (a suffix denoting a person)

cool 'calm, controlled' = Mandingo *suma* 'slow' (literally 'cool')

dig 'to understand, appreciate, pay attention' = Wolof *deg, dega* 'to understand, appreciate'

bad 'really good'

In West African languages and Caribbean creoles a word meaning '**bad**' is often used to mean 'good' or 'alot/intense'. For instance, in Guyanese Creole **mi laik am bad, yu noo** means 'I like him a lot'. Dalby mentions Mandingo (Bambara) **a nyinata jaw-ke** 'She's very pretty.' (literally 'She is beautiful bad. '); = also Krio (a creole language spoken in West Africa) **mi gud baad**.

Loan Translations:

Another interesting set of vocabulary items are called **loan translations** or ~**calques**~. In such cases a complex idea is expressed in some West African language by a combination of two words. In *AAVE* these African words appear to have been directly translated and the same concept is expressed by the combination of the equivalent English items

bad-eye ‘nasty look’, = Mandingo, **nyE-jugu** ‘hateful glance’ (lit. ‘bad-eye’)

big-eye ‘greedy’, = Ibo. **anya uku** ‘covetous’ (literally ‘big-eye’).

Any discussion of AAVE vocabulary must take note of the many recent innovations which occur in this variety and which tend to spread rapidly to other varieties of English. Most recent innovations are not enduring. These lexical items give regionally and generationally restricted varieties of AAVE their particular texture.

Vowels

There is a certain amount of variation in the pronunciation of SAfEng, ranging from **RP** to ‘broad’ SAfEng. It is characterized by the following vocalic phenomena:

1. Like **RP** and **NZEng**, SAfEng has /ɑ:/ in the **dance** set of words. This distinguishes it from most forms of AusEng.

2. The feature which most readily distinguishes between SAfEng and AusEng is the very back pronunciation of /ɑ:/ = [ɑ:] in a **car, dance**, etc. contrasting with AusEng front [ɑ:]

3. The SAfEng pronunciation of /i/ is also distinctive in that it has both the high front [i] of AusEng and the centralized [ə] of NZEng. In SAfEng, however these two pronunciations constitute allophonic variants: /i/ occurs before and after the velar consonants /k/, /g/ and /ŋ/, before /j/, after /h/, and word-initially; /ə/ occurs elsewhere. Thus **big** is [bɪg], but **bit** is [bət].

4. There is an even stronger tendency in SAfEng than in AusEng for diphthongs to be monophthongized.

5. SAfEng shares with AusNZEng the occurrence of /ə/ in the unstressed syllables of **naked, vil-lage**, etc.

6. SAfEng also agrees with AusEng in having /i/ in the final syllable of **very, many**, etc.

Consonants

1. There is a tendency, possibly as a result of **Afrikaans** influence, for /p/, /t/, /tʃ/, /k/ to be un-aspirated: **pin** RP [p^hm], SAfEng [pən]

2. In a number of varieties of SAfEng, the ‘dark l’ [ɫ] allophone of /l/ in **hill** does not occur

3. SAfEng is **r-less**, lacking non-prevocalic **r** (except in Afrikaans influenced English varieties).

Very many varieties of SAfEng also lack both intrusive **r** and linking **r**). Thus, **four o’clock** [fo:(?)əkɫɔk] ; **law and order** [lo:nɔ:də]. SAfEng is alone among the ‘English’ varieties of English in having this characteristic. There is a strong tendency for /r/ to be a flap [ɾ], unlike the frictionless consonant [ɹ] of RP or AusNZEng. Afrikaans speakers often use a trilled /r/.

4. /tj/, /dj/ often are realized as [tʃ], [dʒ], as in many EngEng varieties: **tune** [tʃu:n].

AAVE and standard English pronunciation are sometimes quite different. People frequently attach significance to such differences in pronunciation or accent and as such the study of phonology (the systematic patterning of sounds in language) is an important part of sociolinguistics. It should be noted that phonology has nothing to do with spelling. The way something is spelt is often not a good indication of the way it ~should be~, or much less is, pronounced. [Green, Lisa J. 2002]

Clusters at the ends of words:

When two consonants appear at the end of a word (for instance the st in test), they are often reduced: the final t is deleted. This happens, to some extent, in every variety of English including standard ones. In AAVE the consonant cluster is reduced variably (i.e. it does not happen every time) and systematically.

Sociolinguists have shown that the frequency of reduction can be expressed by a rule which takes account of a number of interacting facts. Crucially, the frequency of reduction depends on the environment in which the sound occurs. The following two

factors, among others, have been found to affect the frequency of reduction in consonant clusters

If the next word starts with a consonant, it is more likely to reduce than if the next word starts with a vowel. For example, reduction is more likely to occur in west side (becoming wes side) than in west end.

A final **t** or **d** is more likely to be deleted if it is not part of the past tense **-ed** than if it is. (The past tense **-ed** suffix is pronounced as **t** or **d** or **Id** in English depending on the preceding sound.) For example, reduction is more likely to occur in **John ran fast** (becoming *John ran fas*) than in *John passed the teacher in his car*.

The **th** sounds:

The written symbol **th** can represent two different sounds in English: both an *~unvoiced~* sound as in **thought**, **thin** and **think**, and a *~voiced~* sound as in **the**, **they** and **that**. In *AAVE* the pronunciation of this sound depends on where in a word it is found.

At the beginning of a word, the voiced sound (e.g. in that) is regularly pronounced as **d** so **‘the’**, **‘they’** and **‘that’** are pronounced as **de**, **dey** and **dat**. *AAVE* shares this feature with many other nonstandard dialects, including those of the East Coast of United States and Canada. Less common in *AAVE* is the pronunciation of the unvoiced sound as **t**. Thus **‘thin’** can become **tin** but rarely does. This however is a very common feature of Caribbean creoles in which **‘think’** is regularly pronounced as **tink**, etc. When the **th** sound is followed by **r**, it is possible in *AAVE* to pronounce the **th** as **f** as in **froat** for *‘throat’*.

Within a word, the unvoiced sound as in **nothing**, **author** or **ether** is often pronounced as **f**. Thus *AAVE* speakers will sometimes say **nufn** *‘nothing’* and **ahfuh** *‘author’*. The voiced sound, within a word, may be pronounced **v**. So **‘brother’** becomes *bruvah*, etc.

At the end of a word, **th** is often pronounced **f** in *AAVE*. For instance **‘Ruth’** is pronounced *Ruf*; **‘south’** is pronounced *souf*. When the preceding sound is a nasal (e.g. **n** or **m**) the **th** is often pronounced as **t** as in **tent** for *‘tenth’*; **mont** for *‘month’*.

The sounds **l** and **r**:

When they do not occur at the beginning of a word **l** and **r** often undergo a process known as *~vocalization~* and are pronounced as **uh**. This is most apparent in a post-vocalic position (after a vowel). For instance **‘steal’**, **‘sister’**, **‘nickel’** become *steauh*, *sistuh*, *nickuh*. In some varieties of *AAVE* (e.g. in the Southern US), **r** is not pronounced after the vowels **o** and **u**. The words **door** and **doe**, **four** and **foe**, and **sure** and **show** can be pronounced alike.

When a nasal (**n** or **m**) follows a vowel, *AAVE* speakers sometimes delete the nasal consonant and nasalize the vowel. This nasalization is written with a tilde (~) above the vowel. So **‘man’** becomes *mã*.

Nasals consonants and front vowels:

In many varieties of English, including standard varieties, the vowels **i** in **pin** and **e** in **pen** sound different in all words. In *AAVE*, these sounds are merged before a nasal (like **n** or **m**). So in *AAVE* **pin** and **pen** are pronounced with the same vowel. Most Southern US varieties of English merge these vowels too, so this is only a distinctive feature of *AAVE* in the northern United States.

Diphthongs:

Some vowels like those in **night** and **my** or **about** and **cow** are called *~diphthongs~*. This means that when the vowel is pronounced, the tongue starts at one place in the mouth and moves as the vowel is being pronounced. In *AAVE* the vowel in **‘night’** or in **‘my’** is often not a diphthong. So when pronouncing the words with this diphthong,

AAVE speakers (and speakers of Southern varieties as well) do not move the tongue to the front top position. So ‘my’ is pronounced **ma** as in *he’s over at ma sister’s house*.

Stress:

AAVE differs from some other varieties in the placement of stress in a word. So, where words like **police**, **hotel** and **July** are pronounced with stress on the last syllable in standard English, in *AAVE* they may have stress placed on the first syllable so that you get **po**-lice, **ho**-tel and **Ju**-ly.

Conclusion

Thus, a variety of phonological and syntactic elements, some of which may also originate in West African languages, further define Black English vernacular. Such elements are not uniformly present in the language of every speaker of Black English and are marked by individual, regional, and class variations. Linguists have generally come to see Black English vernacular not as the result of bad speech habits or as the product of illogical thought but as a legitimate English dialect. It is as much a rule-driven language as any other form of English—including the dialect known as Standard American English. [Edward J. Rielly.2008]

References:

1. **Trudgill P. and Hannah J. (2008):** *International English*. Hodder Education
2. **Edward J. Rielly. (2008):** *Black English Vernacular*. Encyclopedia of African American History, 1619 to 1895
3. **Japaridze T. (2005):** *An Introduction To Sociolinguistics*. Tbilisi. „Meridiani“

4. **Green Lisa J. (2002):** *African American English: A linguistic introduction*. Cambridge: Cambridge University Press

აფრო-ამერიკული ხალხური ინგლისური (ეზონიქსი) საწარმოთქმო თავისებურებები

გიორგი ეუფარაძე
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ჭავჭავაძის გამზ. 36, 0179, თბილისი, საქართველო
ტელ.: 899 580 545
E-mail: gkuparadze@yahoo.com

რეზიუმე

“ეზონიქსის“, ანუ “შავი ინგლისურის“ ჩამოყალიბებას საკმაოდ ხანგრძლივი ისტორია აქვს. ეს ენა შავკანიან მონათა და კოლონიზატორების ენის ნაზავს წარმოადგენს. ენათმეცნიერებსა და სოციო-ლინგვისტებს, რომლებიც აქამდე საჯაროდ ვერ ბედავდნენ ამერიკული ინგლისურის აღნიშნული ვარიანტი შავების კუთვნილებად გამოეცხადებინათ, ხელ-ფეხი ესხნებათ და მას “შავ ინგლისურად“ ნათლავენ. შავი ინგლისურის ძირითადი თავისებურებები ძირითადად გრამატიკისა და ფონეტიკის დონეებზე ვლინდება. წინამდებარე სტატიაში სწორედ საწარმოთქმო განსხვავებებზეა მთავარი ყურადღება გადატანილი. ჩვენ შევეცადეთ სიზუსტით გვეჩვენებინა ეზონიქსისათვის დამახასიათებელი უმთავრესი თავისებურებები აფრიკულ ენათა სასაუბრო ინვენტარის რეალიზების ფართოდ

გავრცელებულ შემთხვევათა საფუძველზე. წინა პლანზე წამოვწიეთ მისი ხმოვანთა და თანხმოვანთა სისტემები, მახვილი და სხვა ფონეტიკური მახასიათებლები, რომლებიც ესოდენ განმსაზღვრელ ფუნქციას ასრულებენ ამ ენის ყოველდღიურ ყოფით გამოყენებაში.

საკვანძო სიტყვები:

ეპონიქსი, ხალხური, დიალექტი, ჰიპოთეზა, რუდიმენტული, ფიჯინი, განმასხვავებელი, შერწყმა, რედუქცია.

Афро-Американский Народный Английский (Эбоникс) Особенности Произношении

Купарадзе Георгий Нодарович
Тбилисский государственный университет
Факультет гуманитарных наук
Пр. Чавчавадзе 36, 0179, Тбилиси, Грузия
Тел.: 899 580 545
E-mail: gkuparadze@yahoo.com

Резюме

Данная статья посвящена специфическим особенностям эбоникса, а именно, особенностям его фонетической структуры и различиям произношении. На основе скрупулёзного анализа, в работе показаны все основные характеристики гласных и согласных звуков в различных речевых общениях, которые способствуют более глубокому пониманию смысловоразделительных функций звуковых единиц. Определённое внимание обращено на овладение акцентным компонентом фонетического строя, неразрывно связанного с задачами описанию артикуляторно-дистрибутивных свойств различных фонем. Рассматривая именно эти вопросы, мы перед собой ставили задачу выявления каких-то фонологических особенностей эбоникса.

Ключевые слова:

эбоникс, народный, диалект, гипотеза, рудиментальный, пиджин, отличительный, слияние, редукция.

ავტორები

- ნანა ადამია-ხურცილავა** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ-სოციალური ფაკულტეტი, გერმანული და ფრანგული ენების მიმართულების დოქტორანტი
- ციური ასვლედიანი** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ემერიტუსი
- ლია ყავლაშვილი** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, რომანული ფილოლოგიის დოქტორანტი
- ნატალია ბასილაია** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი
- ია ბურღული** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტი, ფილოლოგიის დოქტორი, ასისტენტ-პროფესორი
- ქეთევან გაბუნია** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, რომანული ფილოლოგიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის დოქტორი, სრული პროფესორი
- ქეთევან ქუსიკაშვილი** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დოქტორანტი
- ნანა თევდორაძე** – თბილისის საბანკო-საფინანსო ინსტიტუტის ფრანგული მიმართულების ასოცირებული პროფესორი
- თამარ ქაცანაშვილი** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ასისტენტ-პროფესორი
- დარეჯან ლაბუჩიძე** – თბილისის გრ. რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი, ქართული და უცხოური ფილოსოფიის ისტორიის განყოფილება, ფილოსოფიის დოქტორი
- იანის მანუკიანი** – პიატიგორსკის სახელმწიფო ლინგვისტური უნივერსიტეტის გერმანული ფილოლოგიის კათედრის ასპირანტი
- ტატიანა მეგრელიშვილი** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტი, რუსული ენისა და ლიტერატურის მიმართულება, ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
- მეგი მჭედლიშვილი** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, რომანული ფილოლოგიის დოქტორანტი
- ხათუნა ტაბატაძე** – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, რუსული ენისა და ლიტერატურის მიმართულების დოქტორანტი
- გვანცა ჭანტურია** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფილოლოგიის დოქტორი
- მარინე ჯაში** – ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, უცხო ენათა ფილოლოგიის ფაკულტეტი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, ასოცირებული პროფესორი
- რუსუდან ჯობავა** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, რომანული ფილოლოგიის დოქტორანტი
- გიორგი ყუფარაძე** – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

Scripta manent

ქურნალის რედკოლეგია

მაია ჩხეიძე – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი

რუსუდან თაბუკაშვილი – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტის გერმანული და ფრანგული ენების მიმართულების ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის დოქტორი, სრული პროფესორი

ვიოლა ფურცელაძე – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

ია ჩიქვინიძე – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტი, გერმანული და ფრანგული ენების მიმართულება, ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ჰანს რუდიგერ ფლუკი – ბოხუმის უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი

კულპაშ ბეიბიტოვა – გუმილიოვის სახ. ევრაზიის ნაციონალური უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი (ქ. ასტანა)

ტანია გრისჰამერი – ფილოლოგიის მაგისტრი (DAAD)

ქეთევან გაბუნია – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერება ფაკულტეტი, რომანული ფილოლოგიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, ფილოლოგიის დოქტორი, სრული პროფესორი

ია ბურდული – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტი, გერმანული და ფრანგული ენების მიმართულება, ფილოლოგიის დოქტორი, ასისტენტ-პროფესორი

მარია მიხაილოვა – მოსკოვის ლომონოსოვის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, საბუნებისმეტყველო აკადემიის (PAEH) აკადემიკოსი

სილვია ბოტევა – სოფიის წმინდა კლემენტ დ'ოპრიდის სახელობის უნივერსიტეტი, რომანული ფილოლოგიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, პროფესორი

ტატიანა მეგრელიშვილი – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, უცხოური ენებისა და კომუნიკაციის დეპარტამენტი, რუსული ენისა და ლიტერატურის მიმართულება, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

Scripta manent

Редколлегия журнала

- Маия Чхеидзе** – Грузинский технический университет, руководитель департамента иностранных языков и коммуникаций, доктор филологических наук, фулл-профессор
- Русудан Табукашвили** – Грузинский технический университет, департамент иностранных языков и коммуникаций, руководитель направления немецкого и французского языков, доктор филологии, фулл-профессор
- Виола Пурцеладзе** – Тбилисский Государственный Университет, доктор филологических наук, профессор
- Ия Чиквинидзе** – Грузинский технический университет, департамент иностранных языков и коммуникаций, направление немецкого и французского языков, доктор филологии, ассоциированный профессор.
- Ганс Руддигер Флук** – Профессор Бохумского университета, доктор филологических наук
- Кульпаш Бейбитова** – Профессор национального университета Евразии им. Гумилева (г. Астана), доктор филологических наук
- Таня Грисхаммер** – Магистр филологии (DAAD)
- Кетеван Габуния** – Тбилисский государственный университет, факультет гуманитарных наук, доктор филологии, руководитель департамента романской филологии, фулл-профессор
- Ия Бурдули** – Грузинский технический университет, департамент иностранных языков и коммуникаций, направление немецкого и французского языков, доктор филологии, ассистент-профессор
- Мария Михайлова** – Московский государственный университет, доктор филологических наук, академик академии естественных наук (РАЕН)
- Сильвия Ботева** – Софийский университет им. Святого Клементя Охридского, руководитель департамента романской филологии, профессор
- Татьяна Мегрелишвили** – направление русского языка и литературы, ассоциированный профессор

Scripta manent

Editorial board

- Maia Chkheidze** – Head of the Department of Foreign Languages and Communication of Georgian Technical University, Doctor of Philological Science, Full Professor
- Rusudan Tabukashvili** – Head of the German and French Languages direction of Georgian Technical University, Doctor of Philology, Full professor
- Viola Purzeladze** – Tbilisis' State University, Doctor of Philological Science, Professor
- Ia Chikvinidze** – Georgian Technical University, Department of Foreign Languages and Communication, Doctor of Philology, Associated Professor
- Hans Rudiger Fluck** – Professor of the Bokhums' University, Doctor of Philological Science
- Kulpash Beibitova** – Gumilev's National Eurasian University (Astana), Doctor of Philological Science, Professor
- Tanya Griskhamer** – Master of Filology (DAAD)
- Ketevan Gabunia** – Tbilisis' State University, Humanitarian Science Faculty, Head of the Department in Romanian Philology, Doctor of Philology, Full-Professor
- Ia Burduli** – Georgian Technical University, Department of Foreign Languages and Communication, Doctor of Philology, Assistant Professor
- Maria Mikhaylova** – Moscow's State University, doctor of Philological Science, the academician of academy (РАЕН) on the nature study
- Sylvia Boteva** – Sofia's University of Holy Klement Dokhriya, the leader of the romance philology department, professor
- Tatiana Megrelishvili** – Tbilisis' State University, Humanitarian department, Russian language and literature direction, Doctor of Philological Science, Associated Professor